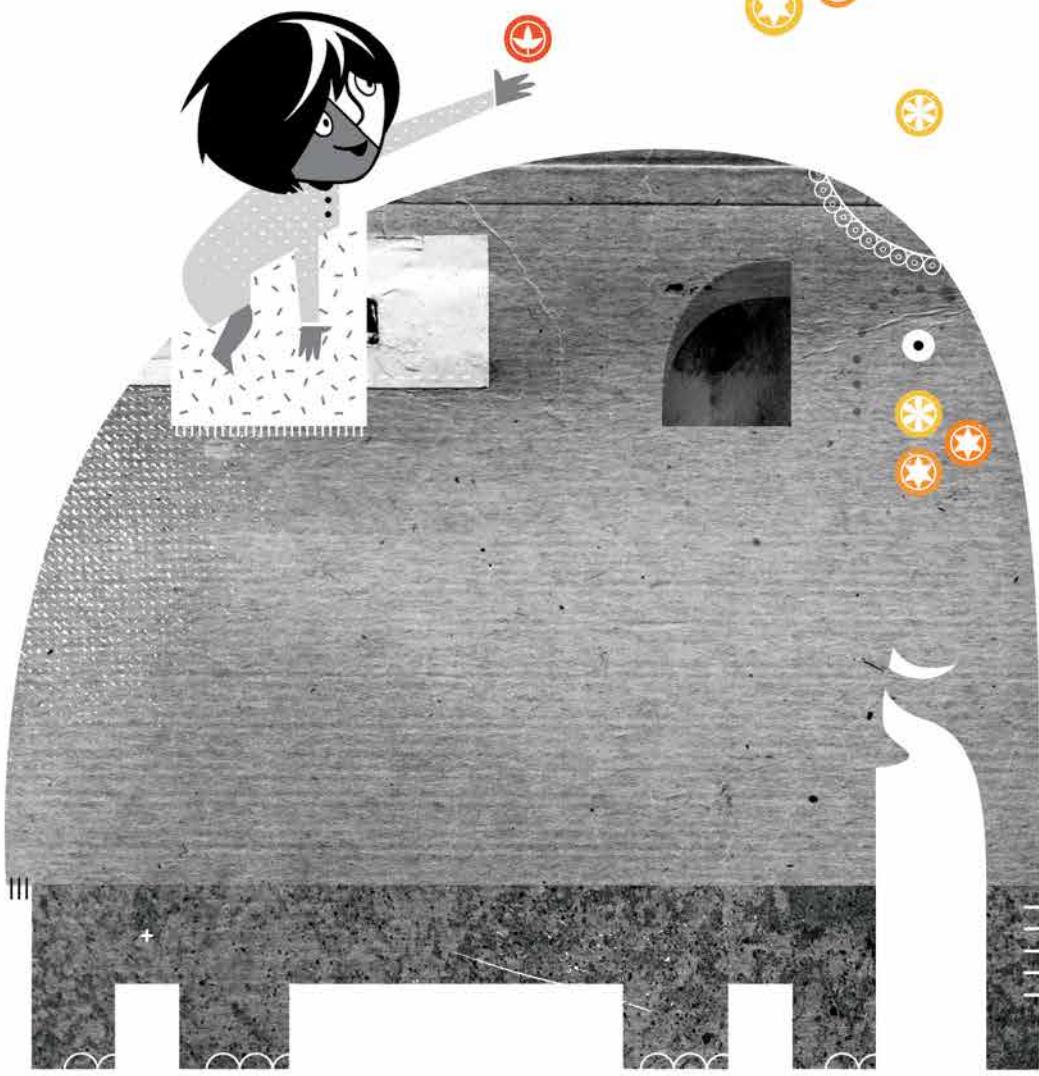

KNJIŽEVNOST i Dijete

Časopis za dječju književnost i književnost za mlade

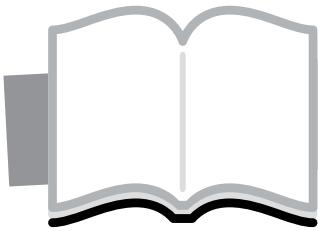
KNJIŽEVNOST i Dijete

Časopis za dječju književnost i književnost za mlade

Zagreb, godište VI.

broj 1, 2017.

Impressum

Časopis za dječju književnost i književnost za mlade

Godište VI, broj 1, 2017.

ISSN 1848-5618

Uredništvo

Hrvoje Kovačević, Snježana Babić Višnjić

Izdavač

Društvo hrvatskih književnika
Trg bana Josipa Jelačića 7/I
HR-10 000 Zagreb

Za izdavača

Božidar Petrač

Ilustracije na naslovnici i u časopisu

Vanda Čižmek

Dizajn i grafička priprema

atlantis

Tisk

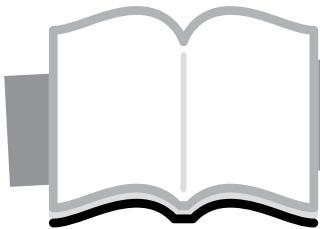
GRAFOMARK d.o.o.

Časopis izlazi tromjesečno. Objavljuje književne, znanstvene i stručne radeove iz područja dječje književnosti i književnosti za mladež. Radovi se dostavljaju na adresu uredništva: kid@dhk.hr. Rukopise ne vraćamo.

Tel. 00385 1 4816 931. Faks: 00385 1 4816959. Cijena primjerka 30 kn. Cijena dvobroja 50 kn. Godišnja pretplata 100 kn / 20 EUR. Preplate se uplaćuju na žiro račun br. HR 5223600001101361393 (Društvo hrvatskih književnika – za Književnost i dijete), poziv na broj: 0114-3207714-2017.

Časopis se izdaje uz potporu Ministarstva kulture RH i Grada Zagreba.

Sadržaj

PISCI NA DJELU

Đurđica Stuhlreiter: O svemu i svačemu	7
Gordana Lukačić: Mene nitko ne kuži!	11
Tihomir Horvat: Majstor mrav	13
Tihomir Horvat: Zmaj koji je ostao bez vatre	16

DJEČJE STVARALAŠTVO

Hrvoje Kovačević: Najljepši stubički ukras - Cvijet u cvijeću	21
--	----

SUPUTNICI I USPUTNICI

Josip Laća: Čudesni pjesnik Banimir Zvolog	33
---	----

PORTRET ILUSTRATORA U 1000 RIJEČI

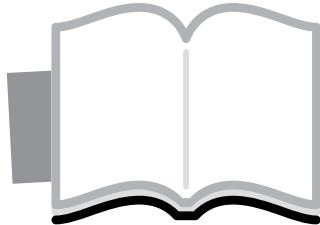
Snježana Babić Višnjić: Moji likovi iz mašte katkad me podsjetе na neka stvarna lica....	47
---	----

UČITELJI UČE OD UČENIKA

Ljiljana Radovečki: Projekt koji zadovoljava veliku potrebu za zajedništvom, okupljanjem i razgovorom	55
Davorka Semenić: Svaki se problem može riješiti uz ljubav, razumijevanje i podršku.....	59
Sonja Zubović: Empatija kako nužnost	62
Tihomir Horvat: Vjerodostojan književnik dobiva povjerenje čitatelja	66
Davor Šunk: Čovjek koji se igra ima najmanje izgleda biti nesretan.....	69

KROZ KNJIŽARE I KNJIŽNICE

Jasminka Tihi-Stepanić: Roman o frikovima koji su zagazili u prošlost.....	75
---	----

Sadržaj

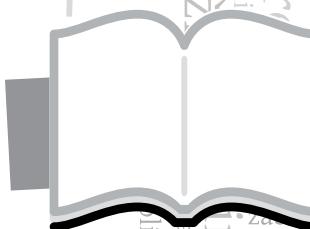
Hrvoje Kovačević: Knjiga o strahu.....	78
Snježana Babić Višnjić: Kulturološki kaledioskop vremena i prostora	80
Iva Dužić: Sisak ‘u mrtvom kutu’ očima zavičajnog pisca.....	82
Hrvoje Kovačević: Psi, mačke i jedan čarobnjak.....	84
Snježana B. Višnjić: Plava rapsodija satkana od riječi i dobrih namjera	86

NAGRADA

Snježana Babić Višnjić: Roman u kojem se sretan kraj logično nametnuo	91
---	----

IZLOG KNJIGA

‘Čokoladne godine’	96
‘Tko se to tamo gura?!’	96
‘Vrt plavog božura’	96
‘Morčić’	97
‘Iščen bičve’	97
‘Usvojili smo djeda i baku’	97
‘Milijunaši’	97

PISCI NA DJELU

Pjesme

O SVEMU I SVAČEMU

**Đurđica
STUHLREITER**

ZAŠTO SE U ŠKOLI NE UČI

Dosta mi je već slova i brojki.
 Dosta mi je petica i trojki
 i ocjena drugih za koje moram učiti
 i za koje se moram dobro namučiti.

Zašto se u školi ne bi učile druge stvari?
 Na primjer, što je to u leptirovoj šari,
 kako potoku reći da stane
 i postati pravo drvo bez mane?

Kako pomiriti lisicu i klepetavu rodu
 i nagovoriti ih da u drugu basnu odu?
 Uvjeriti dva maslačka malena i žuta
 da su ljepša od svog cvijeća pored puta?

Kad bi se to u školi učiti moglo
 mnogo bi mi više danas pomoglo.
 Jer imala bih za prijatelje drvo i rodu,
 a maslačak bi bio tu za svaku prigodu.

Petice bi pljuštale kao kapi kiše,
 a jedinica i dvojki ne bi bilo više.
 Priroda bi mi svoje čari darovala
 a ja bih se, idući u školu,
 - uvijek samo radovala.

KADA SE UPOZNAJU LEPTIR I CVIJET

Cvijet se pravi da ne vidi leptira
 a zapravo sanja njegova krila.
 Onda se zacrveni,
 zašareni,
 zanjiše
 i na travi srca riše.

A leptir oko cvijeta obligeće
 i čudi se zašto ga ni pogledati neće.
 Pokazuje šare,
 nudi dare,
 obećava put u daleki svijet,
 samo ako bude njegov cvijet.

No tek kada na narisano srce spusti krila,
 mala cvjetica
 postat će njegova mila.

Prva mu je sunca zraka odlučila pomoći
 pa ljubav snenom ježiću već viri u oči...

SNOVI

Šuma se sretna budi,
šumi i šumori
kad vjetar razigrani
zapjeva i zažamori
plahovito.

Predaje svoje snove
odsanjane i nasmijane
oblacima što plove,
smiju se i pjene
valovito.

Šalje ih na staze,
zarasle i zaboravljene,
koracima što gaze
hitro i meko,
tajnovito.

HVALISAVA MAČKA

Jedna se mačka,
obična mala,
na sav glas
hvaliti stala.

Moj glas nije
obični kašalj mačji,
nego rika koje se svatko plaši.

Šape moje
velike su, snažne
i mogu stjerati u kut
svakog tko mi stane na put.

A tek moja griva!
To se ne može riječima opisati.
Ne moraš o njoj ništa reći,
možeš se slobodno samo diviti.

Ne lažem, zbilja!
Sve je ovo istina prava,
možda sam samo malo pretjerala.

No dobro, priznajem!
Ja sam zapravo opisala
mog rođaka lava.

GDJE SPAVAJU ZVIJEZDE

Zvijezde spavaju u šumi
U glijezdu ptice neke.
Tamo sanjaju bijele oblake
I njihove jastuke meke.

Sanjaju i o moru dalekom
U blistavoj plavoj daljini.
Žele ploviti njegovom pučinom
I pokloniti se tamnoj dubini.

No do sada su mogli ploviti
Samo zelenim valovima šume
Što zvijezde zauvijek žele ljuljati
I spasiti ih od guste crne tame.

PUŽ JE ODLUČIO POĆI U SVIJET

Puž je odlučio poći u svijet.
Čuo je da tamo ima divota raznih,
travki punih slatkoga soka
i cvijeća što svoje mirise nudi.
I ono najvažnije - da nema mnogo ljudi.

Na svojoj livadi on samo strepi.
Koraci ljudski tako su teški,
a oni kao da su zbilja slijepi.
Ne vide puža što puže polako
pa mu kućicu može zgaziti svatko.

Skupio je puž najnužnije stvari,
naprtio dragu kućicu na leđa
pa pošao tamo gdje se za puževe mari.
Gdje neće brinuti za svoju kućicu
nego će uživati pravu slobodicu.

Ali ta je livada bila iza ceste
preko koje treba brzo skoknuti.
No puž je, zna se, jako, jako spor
pa se ne usuđuje niti pokrenuti.
Samo je stao i čekao da dobar netko
dođe do ceste i prenese ga prijeko.

A ako ne dođe nitko do noći
Mali puž će morati natrag poći.

ROĐENDAN

Za rođendan želim sunce
A ne dosadnu kišu.
Obilje vedrih šarenih boja
Što proljećem mirišu.

Želim da se svi vesele
U ovom mojem danu
Da svi zaborave na tugu
I brige da sve nestanu.

Neka sa mnom svi pjevaju
Pjesmu nalik na čarobni san.
U njoj neka se ostvaruju bajke
Jer danas je moj rođendan.

LJUBAV

Kad mi dolaziš u susret
mislim
da se tvoje oči
samo meni smiju.
Moj je tada cijeli svijet.

Pobjeći želim,
skriti se,
dok mi srce glasno tuče
kao zarobljena ptica
u jutrima snenim.

A kad me ne vidi nitko,
u osami,
zasja mi osmijeh najljepši.
Polete u nebo ptice jer znaju
da te volim.

NIJE LAKO BITI TATA

Uopće nije lako tata biti
u ove današnje dane
jer djetetu opasnost prijeti
na sve moguće strane.

Vjetar ga želi u latalicu pretvoriti
pa se tata s njim mora boriti.

Jesenske kiše u igri ga moče
pa se tati čini da ga prehladiti hoće.

Lopta šarena baš njega mora udariti,
a to brižni tata svakako mora zaustaviti.

I na drvo se dijete ponekad popeti želi,
a tata se mora praviti da se tome veseli.

A tek kad dijete stane pravi bicikl voziti,
tati se čini da će se od straha onesvijestiti.

Zbilja u ove današnje dane
uopće nije lako biti tata.
Zato je najbolje da jedino dijete
odmah dobije mlađega brata.

SVATKO NEŠTO NE VOLI

Miš se najviše ne voli družiti s mačkom,
dječake što ga vuku za rep i gađaju praćkom.

Žaba ne voli rodu jer kljunom neprestano klepeče
i tobože slučajno oko njezine bare stalno oblijeće.

Pas ne voli kada mora kosti jesti i kuću čuvati,
i da je jako, jako hrabar pred svima pokazivati.

Ptica ne voli kada kiša pada pa joj perje kisne,
mora se onda na suncu sušiti i dođe joj da vrisne.

A djevojčica je tužna kad netko nešto ne voli
jer od toga je, ali zbilja, odmah glava zaboli.

NA PUTU DO ŠKOLE

Kad dijete krene u školu

Sunce mu namigne

Žutim okom

Pa ga prati

Pa ga miluje

I skupa se s njim smije.

Oblaci ne daju kiši padati

Niti putove smočiti.

Sve mora

Sjajno biti

I skupa se s njim radovati.

Vjetar ne smije ludovati

Niti kroz krošnje hučati.

Smije samo

Povjetarac biti

I skupa s djetetom maslačke puhati.

ODMORI U ŠKOLI

Prvi na redu je odmor mali.

On mi je poput patuljka.

Lijep i

skakutav,

hitar i

piskutav.

Onda slijedi odmor veliki.

U njega stane više minuta

pa se ne stigne odmoriti lopta žuta.

Sav sretan juri s djecom

po dvorištu i hodniku

i skriva se u kutku svaku.

Na kraju je opet odmor mali.

Ali taj se već samo šali.

Vedar je

i sretan

te za kući

ići

spreman.

Sirup protiv mačjeg kašlja

Silvija Šesto

NOVA PRIČA

MENE NITKO NE KUŽI!

(Tinejdžerski jadi)

Gordana
LUKAČIĆ

Svakog jutra najprije začujem zvonjavu budilice, a potom gundanje ozbiljnog glasa. I tako iz dana u dan. I neka samo netko kaže da je to lako trpjeti! Kako da mi dan bude vedar i veselo, kao što kažu da priliči mojoj dobi, kad mi ga pokvare već od ranog jutra. Kad je nastava poslije podne, sat zvoni oko 9. Da mene pitate, to je prerano, ali mama inzistira da ustanem i prihvatom se posla. To su neke njezine ideje! Obično tresnem sat tako da se preokrene na stolu pored kreveta i okrenem se na drugu stranu. Promeškoljim se, i baš kad mi u glavi bude nešto nalik na polusan, neke pastelne boje, a tijelo mi preplavi val ugodne topline, s vrata se začuje mamino zanovijetanje: „Diži tu guzicu iz kreveta, sunce je već visoko na nebū!“ Kao da sam ja lovac na sunce pa, s obzirom na svoju visinu moram ustati što ranije da ga dohvativam. Potpuno suprotno, meni je četrnaest godina i više volim kad sunce zalazi. Volim sumrak i druženje u parkiću. Ali mama to ne kuži. Ona još živi u uvjerenju da trebam ustati rano i s kanticom i lopaticom otici u pješčanik dok ultraljubičasto zračenje još nije prejako. A vezano uz ultraljubičasto, jedino razmišljam kako bih kosu obojila u ljubičasto, a da pritom mamu ne zadesi kap! Ja je nikako ne kužim! Davna su to bila vremena kad sam ustajala u 6, a i onda, nekako

mi se čini, nije bila zadovoljna. Stalno je govorila: „Hajde, zlato, spavaj još malo, rano je. Evo, dušo, mama da pusu, evo mede, zagrli ga, spavaj, spavaj.“

Mogu li uopće mladi i stari naći neki zajednički jezik? Svi kažu pubertet je teško razdoblje i za djecu i za roditelje. Ma dajte! Ja bih lako sama sa sobom, ali roditelji uvijek komplikiraju. Oni, zapravo, ne znaju što žele, za razliku od mene koja to znam. Kad nešto hoću onda to svima dam do znanja, najprije nježno i tiho, ali ako ne ide, ako ne shvaćaju onda znam i viknuti i derati se i tresnuti vratima. Dobro, slažem se da to nije uvijek baš najugodnije vidjeti i čuti, nekad i susjedi vrte glavom i kolutaju očima, ali kad bi odrasli bili razumniji ni ja ne bih morala ulagati toliko energije da im neke stvari dokažem. Moram reći da su susjedi neka druga priča. To je svijet za sebe. Oni poprijeko gledaju moje starce, a starci zapravo s mojim ponašanjem nemaju ništa. Apsolutno ništa! To odgovorno tvrdim. Pa to bi i slijepi vidjeli! Mama kaže stišaj glazbu, ja odvrnem još jače jer glazba koju ja slušam ne može se slušati tiho, pa nije to uspavanka! Prošla su vremena uspavanki. Tata kaže skini klompu dok hodaš po stanu, a ja baš neću, volim taj zvuk drva po keramičkim pločicama, prava simfonija za moje uši. A to si ne želim uskratiti jer pročitala sam da djetu treba osigurati pravilan razvoj, da ih treba podupirati u njihovim streljenjima, da im treba čak omogućiti da budu buntovni. Čitala

sam da nije dobro nasilje i s tim se slažem. Potpuno. Nikad nikoga nisam udarila, pa čak ni Srećka kad mi je pekmezom zamrlja bilježnicu iz biologije. Možda ibih, jer sam bila jako ljuta, ali Srećko ima toliku masu da bi ga se i liječnici prestrašili i sa strahom mu predložili neku dijetu, mislim da bi to radije prepustili njegovim roditeljima.

No da se vratim na to jutarnje buđenje. Glas moje mame nakon nekog vremena poprimi razmjere sirene za označavanje elementarne nepogode, pa ipak ustanem. Uputim se u kupao-nicu, gdje se zadržim onoliko vremena koliko ja smatram da je potrebno, ali to opet odudara od mišljenja mojih ukućana. Kako to da baš u to vrijeme i oni imaju neke potrebe. Baka mora natapirati kosu jer ide u dućan (ljudi, kad ste čuli da bake tapiraju kosu? Pa to danas rade samo pankeri. Još će netko pomisliti da mi je baka pankrica!), mama mora izvaditi rublje iz perilice jer se inače neće osušiti na vrijeme, sva sreća da tata radi prijepodne tako da s njim nemam problema, ali da je kojim slučajem kod kuće, sigurno bi se baš u to vrijeme morao brijati. Onda slijedi tortura s doručkom. Moraš jesti, doručak je najvažniji obrok. Hajde pojedi kajganu, to je zdravo i hranjivo. A meni je želudac stisnut ko suha šljiva. Moram se najprije opustiti uz glazbu, svoju glazbu i doći k sebi, onda, narode, možemo razmišljati o klopi. Ionako je dobro znano da je najvažnija duhovna hrana, a to sigurno nije kajgana.

Da susjedstvo ne bi dobilo fraze, koristim svoj mp3 player, gurnem slušalice u uši i ožeži! Tek nakon tog milozvučja moj krvotok prokola i ja sam sposobna za malo žeće aktivnosti. Sve bi bilo dobro da mami netko nije bacio bubu u uho pa mi sad stalno govori kako ču si tom bukom oštetiti bubenjić, a ja stvarno ne znam što ona hoće. Ako slušam glazbu na zvučnike, kaže da će

se od vibracija oštetiti kristalne čaše u vitrini, ako je slušam na sluške, nadra-paju uši! A tek tata! U te rijetke petke kad je kod kuće kaže da mu se od moje trešće glazbe tresu unutarnji organi. Baka je malo nagluha tako je s njom i najmanje problema, ona moju glazbu doživljava istim intenzitetom kao i nešto udaljeniji susjadi.

No kao što rekoh, nakon glazbene uvertire spremna sam za rad. Da ne biste stekli potpuno pogrešan dojam o meni, moram vam reći da sjednem za svoj radni stol (da, da, moram priznati da sam još bez doručka!), pogledam raspored sati i krenem s pisanjem domaćih zadaća. Istina, nešto ostavim i za prepisivanje u školi pod odmorom, ali neću vam odavati sve tajne svog uspjeha. Onda mi baka donese čaj, jer, jadna, ne može podnjeti da ništa ne jedem pa onda barem da popijem nešto toplo i zdravo. I tu se u meni probudi neko drugo dijete, toplina tog čaja slomi buntovnicu koju tako zdušno gradim i odgurnem sve knjige koje sam stavila pred sebe te odem u kuhinju pojesti doručak koji mi je pripremila baka. Njezin topli pogled od mene napravi sasvim drugu osobu, a njezine naborane i već pomalo drhturave ruke koje mi nose tanjur s doručkom u meni probude neko drugo dijete, ono kakvo sam bila prije pet-šest godina. Poljubim baku, obećam da ću doručkovati svakog jutra (iako se priča ponavlja, da to odmah razjasnimo, najprije pobuna protiv cijelog svijeta, a tek onda pristanak) i možda malo previše mljackajući, ali svakako s velikim zadovoljstvom, pojedem doručak.

Pitate se što tada. Da, da, ja sam jedna marljivica, ponovno sjednem za radni stol i napravim sve ono što mislim da treba, ponovim ono što smo radili dan prije u školi, naučim i nakon toga mi još ostane vremena za izgradnju moje buntovne tinejdžerske osobnosti.

NOVA PRIČA

Majstor mrav

**Tihomir
HORVAT**

Rasplelo sunce svoje zrake oranica-ma i sjenokošama, žari li ga žari. S polja se povukli žeteoci pred ljetnom jarom, pa u spasonosnom hladu uz rub šume ispijaju iz vjedrica žđogasnu studenac vodu i pogledavaju s nadom u nebo. Ali ni traga oblačku koji bi malkice zaklonio sunce. A do večeri valja još mnogo klasića pokositi.

Na prašnjavom seoskom putu, uronjen u nebo i sunce, mići se mravac batrgao s mrvicom hrane. Bijaše ona, doduše, veća od njega, ma barem dva-put. No vrijedni se stvor nije predavao; dohvaćao bi svoj teret s različitih strana, tražio uporište, upinjao se, stenjao, cijedio znoj s ticala, gurao i prevrtao vrijedan zalogaj i mic po mic, primicao ga svome staništu. Pokatkad, predišući teško, uspeo bi se na vrh kakva kamička, pa bi, hlađeći ticala na slabačkom povjetarcu, provjeravao gura li svoj teret u dobrom smjeru. Kad bi ugledao mravinjak, sišao bi opet na put i nastavio iscrpljujući posao.

Kada je s puta zamakao u travu, činilo se da će spasonosni hlad zelenih travki olakšati posao stvorenjcu. Ali travke bijahu guste, i on je sad morao cijeli teret dizati u zrak i svladavati sve moguće prepreke. Onako umoran, pokatkad bi prekidao mukotrpnu borbu s teretom i s bezazlenom zavišću pogledom pratilo leptira koji je svoju hranu lako nalazio lepršajući od cvijeta do cvijeta. trebalo je samo ispružiti rilce

i slatki bi nektar potekao leptirovim ustima...

Malo poslije naišao je i na zrikavca. "Ni njemu Bog nije loše dao...", razmišljao je naš mravac. "Po cijeli dan gudi sebi i suncu, u hladu svoje rupice. I to mi je neki posao..." Zatim je ugledao gusjenicu koja je slasno mljackala sve oko sebe što ima zelenu boju. "Baaah... Ni ona se nije oznojila da bi došla do hrane...", gunđao je mrav i nastavio prevrtati svoj teret i svoje misli o Božjoj pravdi i nepravdi.

- Volio bih nešto drugo raditi... - zaključi naglas i nastavi posao.

Kasno popodne, kad je i suncu postalo prevruće pa je svoje užarene zrake zamijenilo s dugim ugodnim sjenama, naš se mravac sa svojim teretom približio dvorištu na rubu sela. Odjednom zastane. Teški, zvečeći, ravnomjerni udarci stizali su iz radionice. Udarci bijahu zaista teški jer bi njemu kod svakog ispalala mrva, a tijelo odskočilo u zrak. Mrav ostavi zalogaj i uputi se za zvukom. Provuće se kroz plot, pa namjeri prema otvorenim vratima odakle su nadirali udarci. Uspeo se na prag, zaledao u prostoriju i zadivljen sjeo: čovjek je nogom gazio mijeh, iz užarenog ugljevlja vadio bi usijano željezo i na nakovnju čekićem oblikovao potkovu. S razgorena ložišta obijesno su frcale iskre i jedna kao meteor bljesne zrakom i oprliji prag, tik do našeg mrava. Ali on nije bio svjestan pogibli koja se umalo dogodila. Zagledao se u rumeno, namrijano lice čovjeka koji je ispod brka pjevušio i u golemu životinju koja je na četiri noge spokojno stajala u radionici. "Hajde, Ridane...", rekao je čovjek, dota-

knuvši životinji stražnju nogu. Konj je podigne, a majstor s nekoliko odmjerenih udaraca pričvrsti potkovu na kopito i potom izvede konja u dvorište. Naš je mravac zadivljen prizorom u posljednji trenutak odskočio s praga i sklonio se.

- To je posao koji bih volio raditi cijeli život! - uskliknuo je zažaren, gledajući čas frckavi kovački oganj, a čas konja koji je sad s uređenim kopitom, zaždio veselo preko polja kao vjetar, ritajući se sretno na sve strane.

- Volio bih udarati željezo... - govorio je mrav, vratio se svome teretu i nastavio ga gurati. - To je snažno... i zanimljivo! O, da! Zanimljivo!!

I kada je napokon u sutor dogurao mrvu do mravinjaka, priskočili su mu prijatelji i preuzezeli teret. Mrav se iscrpljen odvukao u nastambu, smjestio na jednom od 154.382 ležajeva za mrave-radnike i ticalima doticao tlo, osluškujući. Riđanov topot još se čuo i kao mukli, uspavljajući zvuk navukao osmijeh i san na našeg vrijednog i umornog radnika.

Sljedećeg jutra mrav se iskrao u cik-

zore i otisao u šumu. Nije zaboravio svoju želju, pa se oboružan pitanjima uspentrao uz stablo do duplje stare sove, koja je slovila kao najpametnija glava u šumi i njenoj okolini.

- Ta, zar ti je dosta tvog života? - čudila se sova.

- Ne života - mrav će brzo. - Samo takvog života kakav ja živim. Stalno vučem, radim, nikad ne odmaram, a hrane nikako dovoljno navući... Zrikavac, gusjenica i leptir i toliki drugi po cijele božje dane ne rade ništa! Jedu i zabavljaju se. Dosadio mi je moj mučni posao.

- Ali Stvoritelj je Prirodu načinio takvom i podijelio nam dužnosti. On najbolje zna zašto smo dobili zaduženja koja nam je dao. Eto, dok većina šumske čeljadi noću spava, ja sam pak cijelu bogovetu noć budna i lovim miševe.

- Ali to činiš da se prehraniš - žurno će mrav.

- Istina - sova će. - Ali i ja bih voljela da mi miševi i voluharice sami uskaču u kljun, pa ne bih morala bauljati mrakom. U životu treba cijeniti i raditi

Munje, gromovi... i električna struja

Robert Mlinarec

kako nam je Stvoritelj dao. Kao i vi, vrijeđni mravi. Stoga je i običaj svuda reći: "Vidiš ga, vrijedan je ko mrav!".

- Što će meni običaj - snuždio se mrav. - Ja želim raditi drugi posao!

Onda opet živne, zaigra zrakom ticalima i nožicama:

- Želio bih raditi kao onaj čovjek u selu! Kovati željezo! Da bljeskave, frckave iskre lete oko mene poput krijesnica! Da mi snaga plamena grijе ticala, da osjetim sreću životinje kojoj popravim potkovu! To je zanimljivo! To je plemenito! To je posao!!! Eto, to ja želim!

- Hmu... huuu - othuknula je sova.
- Bojim se da te ja ne mogu naučiti tom poslu. Ali ako si toliko čvrst u svome naumu, otiđi do kovača, pa ga priupitaj treba li možda pomoćnika. Pa, ako treba, a ti lijepo izuči kod njega kovački posao za kojim toliko žudiš.

I tako se naš mrav zahvalio sovi na savjetu i uputio u selo. Možete zamisliti iznenadenje majstora kovača kada mu je mrav kazao svoju želju.

- Trebam li pomoćnika?! - čudom se čudio majstor, a čekić mu se ovjesio u ruci.

- Aha... - mrav je s nakonjja s nestrpljenjem upinjao očice u majstora iščekujući odgovor.

- Pa, trebam - odgovori majstor zdvojno. - Ali jesи li ti siguran da ćeš to moći? Moj je alat prevelik za tebe.

- Možda i jest - nije se predavao mrav - ali su moja želja i upornost još veći!

Majstor kovač tako se nasmijao i nagazio mijeh da su iskre prštavog, vatrenog smijeha poletjele na sve strane. Ma znao je majstor što znači željeti nešto, žudjeti svim srcem za nečim i biti uporan u tome. Ta i on je jednoć bio mlad i krenuo oduševljen izučavati kovački posao. Zato majstor razvuče lice u osmijeh, pruži svoj najmanji, žuljeviti garavi prst, dotakne pažljivo mravu nožicu i pogodba bi sklopljena:

mrav će kod njega raditi kao pomoćnik, a majstor će ga zauzvrat naučiti kovački posao.

Već prvoga dana majstor je svojega novog pomoćnika naučio kako se pali prava kovačka vatra s drvenim ugljem, kako se gazi mijeh, kako se oblikuje željezo i tako iz dana u dan ponešto novo. A kada je potkraj prvog tjedna majstor našemu mravu načinio samo njegov mali mijeh, te nakovanj i još manji alat - kliješta, čekić, pile i turpije - veselju mrava nije bilo kraja. Ubrzo su za njegov nauk doznali i njegovi rođaci i prijatelji. Pola je mrvinjačaka došlo u pomoć: čistili su ugarke i metalne otpiljke s poda, pronalazili zagubljene vijke i matice, puhalo složno u vatru i štedjeli majstora gaženja mijeha. S mrvima su došli i prvi poslovi za mrava: jelenku je napukao rog, pa mu je mrav ugradio kaljenu spojnicu, bubamari je puklo krilo, što je uspješno riješeno pravim kovanim zakovicama, a krtici su na vrhove kandži pričvršćeni oštiri željezni šiljci! Sad je mogla s manje snage i truda, kopati brže i više!

Nakon tri mjeseca naukovanja, naš je mrav naučio sve što treba znati jedan majstor kovač. Oprostio se uz zahvalu od svoga učitelja, pa su mu prijatelji mrvavi pomogli ponijeti opremu i alat i nestali su u polju.

- A konji? A teške potkove? - sigurno se pitate. - Kako će on to?

Uz pomoć prijatelja mrav je pod stari panjem načinio kovačku radnju. Za njegovo majstorstvo i čestit rad ubrzo se nadaleko čulo. Mnogim je životinjama on pomogao svojim kovačkim umijećem. I, napokon, sretan i zadovoljan jer je ostvario svoj životni san, uvečer bi nakon naporna dana legao pred svoju radnju i smiješio se zadovoljno gledajući natpis koji je visio iznad dovratka: „Kovačka radnja. Vlasnik - majstor Mrav. Popravljamo brzo i solidno. Potkivamo posve male, male konje”.

NOVA PRIČA

Zmaj koji je ostao bez vatre

**Tihomir
HORVAT**

Jednog jutra, ne tako davno, Začaranu šumu probudili su neobični zvuci. Neobični zato što ih stanovnici šume još nikad nisu čuli.

- Buaaaa... buaaaa... šmrc... šmrc.

Bio je to plać, a plakao je, zamislite, strašni zmaj i njegove nezadržive suze činile su lokvice pod njegovim nogama, a one su se učas pretvorile u pravi fotočić koji je doslovno natapao Začaranu šumu. Taj najveći i najsnažniji stanovnik šume, taj strah i trepet svih ostalih bića u šumi i ljudi namjernika koje je nevolja ili znatiželja natjerala da prolaze kroz šumu, dakle, on je tako plakao, ridao, jecao, šmrcao i grcao toliko grčevito, da mu je rep svako malo sijevnuo zrakom i uz strahovit tutanj udarao po tlu. Životinje koje su se ubrzano okupile oko njega, privučene plaćem šumskog vladara, stajale su u nevjericu na sigurnoj udaljenosti i raspravljale što se to dogodilo najmoćnijem šumskom stvorenju.

- Znam! - uskliknula je vjeverica. - Sigurno ga boli Zub!

- Hm... A možda je nagazio na trn? - češkao se dabar iza uha.

- Ma neee... - pogđao je srndać - vidite da lamata repom. Boli ga, sigurno mu je netko nagazio na rep.

- Baš svašta! - uključila se svraka.

- Pa njegov je rep debo poput stabla. Mora da je nešto drugo.

- A da ga pitamo? - dosjeti se jež.

- Pitamo? - odskočio je dabar. - Jesi

li ti jeo ludih gljiva? Hvala, ja ga ne bih upitao ništa! Njemu se ne može vjerovati!

- Dabar ima pravo - dometne lija i zaleprša repom po zraku. - Zmaj je strah i trepet naše šume. Repom nas je uvijek rastjerivao, mlatio, a iz usta rigao vatru na sve koji su mu se našli na putu. Pametnije nam je držati se podalje.

I dok su životinje tako nagađale što se to tako strašno zbilo vladaru šume, zmaj je sve glasnije i glasnije tulio i cmoljio, pa su njegove suze ubrzano postale velike poput loptica za tenis.

- Buaaaa... - ridao je zmaj u jecajima.

- Iz... izgubio sam... sam svoju vatr... buaaaa...

- Vatru? - upitale su iznenadeno životinje.

- Daaa... buaaaa...

- Kako ti možeš izgubiti vatrnu? - upita ga sjenica u sigurnosti obližnjeg stabla.

- Lijepooo... aaa - nastavlja je zmaj izlijevati potoke suza.

- Ali ti si taj koji si uvijek rigao na nas strašan organj, vatom palio i žario na sve strane - čudio se zec.

Zmaj se zagrcne od žalosti, izvuče maramicu veliku kao omanja livada, obriše suze i dobro ispuše nos.

- Pa, u tome je stvar - dometne tužno. - Vatra se potrošila... šmrc...

- Potrošila??!! - sve su okupljene životinje zinule na zmaja s nevjericom.

- Kako potrošila? - upita ga sova. - Ta, to nije moguće!

- Moguće je, moguće! - Pa znate i sami da sam se po cijele dane od jutra do večeri šuljao šumom i rigao vatrnu na sve što mi se našlo na putu, ili mi se

nije svidjelo.

- Eh, znamo mi to, znamo, kako ne - lisica će. - Nabacivao si se ti vatrenim jezicima na nas, često i obilno!

- I putnike namjernike, jadnike koji bi se zatekli u šumi nisi pošteditvao - dometne svraka.

- A posebno si volio proganjati mlađe izletnike - reče vjeverica prijekorno.

- Mladiće i djevojke koji su u Začaranoj šumi tražili izvor s vodom života...

- Jesam, jesam... Priznajem... - potulji se zmaj skrušeno, smota oklopjenu, moćnu repinu, a tanahni, šiljati vršak poče od nelagode vrtjeti u šapama i grickati ga. - Žao mi je, zaista, nisam htio...

- I što ćemo sad? - i vepr se prima-kao, sad već sigurniji da ga zmaj neće pretvoriti u sočnu pečenku.

- Kako što? - pridigao se jež na stržnje noge - Sada ćemo imati mir!

Lisica, mudrica, ovila je umilno rep oko ježa, pa mu nježno reče.

- Ježurko, ježurko... Razmisli malo. Ovo je Začarana šuma. A svaka začarana ili čarobna šuma uvijek ima jednog strašnog zmaja koji je čuva. Takva šuma bez zmaja nije šuma, zar ne?

Lisica se osvrnula da vidi što će drugi reći na to. Životinje su se pogledale nijemo i otklimale glavama. Je, lisica je bila u pravu, nije se imalo što reći protiv toga. Svaka Začarana šuma ima svoga zmaja. Lija je nastavila svoju riječ:

- Istina je isto tako, da smo mi često živjeli u strahu od našeg zmaja...

- Prestravljeni! - dobaci zec.

- Do kosti! - sad se i puh javio.

- Da. - nastavila je lisica. - Često nas je jurio šumom, prijetio naizmjenice i plamenom i repom! Ali! Naš zmaj je ujedno čuvaо šumu i izvor s vodom života koju smiju piti samo odabrani, nije li tako?!

Na lisičine riječi zmaj strigne ušima i živne.

- Je, je! - reče - Lisica je u pravu! Ja sam čuvaо šumu!

Sova koja je dotad uglavnom mudro šutjela, nastavila je lisičinu misao.

- Istina je, da nije bilo zmaja, mnogi bi lovci i krivolovci pohrlili u našu šumu i lovili nas. Netko bi se, prije ili poslije, dočepao i izvora s vodom života. Uzeo bi sobom koliko god može, pa bi to učinio sljedeći, pa još netko i naša bi šuma ubrzo ostala bez vode i bez izvora. A tada to više ne bi bila nikakva Začarana šuma.

- Dobro, što onda da uradimo? - upita dabar.

Lukava lija, mudrica, znala je da je zmaj u velikoj nevolji i da mu samo oni sada mogu pomoći. Ona se ohrabri i pride zmaju prvi put u svome životu, dodirujući znatiželjno njegove krljušti. A zmajurda, velika ko omanje brdašce, pokorno spusti glavu i poče se umiljavati liji.

- Ako ti pomognemo da povratiš svoju moć, svoju vatrnu - nastavi lisica - možeš li nam obećati da nas više nikad nećeš gnjaviti?

Zmajevim licem preleti osmijeh. Bio je i usta otvorio od radosti, ali umjesto nekadašnjeg plamena iz njih dostruji samo ustajali zadah sumpora i truleži. Životinje koje su se natiskale preblizu zmaju, odskoče hitro i s grimasom okrenu glavu od njega.

- Bljaak! - rekoše u glas.

- Dajem vam časnu zmajsku riječ, neću vas gnjaviti, neću vas juriti po šumi, neću... zapravo, hoću samo lovce, krivolovce, izletnike, kradljivce naše vode s izvora, smijem li, smijem li? - obećavaо je i umiljavaо se zmaj, a pritom je budno pratio okom što na to kažu njegovi šumski podanici.

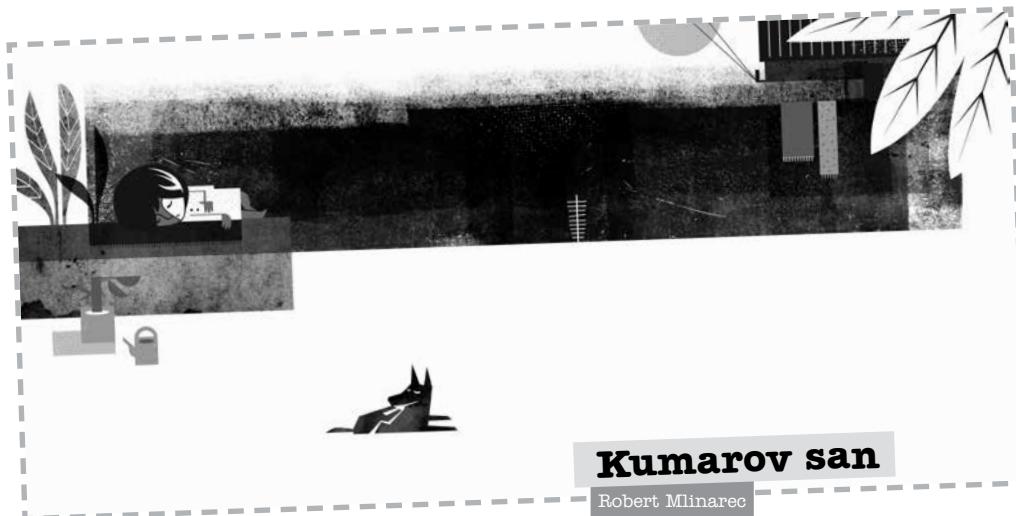
Životinje su se odmakle od zmaja, skupile u krug i dugo su raspravljale je li mu treba pomoći i kako. Kako jednom zmaju vratiti njegovu vatrnu? To svakako nije jednostavan zadatak. Čak

ni mudra sova nije mogla riješiti problem. Tada se gavran, najveći latalica šume, sjetio staroga gradskog otpada na rubu šume, pa im je rekao svoju zamisao. Sutradan su svi zajedno otišli na otpad, i kopali satima među svakojakim stvarima koje ljudi nemarno ostavljaju u prirodi. Napokon su pronašli što im je gavran rekao da traže: jedan stari kućni plinski bojler i bocu za plin.

Odvukli su to u šumu, a potom je zec odjurio u grad u potragu za najboljim i najhrabrijim majstorom plinarom, toliko hrabrim da može obaviti posao na jednom zmaju. Uporni zec uspio je pronaći i hrabrog i dobrog majstora. Doveo ga je u šumu, pa je spretni majstor od starog plinskog bojlera uzeo ognjište u kojem izgara plin i spretno ga spojio s bocom za plin. Zmaj je morao široko razjapiti usta i hrabri se majstor uvukao u njih i iza dva najveća zmajeva zuba ugradio je ognjište i posebno načinjeno iskrilo koje će plin paliti prema potrebi. Majstor je iz usta izišao neozlijeden, zadovoljan što je prvi put u životu servisirao jednoga zmaja. Onda su svi zajedno načinili pokus, da vide, radi li zmajeva umjetna vatra. Prvo su se svi odmakli na pristojnu udaljenost, a lisica je zmaja podsjetila na dano obećanje. Zmaj je

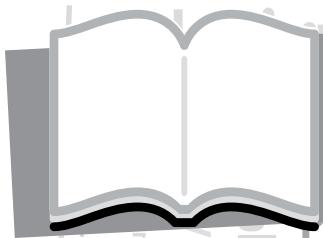
živnuo i otvorio usta! Uređaj je radio savršeno! Iz boce je potekao plin, a ono iskrilo kresnulo je iskru koja je užgala plin. Plavičasti plamen zastrašujuće je suknuo iz zmajevih usta! Ooo, kako je zmaj bio sretan i zadovoljan! Ta, opet je imao svoju vatru! Trčarao je lijevo desno, svaki čas otvarao usta ne bi li nešto pripalio, barem malkice opržio ili samo mrvičicu osmudio, ali su ga životinje začas smirile: dao je obećanje, nema više straha za njih! Zmaj više nije mogao izdržati. Šapama je pokrio neobuzdana usta i odjurio kao strijela u gustiš šume, u potragu za lovcima, kri-lovcima i drugim nesretnicima. Životinje su napokon odahnule. Pozdravile su se se majstором, a ovaj je na odlasku obećao da će redovito dolaziti zamjenjivati zmaju bocu s plinom, i besplatno raditi servis u njegovim ustima! Bila je to najbolja reklama za jednog gradskog majstora plinara!

I tako je mir i spokoj ponovno zavladao Začaranom šumom. Presretni zmaj održao je obećanje. Životinje su dobro potreban mir, tek pokatkad ih uzbuni buka, vriska i užurbani topot zmaja koji s plinskom bocom oko vrata projuri mimo njih, bljujući plamen za nekim drugim posjetiteljima šume.

Kumarov san

Robert Mlinarec

DJEČJE STVARALAŠTVO

Najljepši stubički ukras - Cvijet u cvijeću

Prije pet godina učiteljica, danas ravnateljica OŠ Stubičke Toplice, Brigita Gmaz pokrenula je likovno-literarni natječaj. Radovi mogu, ali i ne moraju biti napisani na narječju, stručno se povjerenstvo pri odabiru najboljih rukovodi isključivo izvrsnošću

**Hrvoje
KOVAČEVIĆ**

Četiri godine za redom Stubičke Toplice dobivale su vrijedno priznanje Zeleni cvijet sa zlatnim znakom za najuređeniju općinu kontinen-talne Hrvatske u kategoriji općina s manje od 20.000 stanovnika.

A to je samo jedno od mnogo-brojnih priznanja za ekologiju koji-ma su Stubičke Toplice nagrađivane za ekološka postignuća. Moguće je da sam subjektivan jer živim тамо, ali uvjeren sam da su Stubičke To-plice najljepša općina u Hrvatskoj.

Prije pet godina učiteljica (danasa ravnateljica OŠ Stubičke Toplice) Brigita Gmaz pokrenula je likovno-literarni natječaj „Cvijet u cvijeću“. Likovni dio natječaja male natjecatelje dijeli u tri katego-rije – polaznici vrtića, učenici nižih razreda te učenici viših razreda. U literarnom dijelu natječaja nema ove kategorije najmlađih natjecat-velja. Radovi mogu, ali i ne moraju biti napisani na narječju, stručno se povjerenstvo pri odabiru najbo-ljih rukovodi isključivo kriterijem izvrsnosti.

Svake je godine u sklopu naslov-ne teme natječaja zadana posebna tema. Ove je godine to bila Ljubav cvijeća. Svakako raduje to da je iz

godine u godinu sve više osnovnih škola koje sudjeluju na natječaju. Na literarni dio natječaja pristiglo je dvadeset osam uradaka nižih razre-dova te četrdeset pet viših razreda.

Motivirani čistim entuzijazmom

U doba kad je sve očitije da su projekti poticanja čitanja nužni za duhovno zdravlje mlađih, ovakvi su natječaji posebno važni. Sve kreće od vrijednih organizatora koji su često motivirani čistim entuzijaz-mom.

Zatim se uključuju mentorice i mentori, učiteljice i učitelji razredne nastave te hrvatskog jezika, uklju-či se i pokoja knjižničarka. Nije dovoljno učenicima reći da napišu sastavak ili pjesmu na temu Ljubav cvijeća, na primjer. Djecu treba pripremiti, razgovarati s njima kako se zadanoj temi sve može pristupiti, poslušati razmišljanja u kojem se sve smjeru može krenuti, omogućiti im da oslobole svoju kreativnost. Nakon što učenici napišu radove treba ih odabrati i lektorirati. I pri svemu tome učiteljice i učitelji moraju dobro paziti da ostanu samo mentorice i mentori, da ne postanu koautori.

Članovima prosudbenih povje-renstava (ovo je radilo u sastavu Marija Borić, Irena Krušelj-Vidas i

“

U doba kad je sve očitije da su projekti poticanja čitanja nužni za duhovno zdravlje mlađih, ovakvi su natječaji posebno važni. Sve kreće od vrijednih organizatora koji su često motivirani čistim entuzijazmom. Zatim se uključuju mentorice i mentori, učiteljice i učitelji razredne nastave te hrvatskog jezika, uključi se i pokoja knjižničarka

Hrvoje Kovačević) pri čitanju svakog rada prilično je očit angažman mentorice ili mentora. Doista smo bili sretni kada smo vidjeli koliko je učiteljica uložilo mnogo truda da na ovogodišnji natječaj „Cvijet u cvijeću“ stigne pregršt prekrasnih, maštovitih radova. Naravno, uvijek može i bolje. Nadam se da će sljedeće godine još više učiteljica potaknuti još više učenika da napišu sjajne radove.

Odlučili smo da ćemo u svakoj kategoriji odabrati po pet radova koje međusobno nećemo rangirati nego će biti ravноправno nagrađeni. Možda najvažniji razlog za takvu odluku je veliki broj kvalitetnih radova. Osim toga, radovi su bili raznovrsni, tema Ljubav cvijeća inspirirala je djecu na mnogo različitih načina, što je dodatno otežalo njihovo uspoređivanje.

Kako izgleda zaljubljeni cvijet

Među radovima učenika nižih razreda članovi prosudbenog povjerenstva odabrali su četiri pjesme i jedan prozni uradak. Najmlađa nagrađena autorica je Nika Osvald, učenica 2.c razreda Osnovne škole Dragutina Domjanića iz Gajnica

(mentorica Blanka Anić). Pjesmu „Cvijetak“ čini pet lijepih, jednostavnih stihova u kojima nam Nika opisuje kako izgleda zaljubljeni cvijet. Posljednji stih donosi određeni obrat, što je Niki donijelo nagradu. Godinu starija Sara Gorupec (3.c razred Osnovne Oroslavje, mentorica Snježana Sitarić Knežić) napisala je veselu, dinamičnu pjesmu na narječju „Ljubavni tanec“ u kojoj se *jaglec zaljubljuje u mačuhicu*. Sara se predstavila kao djevojčica bujne mašte koja se uz to s lakoćom izražava jezikom svoga kraja.

Ostali nagrađeni u kategoriji nižih razreda učenici su četvrtih razreda. Nikolina Gmaz (Osnovna škola Stubičke Toplice, mentorica Ljiljana Fišter) u svojoj pjesmi „Ljubav cvijeta i cvjetića“ opisuje napore cvjetića da osvoji raskošnu crvenu ružicu. Bez vještine sviranja gitare teško da bi uspio. Završna je slika dojmljiva, zaljubljeno cvijeće ispreplete korijenje što mu omogućuje da odolijeva i najjačoj buri. Karla Mirt u istom je razredu s Nikolinom (čestitke učiteljici Ljiljani Fišter). U svojoj pjesmi pisanoj na narječju „Ljubav cvjetja“ temi pristupa sasvim originalno – opisuje *rožice črlene* iz perspektive mlađi-

ča koji bira koji će cvijet darovati djevojci u koju je zaljubljen (što se čitatelju otkriva tek u posljednjem stihu).

Martin Vrček (Osnovna škola Stjepana Radića, Brestovec Oreho-večki, mentorica Andreja Juranić Knezić) jedini je dječak u ovome društvu i jedini autor prozognog teksta. U priči „Ljubav cvijeća“ opisuje kako je visibaba postala – visibaba. Bila je uspravan bijeli cvijet dok se nije nesretno zaljubila. I ovdje imamo obrat na kraju, tek u završnici čitatelj doznaće tko je zapravo junakinja nesretne ljubavne priče.

Iz ponude učenika viših razreda članovi stručnog povjerenstva izabrali su dva prozna rada i tri pjesme. Stella Šabanović (tek 7. razred, Osnovna škola Vežica iz Rijeke, jedan od nekoliko sjajnih uradaka iz te škole, mentorica Biljana Čeperić Mihovila) napisala je prekrasnu priču („Ružmarin iz bakine kutijice“) o cvijetu koji povezuje generacije. Problem je u načinu slaganja priče, umjesto upravnog govora, Stella je bezrazložno ubacila dramatizaciju, ali sama je ideja toliko dobra da su članovi prosudbenog povjerenstva jednostavno prešli preko toga i uživali u onome što nam je Stella željela poručiti. Stella, nastavi pisati!

I čitati dobre (ili bilo kakve druge) knjige!

Originalan pristup temi

Drugi prozni tekst „Spremi mi iskru“ napisala je Helena Dolovčak, godinu dana starija od Stelle (Osnovna škola Antuna Mihanovića iz Petrovskog, mentorica Marija Bolšec). Mnogo mašte, mnogo uzbudjenja, naznake misterija bile su dovoljne za ulazak među nagrađene. Ista je mentorica (sve čestitke na radu s djecom!) zaslужna i za pjesmu šestašice Lorene Zajejec „Tratinčica“, u kojoj glavna junakinja živi život punim plućima. Pa nakon toga klone od umora. Članove prosudbenog povjerenstva posebno je oduševio stih koji opise kako tratinčica nakon noćnog *tancanja* prije spavanja „ni zube ni oprala“.

I među učenicama viših razreda muški rod zastupa samo jedan dječak – Jan Skušić (6. razred, Osnovna škola Oroslavje, mentorica Vesnica Kantoci iz čije je radionice također izašlo mnoštvo kvalitetnih radova) koji nam je ponudio još jedan originalan pristup temi u pjesmi pisanoj na narječju. Maslačak se zaljubio u cvijet trešnje, ali dok je on razmišljao što će i kako će, grane trešnje cvjetove su zamijenile

”

Nije dovoljno učenicima reći da napišu sastavak ili pjesmu o ljubavi cvijeća, na primjer. Djecu treba pripremiti, razgovarati s njima kako se zadanoj temi sve može pristupiti, poslušati razmišljanja u kojem se sve smjeru može krenuti, omogućiti im da oslobole svoju kreativnost

plodovima. A čitatelji su dobili još jednu mudru misao – u ljubavi se ne smije okljevati.

Posljednja pjesma koju spominjem u ovome osvrtu možda je i najsnažnija. Tema je ljubav, a naslov pjesme je „Roža je sama“. I ostaje sama do posljednjeg stiha. Autorica je Marta Hren, učenica sedmog razreda Osnovne škole Donja Stubica, mentorica je Danica Pelko, jedna od onih koje svakako treba pohvaliti zbog niza prekrasnih uradaka koje

su napisali njezini učenici.

I – to je to. Spomenuo sam sve one koji napisali nagrađene radeve te njihove mentore. Ostaje mi još jedino da čestitam svima koji su sudjelovali na ovome natječaju. Nekima od sudionika doista je malo nedostajalo da se nađu među nagrađenima. Sljedeće godine ili na nekom drugom natječaju sreća će im možda (ili vjerojatno) biti sklonija. Trebaju samo nastaviti pisati. I čitati, dakako.

Roža je sama

Sama,
bez ikuga,
bez ičega,
stoji
žalosna
v sredi njive,
gledi okol,
misli si,
e bu došel duoj,
al odnikud nikuga.
Okol gledi
i pak nikuga ni...

A vidla je pilipara
jenuga bieluga
i se bi svoje farbe šare,
sebe snela
i njemu na
krile dela.

Okol gledi
i pak nikuga ni...

Marta Hren,
7.b, Mala Kajkaviana
OŠ Donja Stubica
Mentorica: Danica Pelko

Ljubav cvjetića i ružice

Jednom se cvjetić zaljubio u crvenu
ružicu,
no ona ga nije šljivila ni mrvicu.

Lijepa ružica cvjetić nije gledala,
samo se uređivala ispred ogledala.

Cvjetić se trudio na gitari
svirati joj najljepše moguće stvari.

No kad je ljubavnu serenadu zasvirao,
ružicu je napokon zainteresirao.

Glasom i stasom ju je osvojio
te je od nje poljubac dobio.

Tada su postali dečko i cura,
a razdvojiti ih nije mogla ni najjača bura.

Uskoro su korijene isprepleli
i zauvijek sretno živjeli.

Nikolina Gmaz,
4.b, OŠ Stubičke Toplice
Mentorica: Ljiljana Fišter

Spremi mi iskru

Oblačci su se lijeno vukli po nebu. Poneki dašak vjetra zatitroa bi bijele haljine. Sunce je lovilo ptice koje su piruetno parale plavetnilo, ostavljajući tako ljubičaste crvene i narančaste trgove boja i mrlje.

A dalje, ispod svega toga blaga, nalazila se livada. Kao da je nebo spustilo nježne latice bijele, ružičaste, žute i plave boje na to zeleno platno. Livada je odisala životom. Poneka bi se životnjica vukla zelenim travkama. Od radišnih pčelinjih života priroda je stvarala melodije njihova rada, zujanje. Skupivši nektar, onako zaposlene, brzo bi letjele natrag u košnicu. Između duge cvijeća, najupečatljivi su, dakako, žutoglavci. Neki su maslački svoje male žute cvjetove skrivali u morskim dubinama zelene livade, a bilo je i onih koji su ih ponosno uzdizali kao zelene osmijehe. Čekali su lovca na bilje da napravi ručak ili da ih spremi kao lijek.

Mjesec je već lagano tiskao svoje srebrne otiske prstiju po nebu osvijetlivši tamno-plavu plahtu. Sprema se noć. Jedan je mali cvjetić tek razbistrio oči udišući prve molekule proljetna zraka. Njegove su oči prvi put ugledale ovaj svijet. Noću se često susreću cvjetanje mladih maslačaka i pretvaranje žutih kapica u sniježno bijele šešire. Tako se i onaj mali heroj rodio u jednoj takvoj noći, u jednom takvom trenutku. Uskoro se prvobitna zbumjenost pretvorila u igru i znatiželju.

„Hej!” viknuo je nekoj bijeloj prikazi u blizini. Iako je razgledao stanovništvo cijele livade, makar su latice već spavale, još nije video ništa takvo. Bijele su iglice virile iz zelenožute jezgri nataknute na slamku, stabljiku. „Tko si ti?” upita bijela stranca. „Ja sam ...putnik”, odgovori on Mladi se maslačak zbuni. „Što... što je to putnik?” „Mladi su u tebe sokovi. Ne brini, putovat ćeš i bit će ti lijepo. Svi smo mi stvoreni da jednog dana otpotujemo, da doćiemo vrhove planina i kamenje u kotlinama, da istražujemo tople vode mora i brze kaplje rijeka.” Stranac u bijelom priča glasom uspavanke. „Vidiš li onaj sjaj na nebu?” milozvučno upita starac koji se nalazio par zelenih vlati od njega. „Da, što je to?” zainteresira se maslačak. „To je nebeska vatra. Tamo svi maslačci polete. To je naša čežnja, krajni cilj. Zato, dječače, budi svoj. Budi krojač vlastitih snova i živi najbolje moguće. Budi uzor drugima, a drugi neka budu uzor tebi. Vidiš, ja noćas tamo putujem”, ispriča starac s pogledom zvijezda u očima.”Spremi mi barem jednu iskru...” reče nježno mali žuti maslačak spremajući latice natrag u svoju posteljicu. Još je jednom otvorio oči ne bi li zaželio sretan put prvom poznaniku. Nadao se da će jednoga dana na iskri poletjeti do zvijezda.

Helena Dolovčak

8. r., OŠ A. Mihanovića, Petrovsko

Mentor: Marija Bolšec

Roža

Kre moje hiže stoji,
se okol gledi,
jena roža mala,
teru nikamu nebi dala.

K srcu mi je več prirasla
jer je baš tu tak velika zrasla.
Gda ju nešči vidi,
mam mu se svidi.

Si bi ju šteli imeti,
doma si ju na obluk deti,
dobili neju ovu,
naj si kupiju nuovu.

Marta Hren,

7.b, Mala Kajkaviana
OŠ Donja Stubica
Mentorica: Danica Pelko

Ljubav cvetja

Dišiju, dišiju rožice črlene,
glediju, glediju oči zaljubljene.

Tera je lepša, tera je vekša,
čija je lat od pahuljic mekša.

Vsaka svoju glavicu zdiže
i v nebe gledi da bu suncu bliže.

Od tih silnih roži nemreš zabrati
onu tera bi najlepše v lasih
tvoje drage mogla stati.

Karla Mirt,

4.b, OŠ Stubičke Toplice
Mentorica: Ljiljana Fišter

Ljubavni tanec

V dvorišču mojemu cvjetje živi.
V protuletje žuti jaglac glavicu zbudi.

Kraljević on je pravi.
Dekle same on ima v glavi.

Ljubavni tanec on je splanieral,
Da bi liepami rožami ofieral.

Na tanec su došle sakojake ruože.
Jaglacu je curel znoj,
Nije znal kam bi i koj.

V gizdavu mačuhicu se zagledel.
V oči su se gledeli,
I kušlec su si dati šteli.

Mužika je počela glasne igrati,
Si su si partnere počeli iskati.

Jaglac se k mačuhice požurel.
Za tanec ju je pital
i čvrste ju je stisnul.

Tancali su cielu noć,
Se do zore.

Jaglac je skužil
da bez mačuhice ne more.

Skupil je hrabrost i mačuhicu zaprosil.
Morete misliti kakev odgovor je dobil?!

Sara Gorupc,

3.C, OŠ Oroslavje
Mentorica: Snježana Sitari Kneži

Ružmarin iz bakine kutijice

Bio je to zamoran dan. Puhala je južina, taj zaneseni povjetarac popraćen kapljicama morske rose. Kroz prozor nonine kuće promatrala sam njezin mediteranski vrt i pustila da mi misli lelujaju južnim mokrim zrakom. Baka je čistila prašinu sa starih uspomena i albuma. Poskočila sam k njoj da mi uz slike, požutjele od starosti, ispriča koju priču iz mladosti. Dala mi je u ruke kutiju i rekla: "Uzmi, diko moja! Otvori ju i ona će ti sama pričati."

Nisam shvatila što to znači, ali sam iz radoznalosti otpuhnula sloj prašine i otvorila škatulicu.

U njoj su bile pobacane izlizane slike, stara pisma i markice, a sve je obilježio neki poznati opojan miris. Gledala sam svoju malu nonu i osmehivala se na njezine portrete. Dvije slike su bile zalijepljene, nešto između ih je držalo priljubljene. Polako sam ih odvojila da ne potragam nonine uspomene i imala samo što naći. Kvalitetno isprešana i još aromatičnog mirisa stajala je grančica ružmarina.

Ružmarin: Ahh...ti lijepo djevojče!

Ja (začuđeno): Ti govoriš?!

Ružmarin: Naravno.

Ja (zmatižljivo): Pa kako si se našao ovdje?

Ružmarin (osmjehnuvši se): Proživio sam svašta u svom dugom životu, kao i moji preci, a tvoja baka je samo mali dio njega.

Ja: Hoćeš li mi ispričati štogod?

Ružmarin (blagim glasom): Jesi li čula za Afroditu, božicu ljubavi i ljepote? Moja je jako dobra prijateljica. Vrlo smo slični karakterom pa sam joj i posvećen. E, takvog su značaja i moje pustolovine.

Pažljivo sam slušala što mi pipo-

vijeda ta biljčica, pokušavajući se ne zapitati "Sanjam li?"

Ružmarin: Tako su mnome, tj. mojim precima, stari Grci ukrasili kip božice Europe kojoj sam pomogao da se zaljubi. Zvali su me princ aromatičnih biljaka.

Ja (zaintrigirano): Zašto su te tako zvali?

Ružmarin: Za tu ulogu morao sam biti hrabar, odvažan, ali jako bitno pažljiv. Zato su me mnogo puta polegli pored novorođenčeta da mu poželim dobrodošlicu na svijet.

Ja: Jesi li volio tu ulogu?

Ružmarin: Volio je premala riječ.... to je najljepši osjećaj, kada ljudima pružiš ljubav, one "leptiriće u trbuhi" ili kada gledaš ono malo, rođeno dijete kako sniva. U svom naručju držao sam i poseban darak s Neba, kada je Marija mnome ukrasila Isusove jasle, da ga štitim...

Nisam mogla doći sebi od uzbudjenja što mi s dlana ruke priповijeda osušena grančica ružmarina.

Ružmarin: Moji su bili prijatelji s mađarskom kraljicom Elizabetom. Bila je boležljiva, nesretno zaljubljena i često tužna. Izlijecilo ju je moje etrično ulje koje joj je vratilo onaj sjaj u očima te se ona ponovno zaljubila. Od tada sam krasio vijence mnogih mladenki, a moje vino se ispija kao zdravica za novovjenčani par, dajem im blagoslov za dug i srećom ispunjen brak.

Ja: Kako čudesno! Tvoj život i život tvojih rođaka uistinu jest poseban. Gledam ružmarinov grm u vrtu, a ne znam za svu čudesnost vaših grančica. Znam samo da se ružmarinom kite svatovi...

Ružmarin (nježno): Da, ali čekaj, nije to početak moga postojanja u ovoj kutijici... Tvoja baka me kao mala, onako radoznala baš poput tebe, otkinula sa šešira svoga djeđa. Zaljubila se u moj opojan miris koji joj i danas pruža osjećaj sreće. Odrasla je tako sa mnom, skrivala me po svim džepićima, a kasnije sam joj bio glavni ukras u kosi na dan njenog vjenčanja.

Osjećala sam se ponosnom na baku i njezinog posebnog prijatelja. I

stvarno, njegov čaroban miris pružao je poseban osjećaj sreće.

Ružmarin: Nakon toliko događaja koji su mi produžili život i opravdali postojanje, ja sam, ipak, spreman služiti još jednoj zaigranoj djevojčici i biti joj prijatelj.

Ja (sretno): Hoćeš li poći sa mnom?

Ružmarin: Sa zadovoljstvom!

Nježno sam podigla tu posebnu grančicu i stavila je u džep svoje kariранe košulje, a baka se samo značajno osmjehnula.

Stella Šabanović

7. A, OŠ Vežica, Rijeka

Mentorica: Mihovila Čeperić-Biljan

Ljubav cvijeća

Na malenom brežuljku pokraj šume raslo je raznoliko cvijeće. Među njima rastao je i jedan bijeli cvijet i jedan žuti jaglac. Stajali su uspravno i bili su sretni što svojim laticama mogu obradovati prolaznike.

Ta dva cvijeta najavila su odlazak zime i dolazak proljeća. Proljeće je godišnje doba kada se sve budi. Probudila se ljubav između ta dva cvijeta. Bolje rečeno bijeli cvijet se zaljubio u jaglac. Bijeli cvijet je šaputao jaglacu da ga voli. Svakodnevno mu je pjevao pjesme i posvećivao mu puno pažnje, no jaglac nije uzvra-

ćao ljubav. Nije mu se svidjela boja bijelog cvijeta. Postao je grub prema bijelom cvjetu i otjerao ga od sebe. Od tuge bijeli cvijet je počeo sve više klonuti. Njegovo uzdignuto i uvijek nasmijano lice sve se više spušталo i visjelo. Ostalo cvijeće na livadi počelo mu se rugati i prozvali su ga visibaba.

Visibaba je prihvatile svoje novo ime kao uspomenu na neuvraćenu ljubav, ali u srcu je čekala na pravu ljubav. Na nekoga kome neće biti važno kakve je tko boje već kakav je tko u duši.

Martin Vrček

4.a, OŠ Stjepana Radića,

Brestovec Orehovički

Mentorica: Andreja Juranić Knežić

Vu dvorišču moje mati

Vu dvorišču moje mati
sekakvih rožic ma.
Črlenih, belih, žoutih, zelenih,
drobnih, dugih, tienkih, niskih.
Liepih kat,
od terih piliparu sline curiju.
Cinije su vu vrteku,
čeles jih dišiju.
Vuhinjak se vleče pred lesom,
nezna gde senčeve najti.

Vu dvorišču moje mati
sekakvih ima ruž,
tere se špinčiju
kak nektere puce.
Vodenike žeje,č
čakaju svoju kaplicu.
A gda kmica opadne,
nočne frajle su glavne,
gizdave se podbočiju na zid,
z mesecom si hofiraju.

Vse to ima vu dvorišču moje mati,
vu dvorišču moje mati.

Magdalena Blagec,

7.b, Mala Kajkaviana, OŠ Donja Stubica,
Mentorica: Danica Pelko

Ljubaf ruoži

Po cieli dan
regnet prek plota
gledi jenu ruožu.
Ona je liepa črelena
sa se pod suncem blešči.
Saki dan mu se mudri,
kušlece mu pošilja.

Al jeden den
dedek je zrezal ruožu
i dal ju babice.

Sara Haramustek,

7.b, Mala Kajkaviana, OŠ Donja Stubica
Mentorica: Danica Pelko

Neostvarena ljubav

Vu proleće rane
Cvjeti su se zbudili,
Na šaremu traniku
Ljubav si nudili.

Same se maslačku žutomu
Ni jena vu trave nije dopala
On je gledel prema one
Ka je na čriešnjine grane stala.

I dok je maslaček gruntal
Kak bi čriešnje za ljubav povedal,
Srce mu je pukle
gda je gore pogledal.

Čriešnjinega cvjeta više nije bile,
Dvie mlade čriešnjice
Z njega su se rodile.

Z ljubavlju nigdar ni triebā čakati,
Vsaki dan ljubav treba pukazati.
Kaj zutra nosi, nišči nemre znati...

Žalosne je - kak i maslaček -
Puknutega srca ostati.

Jan Skušić,

6.b, OŠ Oroslavje
Voditeljica: Vesnica Kantoci

Cvijetak

Kada voli, ima poseban miris,
Nosi posebne haljine ljepote,
Postaje blag i nježan poput pahulje meke.
Svima je sladak, meden i šaren...
Pčelice se boji.

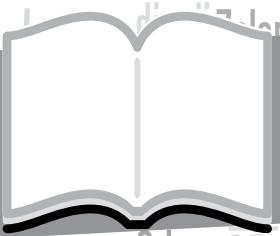
Nika Osvald,

2. c, OŠ Dragutina
Domjanića, Gajnice
Mentor: Blanka Anić

Prijatelji Šumskog Sokola

Hrvoje Kovačević

SUPUTNICI I USPUTNICI

osnovne
čili
vrhu
zadaća
biblioteci
technickom
govorilo
susrete
šcu
dizajn
potkrovljju
bilješci
trenutku
dvoriste
vježbeno
rečnik
gostovanje
znaohrva
trazeno
uči
rekao
upoznao
rukom
dizajn
fotokopiracima
Kušanovi škola
prodavale
satnicom
Vitez
upoznao
ukusno
Pariz
Parij
Mihaela
Knjiga
mogaok
Kušan
glas
trajlo
čelostanu
Uzbuna Zagreb
molin
Kušan
Grigor
stao
vo
lvo
prednost
dostoj
dostoj
objavljene
reperfaara
Mršić
Dalmacij
knjigu
gledaju
vrijeme
razloga
broj
vijeto
Domaća
Školska
strani
Medvesčaku
živu
davao
davao
put
voljeli
Ivana
godina
čitatelji
školam
Znancima Kušanovu
počesnog
nazaov
nagrđeni
Ivica
poštivali
fakultetske
pisac
danas
znanci
Škola
slučaju
doljet
Botticelijeva
oklijevanja
telefonist
Ivana
dječak djeca

Čudesni pjesnik Banimir Zvolog

'Dakle, djeco, kao prvo / molim jedan pljesak za drvo / što se tri stoljeća odupiralo suši / kojega grom nije mogao da sruši...' Djeca bi zapljeskala i tako je svoj nastup započinjao Balog i nastavljao prema brižljivo isplaniranu scenariju koji se neupućenima doimao spontanim

Josip LAĆA

Potkraj kolovoza 2016. godine, na povratku iz Šibenika u Dubravice, umjesto kraćim putem preko Bilica, Lozovca i Skradina, žena i ja odlučili smo se vratiti zapadnom, duljom trasom Zaton - Gaćezezi - Čista Velika - Skradin, i to samo zato da bismo iz Zatona nakratko skoknuli do Rasline, dražesnoga sela na južnoj obali Prukljanskoga jezera, u kojem dugo nismo bili.

Raslinu se uvelike promijenila posljednjih desetljeća. Nekadašnje skromne kuće raslinskih ribara izgubile se među kućetinama s apartmanima za iznajmljivanje, koje su pojele i ono malo nekadašnjega polja usred sela.

Na plažici pod tamarisima, ispred vikendice Nikole Pulića, koja je bila prva u tom selu i koja je još šezdesetih godina navijestila najezdu vikendaša i turista, zatekli smo samo jedan zagrebački bračni par. Pulićeva vikendica bila je zatvorena, čamac "Niko" izvrnut u dvorištu, a od gospodina Štefa, koji nam je prišao, doznao sam da su potomci moga pokojnog Onkla boravili neko vrijeme u kući i nedavno otišli svatko za svojim poslom u Zagreb.

Baš tu na toj plažici Nikola me prije otprilike četiri i pol desetljeća

upoznao s pjesnikom Zvonimirom Balogom koji je također bio sagradio vikendicu u zaseoku Rajići, ali stotinjak metara podalje od obale. Tu sam upoznao i Zvonkovu suprugu Ljubicu koja će poslije također pisati za djecu, kćer Kseniju koja će postati balerina i sina Tugomira koji već dugo živi u Australiji. U blizini je kuću sagradio i Zvonkov brat Slavko, pokretač mnogih kulturnih priredaba u Križevcima. U tim kućama, više nego u iznajmljenoj sobi negdje u selu, vrlo čest gost bio je pjesnik Pajo Kanižaj, koji je tek poslije Domovinskoga rata kupio i obnovio jednu staru kuću za svoga sina Gorana.

Sva trojica književnika danas su pokojnici, a živo se sjećam njihovih vedrih i duhovitih razgovora, pošalica, igara riječima, nadmetanja u stihotvorstvu Paje i Zvonka, pa i bučnih, kadikad banalnih rasprava u kojima je najglasniji bio, općepoznato je - Kanižaj.

Pokojna je i kuća Zvonimira Baloga. Za života bila je neobična kao i njezin vlasnik jer je na ravnoj krovnoj betonskoj ploči prizemnice Balog sagradio sobičak kao neki čardak u koji bi se sklonio i na miru pisao i čitao. Ali tu mira očito nije previše imao, pa je prije nekoliko desetljeća prodao kuću i zatražio azil na otoku Pašmanu, sagradivši novu vikendicu u mjestu Ždrilac.

Kumarov san

Robert Mlinarec

Vidio sam je jednom na televiziji u emisiji o pjesniku i zapamtil sam da se na zidu kojim je ograđen vrt ispružila golema zmijurina od betona, djelo Zvonkovićih ruku.

Bili smo sjetni žena i ja jer je prije dvije godine umrla i ujna Sofija, Nikolina udovica, koja nam je bezbroj puta bila draga i gostoljubiva domaćica. Posebno nas je dirnulo kad nam se simpatični gospodin Štef, kupac Balogove kuće, pohvalio da ju je prošle godine srušio i na njezinu mjestu sagradio novu, veću i ljepšu. A kad nam je usto ispričao sve potankosti o problemima koje Nikolini potomci imaju sa skupom legalizacijom previšokog potkrovla i vanjskoga stubišta bez građevin-

zanimljive razgovore (Novak Simić, Ivo Brešan, Nikola Vončina, Tito Bilopavlović, Marija Peakić, Miro Mikuljan, Ivan Pahternik...).

Ipak, zahvalni smo gospodinu Štefu što je moje zaboravljene kupaće gaćice u kabini za presvlačenje objesio i zavezao tako da sam ih sutradan, kad sam ponovno bio u Raslini, isprve našao.

Velika pomirba

U ljeto 1971. na povratku iz Dubravica u Biograd gdje sam tada radio, u Domu JNA na Poljani u Šibeniku pribivao sam otvorenju izložbe jednoga slikara amatera iz Vinkovaca, koji se također spremao sagraditi kuću u Raslini. Na izlož-

Balog je bio beskrajno duhovit, ali tih čovjek. Međutim, glasniji je bio njegov polušapat nego grlato pričanje viceva nekih njegovih kolega. I naslovi njegovih knjiga i slikovnica izazivaju smijeh. Osim spomenutoga 'Magarca', navodim: 'Jednodžeki Ok', 'Ide jedna iduskara', 'Male ljudetine, hrvatske stilske vježbetine'...

ske dozvole, zbog čega bi je možda prodali - baš tako je naveo - ta prevelika obaviještenost gospodina Štefa počela mi je bivati sumnjivom. Hoće li nakon Balogove i Pulićevu vikendicu jednoga dana zaskočiti buldožer? Ni jedna ni druga kuća nisu se baš isticale posebnom ljetpotom, ali za razliku od Zvonkove, Nikolina još pamti mnoge ugledne i manje ugledne goste koji su u nju navraćali i na terasi vodili kadikad

bi su bili Balog i Pulić, koji su me poslije nagovorili da im se pridružim u posjetu Dragi Putnikoviću, direktoru Jugoslavenskoga festivala djeteta.

Bio je to moj prvi i, koliko se sjećam, posljednji ulazak u zgradu iza Kazališta u kojoj je bila uprava JFD-a. Hrvatsko proljeće, kako mu tepaju njegovi sudionici, ali i bivši nepokajani protivnici, bilo je u tijeku, pa se preporod čutio i u

uredu Drage Putnikovića. Tako se dogodilo da sam pribivao velikoj pomirbi između Baloga i direktora, koji su prije toga vodili neku žustru polemiku. Ništa nisam znao o toj polemici, ni gdje se vodila ni zašto, ali dobro se sjećam zagrljaja, bratimljenja, povišene rodoljubne temperature u dvojice njenih sudionika. Mogu samo pretpostaviti da su se možda sporili o koncepciji festivala, a poznavajući dobro Baloga, siguran sam da je on bio za to da festival bude više hrvatski, a manje jugoslavenski, iako je o tome vjerljatno pisao ezopovskim jezikom. Eh, toga je dana sve bilo u znaku pomirenja, hrvatstva, nazdravičarstva, Dragina kajanja zbog zabluda itd.

U neko doba Putniković se sjetio upitati i tko je mlad šutljiv čovjek s dvojicom književnika. Pulić mu se pohvalio da smo rođaci, da sam prije pola godine diplomirao u Zadru i da radim u turizmu.

- Šteta što radite u turizmu!

- euforično je započeo direktor.
- Nama sada treba mladih obrazovanih Hrvata, domaćih ljudi, sada je drugo vrijeme, na sva mjesta moramo postaviti naše ljude ...

I tako, bujica domoljubnih riječi nastavila se, a ja sam ih zaustavio, barem one koje su se mene ticale, tako što sam spomenuo da najesen moram u vojsku.

Petnaestak godina poslije toga događaja, što je poznato redovitim čitateljima ovih mojih prisjećanja, Drago Putniković se u referatu koji mu je pisao Danko Oblak hvalio kako je uspješno odolijevao svih nasrtajima hrvatskih nacionalista u vrijeme Savke i Tripala. Zbog tog direktorova obrata, zbog tvrdnji da je nasrtljivac bio žrtva, nijemičudno da su svi upućeniji Šibenčani u liku Brešanova Mačka (Laerta) iz

njegove tragedije „Predstava Hamleta u selu Mrduša Donja“ prepoznali Dragu Putnikovića.

Ne znam koliko je često Balog bio gost na JFD-u, ali dobro znam da Nikola Pulić nikad nije bio sudionik festivala, o čemu sam već pisao. Doduše, bio je jedan pokušaj osamdesetih godina zahvaljujući umjetničkom direktoru Ivi Brešanu, ali u posljednji se trenutak javila neka mračna sila i otkazala sudjelovanje moga rođaka. Tek kad je JFD postao MDF (Međunarodni dječji festival) gostovao je jednom i nikad više. Ni Šime Storić iz obližnje Čiste Velike nikad nije bio pozivan na festival. Ni mene, kad sam počeо objavljivati knjige za djecu, nikad nisu zvali, a bilo je vrijeme kad sam želio biti pozvan. Štoviše, nijednom od nas trojice nikad nije dramatizirano ni jedno djelo za taj festival. Neš ti književnika iz Bićina, Čiste Velike i Dubravica!

Kratka pamet i dugo pamćenje

Iz Balogovih raslinskih dana dobro se sjećam jedne epizode koja je bila zamalo tragična, ali i taj događaj pjesnik je protumačio na svoj duhoviti način. Naime, vozeći se jednom u Šibenik ili iz Šibenika u Citroenovu laganom autiću, Zvonko se prevrnuo na cesti, ali srećom bez težih posljedica. Taj mi je događaj ovako protumačio:

- Svi govore da su francuska vozila najstabilnija, da imaju najbolje amortizere i sve ostalo što sprečava prevrtanje na cesti. A ja sam se upro dokazati i dokazao sam da nije tako. Jer da je to istina, ne bih se ja onako bez veze prevrnuo na cesti. Prema tome, pripazi kad voziš taj svoj Renault 4. I on je francusko vozilo.

Osim u Raslini, Baloga sam

“ ”

Balog je bio zabavan suputnik, uvijek je nešto smisljao, uvijek bi me iznenadio nekom duhovitošću. Imao sam dojam da preda mnom iskušava nešto što će se uskoro naći na papiru.

Djeca nisu uvijek shvaćala višeslojnost i više značnost njegovih odgovora na postavljena pitanja. Doduše, odgovori su bili kadikad upućeni nazočnim nastavnicima

najčešće viđao u Školskoj knjizi gdje je uređivao dječje časopise „Modra lasta“ i „Smib“. Viđao sam ga i na raznim kulturnim događajima, ponajprije na predstavljanjima knjiga. Stalno smo se dogovarali kako ćemo jednom krenuti na veliku turneju po Dalmaciji jer kratka putovanja za koja je mogao osigurati slobodne dane, ne bi se isplatila ni meni ni njemu. Na većini „mojih“ škola bio bi rado viđen gost. No bilo je i drugčijih mišljenja.

U školskoj godini 1970./71. Školska knjiga i uredništvo „Modre laste“ organizirali su velike turneje svojih suradnika, pjesnika i pisaca za djecu, po školama u Hrvatskoj, kako bi promicali preplatu na dječje časopise. Sastav sudionika se mijenjao, ovisno o njihovim obvezama, o tome jesu li književnici bili slobodni umjetnici ili negdje uposleni. Najčešći gosti su bili: Balog, Horvatić, Pulić, Kanižaj, Kušan, Marija Fanuko... Ponegdje su pisci nastupali i za građane u mjesnim kinima. Bilo je i gostovanja u organizaciji Matice hrvatske. Koliko se sjećam, na tim vrlo posjećenim književnim priredbama, pogotovo

večernjim, nastupalo se pod velikim utjecajem domoljubnog adrenalina, ali bogme i alkohola, pa se kadikad govorilo i čitalo što se u prošloj školskoj godini nitko ne bi usudio.

Kad bi se pretjeralo, bilo neoprezno, neki iz publike su to dobro pamtili i kad je trebalo stavili mi pod nos, izravno ili neizravno. Tako mi je u Splitu već spominjana drugarica Milka, direktorica Osnovne škole Ruder Bošković, kad smo se u svibnju 1975. prvi put vidjeli, rekla da mogu svakoga dovesti u školu osim Zvonimira Baloga. Kad sam je upitao zašto, odgovorila mi je da je Balog u njezinoj školi '71. rekao da su se iz njegova sela samo propalice i neradnici učlanili u Partiju i otišli u partizane. Ljutila se na to direktorica iako su od događaja prošle punе četiri godine. Razumio sam je djelomično, ali sam se suzdržao od komentara. Milkin Šibenik i moje Dubravice bili su u sporno vrijeme u sastavu Kraljevine Italije, pa je bilo pitanje časti i hrabrosti onodobnih mladića i djevojaka, osobito šibenskih srednjoškolaca, među kojima je bila i Milka, pružiti otpor talijanskom okupatoru i njihovim

slugama, četnicima. Druga je priča što su mnogi od njih poslije postali komunisti i boljševici. S druge pak strane Balogov Sveti Petar Čvrstec bio je u kakvoj takvoj hrvatskoj državi, čiji je režim bio za osudu, ali bez rušenja državnog okvira, što su činili Balogovi "propalice i neradnici".

Nije drugarica Milka bila toliko

zločesta kako bi se moglo pomislići, jer da je bila, otišla bi "di triba" (Smoje) i prijavila pjesnika. Meni je bila sklona kao šibenskom đaku, ali i zbog zajedničkih znanaca, pa mi osim spomenutom zabranom nije otežavala posao. Štoviše, moji će se čitatelji sjetiti da sam je već spomenuo kao vrlo gostoljubivu direktoricu. Njezin nasljednik, neki Imoća-

Munje, gromovi... i električna struja

Robert Mlinarec

nin, nije postavljao zabrane, ali nije ni obilato častio u školskoj kuhinji. No ja sam se bojao da bi možebitno Balogovo gostovanje po ostalim školama u Splitu moglo podsjetiti drugaricu Milku da na nekom sa-stanku direktora usputno spomene one "propalice i neradnike". Tako se dogodilo da sam veliko gostovanje Zvonimira Baloga po dalmatinskim

školama organizirao tek sredinom osamdesetih godina.

Pljesak za drvo

U međuvremenu je Zvonimir Balog stekao veliku popularnost. Bilo ga je u dječjim časopisima, u dječjim programima na radiju i televiziji, bio je autor i suautor serija za djecu, tvorac poznatih likova kao

što je bio Špiro Špula (Špiro Guberina), izlazile su mu u više izdanja brojne knjige i slikovnice i bile nagrađene uglednim nagradama. U Vjeverici je imao zbirke pjesama „Nevidljiva Iva“ (1970.) i „Zlatna nit“ (1978.), zatim knjigu kratkih priča „Ja magarac“ (1973.) i duhoviti „Bonton“ (1986.) s podnaslovom „Kako da ne postanem klipan/ica“. Naslov knjige „Ja magarac“ bio je prava verbalna zamka, pa smo je spominjali pod imenom „On magarac“. Objavili su mu niz knjiga i slikovnica i nakladnici Školska knjiga i Naša djeca.

antologiju, njih petnaestak, Balog je odgovarao poznatom rečenicom da je Bog najprije sebi bradu stvorio. Iste je godine objavljen i njegov izbor hrvatskih humorističnih i satiričnih pjesama „Od doseljenja Hrvata do najnovijih debata“, iz niza Antologija hrvatskoga humora. Zapažene su bile i antologičareve bilješke o pjesnicima. Sjćam se one subverzivne o Šoljanu, da je za svaki slučaj rođen u Beogradu.

Početak turneje nije obećavao ništa dobro. S Balogom sam se dogovorio da će ga čekati ispred Školske knjige pa sam se parkirao

”

Bilo ga je u dječjim časopisima, u dječjim programima na radiju i televiziji, bio je autor i suautor serija za djecu, tvorac poznatih likova kao što je bio Špiro Špula (Špiro Guberina), izlazile su mu u više izdanja brojne knjige i slikovnice i bile nagrađene uglednim nagradama. Naslov knjige ‘Ja magarac’ bio je prava verbalna zamka, pa smo je spominjali pod imenom ‘On magarac’

Godine 1975. pribivao sam predstavljanju Balogove antologije „Zlatna knjiga svjetske poezije za djecu“ u izdanju Nakladnoga zavoda Matice hrvatske koji je bio jedino što je ostalo od zabranjene Matice. U nju je uvrstio pjesnike “svih naših naroda i narodnosti”, ali i pjesnike za djecu iz bijelog svijeta. Vrlo dobro su zastupljeni hrvatski književnici, najviše Grigor Vitez s dvadesetak pjesama i nešto zagone-taka, a na javne i nejavne opaske da je previše svojih pjesama uvrstio u

kod Kazališne kavane. Kako Zvonka dugo nije bilo, skoknuo sam ubiti vrijeme kod Ivice Mršića u telefon-skoj centrali. Kad se Zvonko napokon pojavio, moga automobila nije bilo; odnio ga pauk. Oznojio sam se od muke. Onda je Zvonko otisao tramvajem u stan u Erlichovoju uzeti prtljagu, a ja sam požurio na parkiralište kod Autobusnoga kolodvora platiti kaznu, preuzeti auto i pozvonići pjesniku.

„Dakle, djeco, kao prvo / molim jedan pljesak za drvo / što se

tri stoljeća odupiralo suši / kojega grom nije mogao da sruši...“ Djeca bi zapljeskala i tako je svoj nastup započinjao Balog i nastavlja prema brižljivo isplaniranu scenariju koji se neupućenima doimao spontanom. Počevši s pljeskom, nastup je bio prekidan pljeskom, a završavao je također velikim pljeskom. Pjesnik mi je potvrdio ono što sam od prvega dana u Mladosti znao: nastupi pjesnika su privlačniji nego susreti s prozaicima.

Imao sam desetak radnih dana na raspolaganju pa smo Balog i ja obišli većinu škola na zadarskom području, preskočili Šibenik i nastavili po Splitu i okolnim mjestima. U Zadru smo noćili u hotelu Kolovare, a u nastavku turneje odsjeli smo u mirnom hotelu Palace u Kaštel Lukšiću, odakle nam je bilo lako skoknuti u Trogir, Sinj, Split i kaštelske škole. Zvonku je odgovarala tišina oko toga hotela blizu mora, a meni uvijek dovoljno mjesta na parkiralištu.

Balog je bio zabavan suputnik, uvijek je nešto smišljaо, uvijek bi me iznenadio nekom duhovitošću. Imao sam dojam da preda mnom iskušava nešto što će se uskoro naći na papiru. Djeca nisu uvijek shvaćala višeslojnost i više značnost njegovih odgovora na postavljena pitanja. Doduše, odgovori su bili kadikad upućeni nazočnim nastavnicima. Meni se najviše svidišlo kad bi na pitanje gdje je rođen odgovarao da se to zbilo 1932. godine u Svetom Petru Čvrstecu, ali da je Sveti Petar poginuo u NOB-u, pa se selo sada zove samo Čvrstec. I nije zbog toga bilo nikakvih problema. Drugarica Milka uživala je u zasluženoj mirovini, pozornost SUBNOR-a, subnoraca, rekao bi Balog, zaokupio je Ivan Aralica svojim povijesnim

romanima, nagradama, te nešto kasnije romanom „Okvir za mržnju“ (1987.)

Je li bila kriva jugovina koja u prosincu zna omekšati vrijeme, ne znam, ali dobro se sjećam da sam prečesto za doručkom morao slušati Zvonkovu svakojutarnju jadikovku. E, kad noćas nije umro, neće nikad, te oka nije skloplio, ne zna kako će izdržati dan koji je pred nama itd. Ne znam ni jesu li u pitanju bile stvarne boljetice i prateće nesanice ili hipohondrija, ali pamtim da je hrabro izdržao moј zgusnuti program i na tome sam mu bio zahvalan. I knjige su se dobro prodavale. Veselili su me redovi učenika koji čekaju potpis autora. Zbog svega toga jednom smo preskočili hotelski pansionski objed, pa smo se na moј račun počastili bogatom ribljom večerom u tada poznatom splitskom restoranu.

Što se tiče njegovih boljetica, poživio je Balog još tridesetak godina, što bih kao laik komentirao da te bolesti ili nisu bile ozbiljne ili je za njega vrijedila ona narodna «žuti žutuju, rumeni putuju».

Vraćali smo se kasno u Zagreb iscrpljeni i od nastupa i, vjerojatno, jedan od drugoga. Već sam deset godina putovao s književnicima i trgovao s knjigama. Iako sam 1984. godine postao voditeljem Kluba prijatelja knjige, još sam povremeno odlazio na teren dok nismo našli odgovarajuću zamjenu. Bio sam već sit toga posla, bio sam umoran od putovanja, vožnje i boravaka u hotelima, htio sam što više biti u svom novom stanu na Jarunu, sa svojom obitelji, posebno sa sinom Domašnjem. U tjesni automobil, uz nas dvojicu, jedva su se natisnule dvije šogorice kako bi neprecizno rekli Zagrepčani, žena moga najmlađeg

brata koja je išla u bolnicu u Zagreb i žena njezina brata koja ju je pratila do svoga doma u Dubravi.

U ratnim godinama bio sam član prosudbenog povjerenstva za nagradu "I. B. Mažuranić". Na sjednici smo se podijelili oko dvaju kandidata. Jedni su bili za Baloga i njegovu knjigu „Pusa od Krampusa“, a drugi za mladoga pisca Miru Gavrana i knjigu „Svašta u mojoj glavi“. Među ovima drugima bio sam i ja.

Književnici i 'janjičari'

Zašto sam bio za Gavrana, a ne za Baloga. Moj argumenti su bili sljedeći: Balog je već više puta dobio obje naše tadašnje nagrade za dječju književnost. On je stvarno naš najveći živući pjesnik za djecu i „Pusa od krampusa“ je odlična knjiga, ali dajmo šansu mlađima. Balogu treba dati najveću moguću nagradu za dječju književnost, za životno djelo, i time završiti priču. Ovako, dok je on živ i dok objavljuje knjige, nitko drugi, pogotovo u poeziji za djecu, nema nikakvih izgleda. Ovi i slični argumenti su uvaženi i povjerenstvo se priklonio Miri Gavranu. Ne znam kako je to primio Balog, ali sudeći prema tome što se njegovo ponašanje prema meni nije promjenilo, pretpostavljam da je s razumijevanjem prihvatio moje razloge.

Osim s Nikolom Pulićem Balog je priateljevao i s Ivanom Kušanom i Pajom Kanižajem. Koliko se sjećam, prijateljstvo s Pulićem i Kušanom ničim nije bilo pomućeno, ali s Kanižajem jest, ali zbog čega nikad nisam doznao. U pitanju su vjerojatno bile taštine, pogotovo kad je Balog na Hrvatskoj televiziji postao šef Paji u Dječjem programu. No prije toga, dok su još bili u prijateljskim odnosima, znao se pridružiti Paji i Ivi koji su neko vrijeme

redovito pratili utakmice Dinama u Zagrebu. Poslije utakmica odlazilo se na janjetinu u poznati restoran u Fijanovoju ulici.

Jednom zgodom u prepunom restoranu sjeli su do stola za kojim je sa svojom svitom "janjičara" u stvarnom i metaforičnom smislu sjedio onodobni direktor Radija i televizije Zagreb Veljko Knežević. Prepoznao je drug Veljko književnike za susjednim stolom, dvojicu uposlenika i honorarnoga suradnika svoje kuće koji su se kao i on i njegovi pratitelji prihvatali pečene janjetine, ali i oni njega pa se nisu bunili kad ih je direktor počastio buteljom vina. Jelo se tu obilato, stizale su nove butelje, ponešto se duhovito dobacivalo između dva stola, a kad su kasno uvečer književnici odlučili otići i kad ih je kono-bar upitno pogledao, Balog mu je prstima po zraku najprije dao znak za račun, a onda je palcem pokazao iza sebe kome treba na stol položiti taj račun. Zatim su se pozdravili s direktorom i otišli se smijati na put do tramvajske postaje na Kvatriću. Događaj su mi svatko na svoj način prepričala sva trojica književnika. Naravno nisu vjerovali da je njihov račun platio drug Knežević iz svoga džepa, nego su ga platili - kao obično - TV preplatnici.

Balog je bio beskrajno duhovit, ali tih čovjek. Međutim, glasniji je bio njegov polušapat nego grlato pričanje viceva nekih njegovih kolega. I naslovi njegovih knjiga i slikovnica izazivaju smijeh. Osim spomenutoga „Magarca“, navodim: „Jednodžeki Ok“, „Ide jedna iduska-ra“, „Male ljudetine, hrvatske stilske vježbetine“. Tu su još oksimoronski naslovi „Male priče o velikim slovima“, „Golema mrvica“, „Četvrtasta kugla“, „Okrugla knjiga“ i „Pusa

od Krampusa“. Nagrađeni naslov „Golema mrvica“, kao honorarni urednik u Nakladi Haid, ja sam potpisao. O nekim jezičnim nezgrapnostima autor i ja nismo se mogli dogovoriti. Tvrdoglavu je branio svoje stavove i kad nije bio u pravu, pa sam popustio. Dugi naslov slikovnice „Pjesme za šlagom ili šumar ima šumu na dlanu“ oprav-

”

**Meni se najviše sviđalo
kad bi na pitanje gdje je
rođen odgovarao da se
to zbilo 1932. godine u
Svetom Petru Čvrstecu, ali
da je Sveti Petar poginuo
u NOB-u, pa se selo sada
zove samo Čvrstec**

davao je Balog pogreškom tehničkog urednika u Školskoj knjizi. On je uredniku predložio da od dva naslova izabere jedan, a urednik je to shvatio kao jedan, što je moguće, pogotovo ako je sve skupa bilo napisano velikim slovima.

Nisam pročitao ni jednu negativnu kritiku Balogovih knjiga. Pretpostavljam da ih nije ni bilo. Postavši za života slavan, cijenjen i na svaki način uvažavan, prevođen na više jezika, uvelike zastupljen u antologijama i u školskoj lektiri, Balog je dobro podnosio teret poznatosti. I sam se znao pobrinuti da mu se kulturna javnost oduži za književno djelo. Tako su u DHK organizi-

rane proslave njegovih obljetnica: sedamdesete, sedamdesetpete i osamdesete. Ugledni profesori i kritičari govorili su o njegovim književnim djelima, a bio je hvaljen i kao ilustrator.

Događalo se da neki pisci posumnjuju u poštjenje nakladnika. Da misle da ih njihovi nakladnici varaju, da nadotiskuju primjerke knjige istoga izdanja kako bi prevrili autora. Ne znam ima li tih pojava otkad su nakladnička poduzeća postala privatna, a dobro znam da toga prije nije bilo. Znaci znaju da nadotiskani primjeri ne mogu biti posve identični izvornoj nakladi. U slučaju sumnje i spora svaki bi vještak to lako otkrio.

Možda je zbog tih sumnja Balog osnovao vlastitu izdavačku kuću, podigao zajam i krenuo u tiskanje svojih knjiga, osobito lektirnih. A onda se susreo s problemom koji imaju svi nakladnici: kako prodati knjige. Zbog toga je taj posao prepustio Školskoj knjizi, odrekavši se time dobrog dijela neizvjesne zarade jer distribucija je skupa. A školske i gradske knjižnice već su bile dobro opremljene njegovim naslovima. Ne znam pojedinosti, ali pretpostavljam da mu je posao propao.

Posljednjih godina pjesnikova života vrlo rijetko sam ga susretao, možda i zato što sam odlaskom u mirovinu sve rjeđe odlazio na skupove na kojima bih ga mogao vidjeti. Zato me iznenadila i ražalostila vijest o njegovoj smrti u studenom 2014. godine.

Na Mirogoju i ja sam se pridružio obitelji, priateljima, kolegama, znancima i poštovateljima koji su ga ispratili na vječni počinak.

(nastavlja se)

Anja i crna ovca

Ana Đokić

PORTRET ILUSTRATORA U 1000 RIJEČI

Moji likovi iz mašte katkad me podsjetete na neka stvarna lica

„Voljela sam crtati i izražavati se slikama baš kao i svako dijete. I danas mi je to mnogo lakše nego se izraziti riječima. Već sam u osnovnoj školi pokazivala da mi je crtanje draže od drugih predmeta pa sam poslije upisala i školu u kojoj se najviše crta“, prisjetila se Vanda Čižmek

**Snježana
BABIĆ VIŠNJIĆ**

Kad je prošle godine nekoliko puta pozvana da preuzme nagradu za svoj rad, Vandi Čižmek su se djelomično ostvarili djetinji snovi. Ne toliko zbog priznanja i nagrade koji su je razveselili i potvrdili njezinu vještina i onima koji je ne poznaju tako dobro nego zato što je kao mala sanjala o svetlima pozornice jer željela je biti g(l) umica. „Ne ona za brisanje, iako bi to bilo bliskije poslu kojim se bavim“, velo ističe Vanda i dodaje kako ta želja ipak ne odgovara njezinu liku i djelu, jer se ipak ne može zamisliti na pozornici i da je gleda sto pari očiju. Zato je našla svoje mjesto i smisao naizgled u zavjetrini, a zapravo tamo gdje nastaju najljepše priče.

- Ljubav prema crtanju postoji od djetinjstva. Voljela sam crtati i izražavati se slikama baš kao i svako dijete. I danas mi je to mnogo lakše nego se izraziti riječima. Već sam u osnovnoj školi pokazivala da mi je crtanje draže od drugih predmeta pa sam poslije upisala i školu u kojoj se najviše crta - Primijenjenu. Tamo sam završila dizajn interijera kojim sam se neko vrijeme

po završetku studija na Grafičkom fakultetu i bavila – prisjeća se danas dana u kojima se tražila i našla s bojicama u rukama.

Manje je opet više

Prvi ilustratorski posao, prisjetila se, dobila je tijekom studija zahvaljujući poznanstvu. Stvorila se potreba za slikovnim udžbenikom engleskog jezika za predškolce u jednoj privatnoj školi stranih jezika gdje su radile njezina priateljica i njezina mama i sjetile se nje kao nekoga tko „lepo crta“. Potom je se sjetio prijatelj i odveo je u jednu izdavačku kuću. Nakon udžbenika engleskog 1 slijedio je udžbenik 2, pa malo za dječji časopis, pa jedna slikovnica...

- Zatim je taj priateljev prijatelj postao i moj prijatelj pa k tome još i životni supatnik, otvorio svoj dizajnerski studio i zainteresirao me za ono

čime se bavi. Tako sam se posvetila grafičkom dizajnu i ilustracijama, te su oni istisnuli dizajn interijera. Iako su podjednako kreativni i podjednako im se veselim. Možda ipak više ilustriranju, kojem sam posvećenija u posljednje vrijeme. Iako se u mom radu te dvije stvari prožimaju i mnogi mi vele da su mi ilustracije dizaj-

Vanda Čižmek

nerske, stilski jednostavne, čiste, s reduciranim bojama. Kad sam se tek počela baviti ilustracijom, silno sam željela da prste bojama i izgledaju više slikarski, onako, da izgledaju namuljano, zamazano, kao da se dijete igralo. To mi nikako nije išlo od ruke jer su mi za ruku, a i za oko, sve krići u onoj školi... skupa s tatom arhitektom. A i vele da je manje više.

Ritual koji nadahnjuje

Vanda je uspjela stvoriti prepoznatljivu liniju, ono za čim mnogi slikari i ilustratori tragaju veći dio života. Možda je za to zaslužan njezin ritual kojim se svakodnevno priprema za "pretakanje" riječi u sliku.

- Najprije kavica, sokić i brzo čitanje jer ne mogu dočekati vidjeti o čemu je riječ i što me čeka. Ako je u pitanju roman, pročitam cijeli kako bih dobila ukupnu sliku i vidjela koje bi dijelove bilo najzanimljivije ilustrirati. Onda čitam ponovno i šaram po papiru, radim skice. Kod slikovnice je taj proces složeniji, njih najviše volim jer u njih mogu utkati više sebe - govori Vanda i dodaje kako joj je početak uvijek najdraži jer joj je to i najkompleksniji dio posla. A nakon iščitavanja priče, ponekad i više puta, počinje kreativni proces: smišljanje likova, njihova razrada u različitim pozama, kako će stilski izgledati ilustracije, koje će boje koristiti, pa slijedi razrada kadrova, kompozicija, skiciranje unedogled. Kad sve to smisli, pojašnjava ilustratorica, pošalje primjer - dva na uvid autoru/piscu da im predloži svoju viziju njihove priče.

- Ako onda ništa ne kažu, moraju zauvijek šutjeti. To je već pola posla i kreće se u finiš. Budući da radim digitalne ilustracije, crteže najprije skeniram pa ih onda ispočetka iscrtavam i dovršavam u računalu. Katkad potrošim dva dana na traženje

najboljeg rješenja kompozicije. I da se može, voljela bih, u toj završnoj fazi ilustriranja, ubaciti nekog čovječuljka koji bi odradio taj tehnički dio prema mojim uputama do kraja – smije se Vanda koja uglavnom nema problema s inspiracijom jer već tijekom čitanja počinje stvarati slike. One obično, kaže, proizlaze iz mašte, a tek nakon što su likovi kreirani, katkad je podsjetje na neka stvarna lica.

- Tako se dogodilo s likom Anje iz slikovnice "Anja i crna ovca". Kada sam nacrtala Anju u raznim pozama, shvatila sam da je to zapravo Una, djevojčica naših prijatelja s kojima se družimo svako ljeto. Ona još nije vidjela slikovnicu, morat će dati u zadatku našoj dragoj knjižničarki Davorki da joj pokaže kada dođe u njenu (svoju) knjižnicu, da vidimo hoće li se prepoznati – napominje Vanda.

Kako izgleda drvo manga

Iako se već izvježbala u prevodenju priča iz riječ u sliku, katkad se suoči s izazovom koji je ponuka da dobro razmisli. Takvim izazovom naziva svoj posljednji ilustratorski zadatak, ilustracije za knjigu svog bratića Roberta Mlinarca „Kumarov san“:

- Čitala sam i čitala, pa opet čitala, prepričavala priču i mučila sve oko sebe, čak i psa, pitanjima: pa što je njemu, kako će to, do onih banalnih: kako izgleda drvo manga? Stvarno težak zadatak, ilustrirati jednu tako neobičnu, nadrealnu, slojevitu priču - ističe Vanda i dodaje kako je trenutačno najponosnija upravo na taj posao iako napominje kako je uvijek najponosnija na zadnji održeni posao, dok ne odradi novi. Vjerojatno je stoga, kaže, i imala samo dobra iskustva s piscima.

- Dapače, imala sam potpunu slobodu. Srećom, do sada sam većinu knjiga ilustrirala piscima koje po-

znajem tako da je jasnija međusobna komunikacija i oni znaju što mogu očekivati jer poznaju moj crtački rukopis. Bile su to smjernice tipa: joj, već vidim tog crnog mačka na bijeloj podlozi, a ja baš zamislila sve u smedim tonovima jer sam bila u toj fazi nakon završene zadnje ili: onako kako radiš crno-bijelo samo s detaljima u boji, a ja nacrtala sve zeleno i crveno – smije se.

Ta dobra suradnja s autorima i slobodna kreativnost urodili su ljepotom koju prepoznaju i stručni žiriji što vrlo strogim metrom ocjenjuju ilustracije na našem izdavačkom obzoru. Prošle je godine uz još četiri autora (Matija Pisačić, Davor Pavelić, Irena Jukić Pranjić i Sanja Pribić) dobila posebno priznanje na 6. hrvatskom bijenalu ilustracije za ilustracije iz slikovnica Silvije Šesto „Sirup protiv mačjeg kašla“, koje su nisu bile izložene, samo su uvedene u katalog, i Ane Đokić „Anja i crna ovca“. Od tri ilustracije iz knjige Ane Đokić napravila je i gif animaciju koja se prikazivala na bijenalu. Kao

posebno dragi trenutak izdvaja onaj u kojem je nagrađena „Ovcom u kutiji“, nagradom dječjeg žirija za najbolju hrvatsku slikovnicu u 2015./2016. godini, koju su doble (svaka svoju ovcu) Silvija Šesto i ona za slikovnicu „Sirup protiv mačjeg kašla“.

Anegdotama do nagrada

Tih se dviju slikovnica sjeća i po anegdotama kakve prate nastanak svakog značajnijeg djela pa tako i ovih dviju nagrađenih slikovnica.

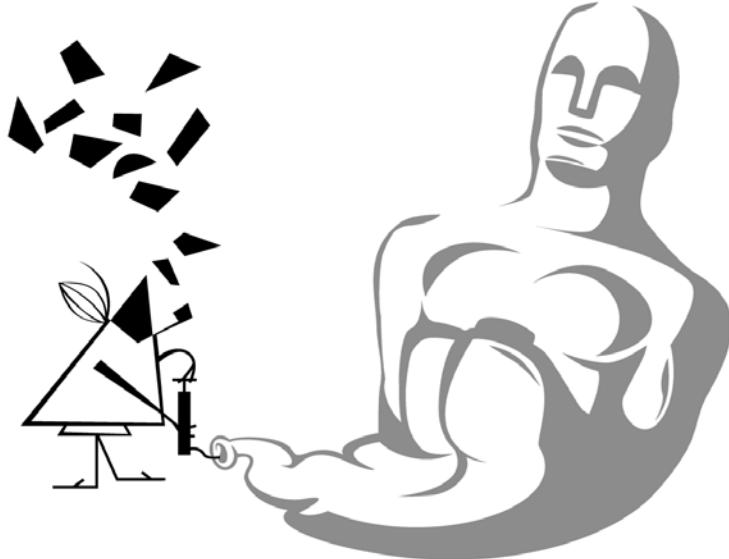
- Slikovnica „Sirup protiv mačjeg kašla“ uopće nije bila mačji kašalj. Najprije sam zamislila i nacrtala sve u smedim tonovima, crnog mačka crnog, naravno. Poslala sam Silviji e-poštom jednu ilustraciju i ona me pristojno podsjetila kako je mislila da bude to crno na bijelom. Joj da, sjetim se ja i sve ponovno pretumbam, smislim kako će izgledati, nova djevojčica, crno na bijelom i još dvije boje. Šaljem sretna ponovno i ona sretna, super, crno na bijelom, dogovoren. Onda se ubaci nešto drugo za ilustriranje i mačka odgodimo za dva mjeseca. Krenem raditi ponovno i više mi se ono od prije ne sviđa, promjenim one dvije boje u druge dvije, šaljem Silviji, i ovo je super, dogovoren. Opet se ubaci neki drugi posao. Vraćam se mačku, opet ne valja, mala u slikovnici se pogrešno zove, ne mogu nikako nacrtati Mirtu. Što sad, što sad, nacrtam Danicu, šaljem, pitam je li se može mala ipak zvati Danica? I promjenim još one dvije boje, ponovno. Druga anegdota je sa slikovnicom „Anja i crna ovca“. Tu se djevojčica dobro zvala, ovca crna, sve pet. Nego... opet boje. Dogovorimo Ana i ja, sve crno-bijelo s detaljima u boji. Nema problema, na pogreškama se uči, crni mačak na bijelom odrađen, sve jasno. Šaljem Ani sretna i ponosna ilustraciju e-poštom.

”

‘Katkad potrošim dva dana na traženje najboljeg rješenja kompozicije. I da se može, voljela bih, u toj završnoj fazi ilustriranja, ubaciti nekog čovječuljka koji bi odradio taj tehnički dio prema mojim uputama do kraja’, smije se ilustratorica

Surogat

Vanda Čižmek

01.10

SUROGAT/ERSATZ
OSCAR ZA NAJBOLJI KRATKI ANIMIRANI FILM
ZAGREBAČKA ŠKOLA CRTANOG FILMA
. DUŠAN VUKOTIĆ 1961.

U prvom planu crna ovca i crno-bijela Anja sjede na crvenoj klackalici, a oko njih cijeli parkić (i trava, i cvijeće, i drveće, i leptiri, i jadan pas) nešto u crvenoj, a nešto u zelenoj boji. I Ana me pristojno podsjeti na pojам daltonizma – prisjetila se Vanda rada na nagrađenim slikovnicama, ali i odmah dodaje:

- Od tih su mi nagrada draže pohvale koje mi upute kolege ilustratori, likovnjaci. I tata. Njega je teško pridobiti, on je uvijek najošttriji kritičar (pa kaj ti je ovo, kakve su ti to slastičarske boje... da ne nabrajam) uvijek očekuje

još bolje i bolje i bolje i bolje... – napominje Vanda i dodaje da ima njezin posao i manje zanimljivih strana, a to je „kuhanje ručka i brisanje pepela s radnog stola i tastature, ali i to se mora kad se radi kod kuće pa moraš nešto jesti, a stol voliš uredan jer nedostoji tebe izaziva i nered u tebi”.

Vanda je dosad pokazala kako izvrsno vlada i svojim mislima i svojim oslikanim vizijama, te tako čini naš svijet urednijim, zaigranijim i ljepšim. Malo se tko time može pohvaliti, a Vanda se još nije ni razmahala kistom.

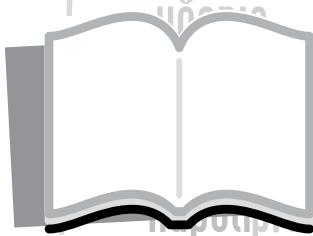
Crvenkapina baka

Vanda Čižmek

Little
Red's
granny

★
AuntV.

UČITELJI UČE OD UČENIKA

Zenski zadat razja koncepciju Dinka
otaknuti knjige DJECU
informacijsko Kuća
imena Vrijedi
svetlosti češće
razumiju Medjisko zadanih
nerazumijevanje spominjali
pokazala pripovjedačainovav
najstarijim RADIONICE
KREATIVNOG iznosobnosti
pereca RADIONICE
pričekali ojediniškolski
mudrosti Blaž-Mažuranić pripremi
razumijevanja Blaž-Mažuranić
pokazala posljedica
iznosobnosti Blaž-Mažuranić
prijeličiti dovrše
ulici izabrala
čin izdanjem
radionici Zapitajmo
jednostavno
čitaju knjizničnih
prijeličiti
ljepeote Miris preštitac
radnje Šimunovića
trebalo knjizničnih
vremena obitelji
počeli učenike
razlici pričati
članovi prijedlog
tekst
škole
razlici
ivanu

ČITAMO MI, U OBITELJU SVI

Projekt koji zadovoljava veliku potrebu za zajedništvom, okupljanjem i razgovorom

Zadovoljstvo je gledati učenike kako se vesele čitajući dojmove, kako pažljivo slušaju i uvažavaju jedni druge, međusobno se bolje upoznaju, ponosni su kada napišu poneku rečenicu, kada im mama ili tata veselo poziraju s naprtnjačom. Projekt osvježava i donosi živost cjelokupnoj nastavi

Ljiljana Radovečki,
stručna surađnica knjižničarka,
OŠ Vukomerec, Zagreb

Premda se o tom nacionalnom projektu mnogo pisalo jer je već petu godinu sastavnica *kurikuluma* te Go-dišnjeg plana i programa mnogih osnovnih škola diljem naše domovine, korisno ga se prisjetiti kao dobrog primjera rada školskog knjižničara. Takvi projekti sigurno čine knjižničarski rad kvalitetnijim, sadržajnijim i originalnijim jer je u naprtnjači osam knjiga iz raznih područja: dječja priča, strip, beletristica za odrasle, slikovnica, priručnik za odgoj djece, priručnik za provođenje slobodnog vremena, mitovi i legende te knjige za „male istraživače“.

Ključan pozitivan stav

Podsjetimo se ukratko tijeka dogadanja i planiranja toga nacionalnoga, razrednoga i školskoga projekta za učenike, učiteljice i roditelje trećih razreda kojim koordinira školski knjižničar, a potiče, organizira i logistički podupire Hrvatska mreža školskih knjižničara.

Prvi korak u realizaciji projekta

ravnateljev je pozitivan stav prema projektu kojim obnavljamo knjižni fond po povoljnijim cijenama (u prosjeku 200 – 400 kuna – 8 knjiga, što u konačnici iznosi u prosjeku 600-1600 kuna po školi).

Obnova fonda, odmak učenika od medija koji su dominantni u njihovu okruženju odrastanja (mobilni, televizija, računala) te briga da usvoje naviku i tehniku čitanja koju im nastojimo usaditi u svakom trenutku boravka u školskoj knjižnici, neki su od važnih ciljeva postojanja i djelovanja toga projekta. Nepregledno mnoštvo novih informacija putem raznih medija u današnje vrijeme može učenicima biti dostupno, ali i pod kontrolom roditelja jer njihova uloga je neizostavna u procesu odrastanja. Nema kvalitetnijeg poticaja i učinkovitije metode svladavanja tehnike čitanja nego kad učenik svakodnevno gleda svoje roditelje kako čitaju i zajedno provode vrijeme uz knjigu.

Drugi je korak roditeljski sastanak za treće razrede, na kojem knjižničari nastoje u roditelja prevladati nepovjerljivost, strah od nepoznatog i dodatnih obveza. Onaj knjižničar koji već ima iskustva, prezentira

roditeljima iskustva prijašnje generacije učenika i roditelja u projektu da bi ohrabrio roditelje. Moj je prijedlog i zamolba roditeljima da i oni napišu pokoju rečenicu (može i kritiku), dojam, razmišljanje, sugestiju kako bi nam, čitajući dojam u učionici, bilo još zanimljivije. Taj pisani trag pomogao bi nam da doznamo koja je knjiga bila njima korisna i što preporučuju za čitanje drugim roditeljima.

Učenici su jako ponosni kada učiteljica ili knjižničarka čita razmišljanje roditelja i kada oni sudjeluju u pisanju dojmova.

Umijeće odabira knjiga za naprtnjaču

Ove smo godine imali mogućnost izbora iznimno zanimljivih knjiga, sadržajno i estetski lijepo upakiranih za sve uzraste. Izdvojiti ću samo neke: „Mala vrtlarica“, „Zvjerologija“, „Alijenologija“, „Oceanologija“, „Velika otkrića“ – „Dinosauri“ – u skupini Mali istraživači te stripovi našeg poznatog ilustratora Darka Macana koje su često čitali roditelji - ljubitelji stripova. Izbor beletrističke za odrasle je također u mnogim bilježnicama dojmova izdvojen kao iznimno zanimljiv jer su u naprtnjačama knjige „Večernji akt“ Pavla Pavličića, „Samo majka i kći“ Julijane Matanović te „Mala torba, velika sloboda“ Sanje Pilić.

Neke su knjige enciklopedijskog tipa pa sam se pridobivala da će, uz školsku torbu i opremu, učenicima zadavati problem. Pokazalo se da se naprtnjača nosi kući s lakoćom i velikim zadovoljstvom.

Kada prve naprtnjače napuste školske prostore i krenu u domove, animaciju preuzimaju knjižničari i učiteljice u učionicama.

Ako netko slučajno srijedom zaviri u učionice trećih razreda

naše OŠ Vukomerec, sigurno bi se, iz radoznalosti, ušuljao u zadnju klupu i uživao u prizoru. Učenici, već po uhodanom redoslijedu, ponosno vade knjige iz vesele naprtnjače, čitaju bilješke iz bilježnice dojmova i ushićeno pokazuju svoje literarne i likovne radove. Ako se, kojim slučajem, iznjedri neki literat s pjesmicom o projektu, postoji mogućnost izdavanja zbirke pjesama o naprtnjači jer cijele obitelji, uskladjuju stihove kao notne bilješke i sve pršti od pjesničkog ugođaja.

*Knjige su zanimljive i krasne,
Sve su slikovite i jasne.
Osmijeh ne silazi s moga lica,
Kada me o vrtu uči „Mala vrtlarica“.
Družimo se i čitamo svaki dan,
Projekt je čaroban.*

Lana Babić, 3.a

Na trenutak i sami poželite vratiti se u treći razred te uživati u pozitivnoj energiji i ozračju koje vlada u učionici. Zanimljivo je da se roditelji iznimno trude naći vremena za naprtnjaču. Koliko god im je ponekad teško, djeci to nikad ne pokazuju jer im nastoje prenijeti samo pozitivan stav prema knjizi i čitanju. Nema negodovanja, otpora ili nebrige prema naprtnjači.

Učiteljice Jasenka Goldner, Marija Vidaković, Roberta Šokić i školska knjižničarka nastoje učenike ohrabriti i poticati na originalnost u pisanju dojmova (što vas je iznenadilo u mnoštvu različitih knjiga u naprtnjači, što je bilo zanimljivo, posebno, što vas je razveselilo, imali nešto po čemu ćeš naprtnjaču pamtit?)

Uz dojmove, učenici crtaju crteže obitelji kako čitaju, prilažu fotografije obitelji u trenutku čitanja ili pišu

pjesme. Crteži su iznimno zanimljivi. Prema modelu vojnika, svi uredno sjede za obiteljskim stolom i čitaju.

Ako malo analiziramo sadržajnost obiteljskog života i provođenje (organizaciju) slobodnog vremena, zaključimo da je velika potreba za zajedništvom, okupljanjem i razgovorom, a projekt to ostvaruje.

“U današnjem užurbanom životu čovjek zaboravi na lijepе stvari. Proveli smo nekoliko prekrasnih dana čitajući zanimljive knjige. Hvala Vam na tome, a mi ćemo to pokušati i dalje ostvarivati...”, rekla je mama Žejavec. A mama Bogat kaže:

ili tata veselo poziraju s naprtnjačom. Projekt osvježava i donosi život cjelokupnoj nastavi te je poveznica školske knjižnice, učionice i doma. Pridonosi pozitivnom stavu učenika prema knjižničarki i školskoj knjižnici te većem interesu za knjige.

Inspiracija i knjižničarima u susjednim zemljama

Medijsko praćenje projekta (novine, radio i televizija, list škole, web-stranica) omogućuju da se dobra iskustva i aktivnosti prezentišu i izvan prostora škole. Nemojmo zanemariti da je projekt školske

Ako nam je cilj samostalno cjeloživotno čitanje i učenje stečeno na vlastitom iskustvu i doživljaju, kao trajno i nezamjenjivo, onda ovaj projekt ima brojne kvalitete i prednosti te postaje dobra tradicija u školama diljem Lijepe Naše

„Koliko prekrasnih knjiga leži na policama naše školske knjižnice? Hvala što ste neke od njih poslali u naše obitelji i obogatili nas...“

Nova dobra tradicija

Ako nam je cilj samostalno cjeloživotno čitanje i učenje stečeno na vlastitom iskustvu i doživljaju, kao trajno i nezamjenjivo, onda ovaj projekt ima brojne kvalitete i prednosti te postaje dobra tradicija u školama diljem Lijepe Naše. Zadovoljstvo je gledati učenike kako se vesele čitajući dojmove, kako pažljivo slušaju i uvažavaju jedni druge, međusobno se bolje upoznaju, ponosni su kada napišu poneku rečenicu, kada im mama

godine 2015./2016. bio prisutan u 149 osnovnih škola diljem domovine, a sigurna sam da će ovakva razmišljanja potaknuti i druge da nam se pridruže. Kolega Josip Rihtarić neposredni poticaj za pokretanje tog projekta dobio je od slovenske kolegice Marijance Ajše Vižintin, koja je takav način poticanja čitanja (na školskoj razini) predstavila na jednom kongresu slovenskih školskih knjižničara. A naš projekt je pak bio poticaj nastanku “Putujuće biblioteke” u Narodnoj biblioteci Požega iz Srbije, koji provodi kolegica Daniela Skoković, predstavnica IFLA-e u Srbiji.

Nastojimo svojim primjerom biti

što veća inspiracija drugim knjižničarima u susjednim zemljama u razvijanju tih ili sličnih projekata poticanja čitanja, upozoravanju na važnost obiteljskog čitanja i važnost roditeljskog uzora pri čitanju, a napose knjižnice kao središta informacijske pismenosti.

Višegodišnje iskustvo potvrđuje da bi ovakve aktivnosti trebale zaživjeti kao sastavni dio svakog školskog sustava ne da budu prepuštene dobroj volji i entuzijazmu školskog knjižničara. Čitajmo, slušajmo i uvažavajmo jedni druge, radi dobrobiti i napretka naše kreativne i jedinstvene knjižničarske obrazovne struke te općeg i vlastitog zadovoljstva.

“

‘U današnjem užurbanom životu čovjek zaboravi na lijepo stvari. Proveli smo nekoliko prekrasnih dana čitajući zanimljive knjige. Hvala Vam na tome, a mi ćemo to pokušati i dalje ostvarivati...’, rekla je mama Žejavec

Munje, gromovi... i električna struja

Robert Mlinarec

Teškoće čitanja iz knjižničarskog i književnog kuta

„I JA ŽELIM ČITATI!“
NACIONALNA KAMPAÑA ZA OSOBE S
TEŠKOĆAMA ČITANJA I DISLEKSIJOM

Svaki se problem može riješiti uz ljubav, razumijevanje i podršku

Knjižničarsko je društvo pokrenulo 2013. godine prvu veliku nacionalnu kampanju ‘Čitaj mi!’, koja je upozorila na važnost čitanja djeci od najranije dobi, a sve je više djece i odraslih koji nedovoljno ili uopće ne čitaju. No za to nije uvijek uzrok nedovoljna motivacija - mnogi imaju teškoće pri čitanju

Davorka Semenić,

Hrvatsko knjižničarsko društvo

Čitanje je vještina potrebna za snaženje u svakodnevnom životu, ali i za stjecanje drugih životnih kompetencija svakog pojedinca te za njegov intelektualni rast, a u konačnici i za napredak društva u cjelini. Svaku usvojenu vještinsku pa i čitanje, potrebno je sustavno razvijati. Niz se ustanova i struka formalnoga i neformalnog obrazovanja bave promicanjem čitanja i razvojem čitateljskih kompetencija. Jedna od njih, knjižničari, pod okriljem svoje strukovne udruge Hrvatsko knjižničarsko društvo, više je puta upozorila svojim programima i stručnim izlaganjima na probleme suvremenog društva, na primjer, na probleme osoba stradalih u ratu, probleme osoba s demencijom, osoba s invaliditetom, beskućnika, osoba s intelektualnim teškoćama, osoba oštećena sluha, slabovidnih i

sljepih osoba, izbjeglica... Knjižničarsko je društvo pokrenulo 2013. godine prvu veliku nacionalnu kampanju „Čitaj mi!“, koja je upozorila na važnost čitanja djeci od najranije dobi za njihov intelektualni, emocionalni i socijalni razvoj. Promicanje čitanja svakodnevno je izloženo novim izazovima.

Nedostaje sustavnog istraživanja

Sve je više djece i odraslih koji nedovoljno ili uopće ne čitaju. No za to nije uvijek uzrok nedovoljna motivacija pa ni konkurenčija drugih medija. Mnogo osoba ima teškoće čitanja standardnog tiska, a da se dosad nije počeo sustavno rješavati taj problem. Hrvatsko knjižničarsko društvo (Komisija za knjižnične usluge za osobe s invaliditetom i osobe s posebnim potrebama, te još osam komisija) je u listopadu 2016. godine pokrenulo jednogodišnju Nacionalnu kampanju za osobe s teškoćama čitanja i disleksijom „I ja želim čitati“

(<https://www.facebook.com/IJaZelim-Citati/>). Suorganizatori Kampanje su Knjižnice grada Zagreba i Nacionalna i sveučilišna knjižnica u Zagrebu. Kampanji su se priključili i brojni partneri: Edukacijsko-rehabilitacijski fakultet, Hrvatsko logopedsko društvo, Hrvatska udruga za disleksiju, Poliklinika SU-VAG, Ured pravobraniteljice za osobe s invaliditetom, Ured pravobraniteljice za djecu, Hrvatska knjižnica za slike, Zaklada „Čujem, vjerujem, vidim“ te mnogi drugi.

Ravnopravan pristup književnim djelima

Kampanjom se želi upozoriti hrvatsku javnost na probleme osoba s teškoćama čitanja i disleksijom, nedostatak sustavnog i organiziranog istraživanja teškoća čitanja te slabu i nedostatnu produkciju građe lagane za čitanje. Organizator Kampanje smatra da je u interesu javnosti i cijelog hrvatskog društva osigurati neometan i ravnopravan pristup književnim djelima i informacijama svim dobnim skupinama osoba s teškoćama čitanja, disleksijom i osobama koje ne mogu čitati standardni (crni) tisk.

Kampanja je usmjerenja svima koji se posredno i neposredno bave djecom, pedagozima, učiteljima, logopedima,

knjižničarima, roditeljima, te raznim institucijama koje mogu mijenjati postojeće stanje. Predstavljena je na 13. okrugom stolu za knjižnične usluge za osobe s invaliditetom i osobe s posebnim potrebama pod nazivom "Imate li teškoće čitanja? Dobro došli u knjižnicu!" 30. rujna 2016. u Gradskoj knjižnici u Zagrebu. Na skupu je predstavljen niz programa za osobe s teškoćama čitanja koje se već provode u knjižnicama, školama te drugim ustanovama koje rade s djecom.

Nesvladive prepreke i odustajanje

Osobe s teškoćama čitanja i disleksijom imaju različite jezično-govorne teškoće koje se očituju u brzini, točnosti i razumijevanju pročitanoga. Hrvatsko logopedsko društvo donosi podatak o svakom desetom učeniku koji ima teškoće čitanja i tu djecu prate problemi s učenjem tijekom cijelog školovanja. Hrvatska udruga za disleksiju procjenjuje da pet do deset posto populacije u Hrvatskoj ima disleksiju. Ako se na vrijeme ne dijagnosticiraju, teškoće čitanja i disleksija mogu dovesti do odustajanja od učenja i utjecati negativno na ostala područja života. Problem je što djeca, bez obzira na stupanj teškoća u čitanju, čim nađu na prve probleme, odusta-

Na popisu preporučene literature kampanje, uz veliki broj stručnih knjiga i priručnika, jedna je od rijetkih s područja lijepe književnosti, koja govori o problemu odrastanja s disleksijom, roman Sonje Zubović 'Nemreš bit pametan', izasao u nakladi Hrvatskog društva za književnike za djecu i mlade, Zagreb, 2015.

“ ”

U Hrvatskoj dio osoba s teškoćama čitanja ostvaruje prava osoba s invaliditetom, ali dio njih ne ubraja se u osobe s invaliditetom. Prema postojećem Zakonu o autorskom pravu i srodnim pravima, nije im dostupno korištenje prilagođene književne i stručne literature te drugih tiskovina i e-izdanja objavljenih u različitim formatima jer nije u pitanju invaliditet nego ‘teškoća’

ju. U pravilu ne vole čitati jer im se to čini kao nesvladiva prepreka. Često su izloženi nerazumijevanju okoline, osobito vršnjaka. U sklopu redovitog školskog sustava učitelji nemaju zbog preopterećenosti vremena baviti se sa svakim djetetom posebno. Čitanje je vještina koju dijete svladava tijekom djetinjstva i bitna je za daljnje učenje i razvoj. Zato je važno što prije otkriti teškoće, ako ih ima. Najčešće je to u školskoj dobi, ali je moguće i ranije. Teškoće u čitanju i pisanju često se pripisuju nedovoljnom učenju i lijenosti, ponekad i nedostatku intelektualnih sposobnosti. To su dakako, raširene predrasude. Važno je razlikovati specifične probleme čitanja (disleksija) i pisanja (disgrafija) od početnih teškoća čitanja koje su karakteristične za djecu kojoj treba više vježbe. Pravodobnim uočavanjem o kakvim je teškoćama riječ te uz podršku i vježbu svako će dijete razviti vještinu čitanja i napredovati u učenju.

Invaliditet i teškoća

U Hrvatskoj dio osoba s teškoćama čitanja ostvaruje prava osoba s invaliditetom, ali dio njih ne ubraja se u osobe s invaliditetom. Prema postojećem

Zakonu o autorskom pravu i srodnim pravima nije im dostupno korištenje prilagođene književne i stručne literature te drugih tiskovina i e-izdanja objavljenih u različitim formatima jer nije u pitanju invaliditet nego „teškoća“ koja onemogućava korištenje/čitanje standardnog tiska. Time su najviše pogodjeni učenici i studenti s teškoćama čitanja. Svim osobama koje se zbog nekih teškoća (a nisu osobe s invaliditetom) ne mogu koristiti standardnim tiskom treba izmjenom Zakona o autorskom pravu i srodnim pravima, čl. 86. omogućiti korištenje zvučne i tekstualne građe u svim oblicima kao i građe lagane za čitanje.

Ciljevi Kampanje su informirati i educirati javnost te je učiniti osjetljivom za problematiku osoba s teškoćama čitanja i disleksijom, utjecati na izmjenu Zakona o autorskom pravu i srodnim pravima (NN 167/03), čl. 86., pri Ministarstvu kulture RH, Ministarstvu znanosti, obrazovanja i sporta RH i Državnom zavodu za intelektualno vlasništvo i omogućiti lakši pristup većem broju knjiga priređenih za tu skupinu ljudi, poboljšati međuinstitucionalnu suradnju stručnjaka koji se bave problematikom osoba s teškoćama čitanja i

disleksijom i osoba koje ne mogu čitati standardni (crni) tisak te povećati mrežu knjižnica koje provode programe za ove korisnike pod sloganom „I ja želim čitati!“. U tu je svrhu osmišljen i Vodič kroz kampanju s raznim aktivnostima, popis mrežnih linkova te popis preporučene literature.

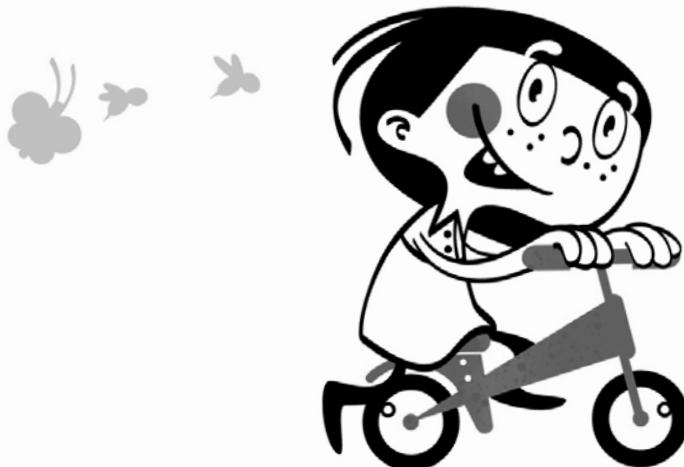
Treba mijenjati svijest

Te aktivnosti te popis literature pomoći će velikim dijelom upoznavanju s problemom i mijenjanju svijesti o problemima čitanja, kako bi se predrasude o tomu svele na najmanju moguću mjeru, kako bi svaki roditelj bez straha zatražio pomoć i savjet, kako bi svi učitelji bili u mogućnosti pružiti tu pomoć, kako bi cijela zajednica postala osjetljiva na ove i slične probleme. Na popisu preporučene literature kampanje, uz veliki broj stručnih knjiga i priručnika, jedna je od rijetkih s područja lijepe

književnosti, koja govori o problemu odrastanja s disleksijom, roman Sonje Zubović „Nemreš bit pametan“, izašao u nakladi Hrvatskog društva za književnike za djecu i mlade, Zagreb, 2015. To nije roman o disleksiji jer naglasak nije na disleksiji. Naglasak je na tome kako se nositi s problemima odrastanja pa, među ostalima, i s disleksijom. Priča je to koja se zbog svog naoko zabavnog karaktera može približiti djeci koja prolaze burno ili manje burno kroz pubertet, ali i njihovim roditeljima. Priča je to koja pokazuje ono o čemu govore i stručnjaci u svojim priručnicima, kako se svaki problem može riješiti kroz obiteljsku ljubav i podršku. U romanu se jedna priča provlači iz vizure pet likova. Pa iako svaki od njih ima svoje viđenje i svoje rješenje, povezuje ih međusobna suosjećajnost i razumijevanje, ono što je potrebno za rješavanje bilo kojeg problema.

Anja i crna ovca

Ana Đokić

Empatija kao nužnost

Definirala bih disleksiju kao specifično svojstvo, baš kao što je, recimo, netko ljevoruk ili je daltonist, pa nije definiran poremećajem. Bez empatije nema podizanja svijesti o tom problemu. IVE iz 1. d, u romanu 'Nemreš bit pametan' pomoći će vam u tome

**Sonja
ZUBOVIĆ**

Kulturna povijest, od ilirske čitanica, te humanistički razvoj društva puni su velikog broja društvenih iskoraka iz krila knjižnica.

Knjižničarskoj zajednici treba i ovom prigodom čestitati jer je pokrenuta Nacionalna kampanja za osobe s teškoćama čitanja i disleksijom „I ja želim čitati“. Ta kampanja potvrđuje da su knjižnice duša boljeg svijeta i mjesto krucijalnih društvenih promjena. U pravom je trenutku knjižničarska zajednica prepoznala nužnost plemenitog djelovanja u želji za pozitivnim promjenama, s obzirom na velike probleme što ih nose sa sobom teškoće čitanja.

Teškoće čitanja djeci, koja zaslužuju odrasti u sretne i korisne članove društva, mnogo su više od teškoća jer im najčešće obilježavaju cijeli život. Kad je posrijedi život, vrijedi se podsjetiti one čudesne i često citirane istine koja glasi „Spasiti samo jednog čovjeka znači spasiti cijeli svijet“.

Jedinstvena dimenzija problema

Vrlo je široka lepeza djelovanja u kontekstu kampanje „I ja želim čitati“, ali osobno bih željela osvijetliti jednu posve jedinstvenu dimenziju bez koje rezultati ne mogu dosegnuti kakvoću željenih težnji.

„I ja želim čitati“ – uskliknemo li glasno, vraća nas esenciji čitanja.

Svi želimo čitanje kao težište ljudskog života, a ono nije samo svladavanje vještine u cilju funkcionalnih znanja u svakodnevnom životu i učenju u školi. Čitanje je put k dubini sebstva, spoznavanja i preispitivanja svijeta koji nas okružuje. Na takvu razinu čitanja, kao uživanja u spoznavanju, svi imaju jednakopravo, a teškoće se mogu nadvladati, ako se želi uložiti adekvatan trud.

Vrijedi zajednički otkrivati kakva se sve poboljšanja mogu potaknuti s ovom kampanjom. Osobno želim pri-donijeti i veseliti se svakom segmentu pozitivne promjene. Na popisu preporučene literature u kontekstu kampanje „I ja želim čitati“ moj je autorski roman za djecu i mlade pod naslovom „Nemreš bit pametan“. Naveden je kao jedino djelo iz područja beletristike na hrvatskom jeziku koje se na određeni način bavi problemskom temom kampanje.

Ta činjenica me na neki način iznenadila i ponukala na razmišljanje. Kolikogod može autorski imponirati da sam svojim djelom dotakla i prepoznala značenje teme, a kojom se nitko drugi u literarnom smislu nije bavio, toliko me i ražalostila činjenica da je društvena potreba za sličnim djelima jako velika.

Pomicanje granica svijesti

Drago mi je da je moj roman „Nemreš bit pametan“ ugledao svjetlo dana u nakladničkom programu Društva književnika za djecu i mlade, koje djeluje bez tržišnih i marketinških kondicija što ga imaju velike nakladničke kuće. Zbog svega toga osjećam i posebnu odgovornost.

“

Da bi postigla uspjeh u školovanju, djeca s disleksijom moraju uložiti mnogo veće napore od svih onih kojima se slova ne skližu s kontrolnog testa po đačkoj klupi. Ta slova se skližu, podrhtavaju, na razne načine su nemirna u svaku dobu, dok se nastava održava svaki dan, ali i subotom i nedjeljom, stalno je tako. Bez podrške i pomoći obitelji djeci s disleksijom svladavanje je školskih zadataka otežano

Ovom prigodom želim skrenuti pozornost na jednu iznimno važnu činjenicu o značenju beletristike. Nalasila bih kako ona nikad nije samo zabava ili samo jedna usputna vreća priča.

Podsjetimo se, lijepa literatura te mnogi romani svjetske književnosti nesporno su pomicali granice kulturne svijesti i na razne načine utjecali na humanistički napredak čovječanstva. Vjerujem da bi nam profesor Milivoj Solar o tome mogao jako mnogo reći. Unatoč zbunjujućim kondicijama postojećeg književnog tržišta i solarovski pogled na „krizu suvremenosti, kriterija i lošeg ukusa“ u javnim komunikacijskim prostorima utješno je da se ipak, uz nametljive pokćerke, uvijek nađe uz neku toplu peć i vrijedna Pelpeljuga koja će svima dotaknuti srce.

Ključ odgovora na sva pitanja je uvijek i jedino u srcu. Stručne knjige u funkcionalnim potrebama ovladavanja čitanja neprocjenjive su, nužan je aktivizam i kampanja nacionalne važnosti, a za ostvarenje istinskog postignuća i željenih težnji potrebno je podizanje razine svijesti.

Citajući određeni roman čitatelj se

uživljava u likove, njihove doživljaje i upoznaje njihov osjećajni svijet. Za podizanje svijesti nužna je empatija, a upravo uz pomoći kvalitetne beletrističke doticu se ta magična vrata.

Ako itko to razumije i zna, onda su to strastveni čitatelji – knjižničari, stoga je uz popis preporučenih stručnih knjiga u kampanji i kategorija beletristike.

Lepeza iskustava kao nadahnuće

Kao čitatelji posežemo za knjigom u strastvenoj želji da nam knjiga koju čitamo osvijetli nešto novo, pruži radost spoznavanja i da od nje, u koničnici, postanemo bolji i plemenitiji ljudi.

Autorski se izražavam pisanjem jedino ako sam ponukana da djeci i mladima pomognem u nekom segmentu njihova odrastanja. Moram osjećati istinski altruizam, vidjeti tu važnu potrebu za nekom temom i moram biti uvjerenja da će čitatelj čitanjem moje knjige dobiti novu kakvoću.

Knjiga ima svoj put, autor svoj. Ponekad se isprepleću, ali ovu knjigu

nisam slučajno napisala – dano mi je da je napišem. Sublimiram lepezu profesionalnih i privatnih iskustva koja su me na to navela. Dubinski iskustveno poznajem sustav prosvjete, kulture, prostore čitanja, podučavanja, odrastanja, a imam i određeno roditeljsko iskustvo s disleksijom. Skupila sam, stjecajem okolnosti, skupocjena iskustva, ali iz posve drugih razloga moj roman ima naslov „Nemreš bit pametan“!

Pisala sam ga u želji da posebno osvjetlim svijet odrastanja jednog tinejdžera koji ima disleksijsku i da nje- gove životne okolnosti približim bli- žnjima. **Disleksija nije bolest, ali jest „drukčiost“!!!** Za vrijeme odrastanja disleksija zahtijeva veću senzibilnost, pojačanu roditeljsku požrtvovnost i ozbiljniju odgovornost svih odgajatelja i poučavatelja.

Kultura svih čimbenika odgoja i obrazovanja razlučuje na najširim razinama što to disleksija jest. Caruje deklarativna uljudba, nažalost, često se samo površno djetetu stavi na čelo etiketa – ima disleksiju, bez dalnjeg udubljivanja u život i dušu tog djeteta.

Sprječiti frustracije

Mislite li da je dovoljno znati što je disleksija na semantičkoj razini, nalijepiti etiketu, možda individualizirati nastavni program, omogućiti više vremena za rješavanje testa i recitativno ponavljati iste sintagme u opisnim ocjenjivanjima? Kakav je život djeteta s disleksijom? Skuplja li zbog nečeg modrice na duši? Koliko je nepravedne tvrdokuhane krutosti ostavilo traga u njegovim školskim uspomenama? Postaje li uspješna osoba?

Da bi postigla uspjeh u školovanju, djeca s disleksijom moraju uložiti mnogo veće napore od svih onih kojima se slova ne skližu s kontrolnog testa po đackoj klupi. Ta slova se skli-

žu, podrhtavaju, na razne načine su nemirna u svako doba, dok se nastava održava svaki dan, ali i subotom i nedjeljom, stalno je tako. Bez podrške i pomoći obitelji djeci s disleksijom je svladavanje školskih zadataka otežano.

Cinjenica da uz povećane napore dijete s disleksijom ne ostvaruje željeni uspjeh kontinuirano je frustrirajuća, urušava samopouzdanje, a dijete gradi lošu sliku o samome sebi. Tinejdžersko doba posebno je osjetljivo. Zbog neostvarenih ili loših postignuća djeca tada vrlo lako skliznu u negativnost.

Svjedočila sam, nažalost, u svojoj okolini propasti jedne obitelji zbog disleksije njihova sina. Nije se nikako uspijeval potvrditi u društvu, u trenutku slabosti progutao ga je pakao droge i povukao ih sve sa sobom.

No poznato je da su osobe s disleksijom vrlo često genijalne. Dručje vide svijet, redovito posjeduju jedinstvene talente, a da im se možda približimo, upoznamo i prihvatimo ih takvima kakvi jesu!

Smatram da se čini veliki grijeh što društvo disleksiju definira kao poremećaj! Zamislite samo, da bi osobe s disleksijom koristile audioknjige morale bi biti kategorizirane kao invalidi. Što reći na takve kafkijanske nebuloze?

Definirala bih disleksiju kao spe- cificno svojstvo, baš kao što je recimo netko ljevoruk ili je daltonist, pa nije definiran poremećajem.

Gospodo, jesu li poremećeni Albert Einstein, Agata Christie, Leonardo da Vinci, Hans Christian Andersen, Walt Disney, Harry Belafonte, Winston Churchill i mnogi drugi?

„Nisu svi spomenuti geniji bili ge- niji unatoč disleksiji nego upravo zbog nje!“ kaže Ronald D. Davis u knjizi „Dar disleksije“.

Bez empatije nema podizanja svje- sti. Moj Ive iz 1. d. u romanu „Nemreš bit pametan“ pomoći će vam u tome.

KNJIŽEVNI SUSRETI

Vjerodostojan književnik dobiva povjerenje čitatelja

Počesto me znaju pitati i nasmijati jednim zanimljivim istim pitanjem, oni najmlađi osnovnoškolci – gospodine Horvat, među ostalim piscima, čitate li vi sebe? Kad bolje razmislim, svakako ima smisla jer vjerujem da se pisci ponekad trebaju vratiti svojim prethodnim djelima

**Tihomir
HORVAT**

Kada sam počeo pisati članak na temu iz naslova, izronila mi misao – Zašto da iz svoga viđenja ja dajem odgovore/mišljenja o važnosti književnih susreta i ostalog što tema dotiče? Zar ne bi bilo bolje da sami đaci iznesu svoje viđenje susreta s književnicima iz čega bi se uočila dobra i loša iskustva, kao i nedostaci koji se ponekad mogu uočiti u pripremi susreta, vođenju, nastupu autora, zainteresiranosti ili nezainteresiranosti djece/mladih itd. Uz pomoć prijateljice, profesorice hrvatskog jezika u osnovnoj školi, ugostio sam u svom domu grupu mladih, članova novinarske i filmske sekcije, pa smo uz turopoljsku pitu i sok pokušali obraditi naslovnu temu. Njihove osobne odgovore i mišljenja sam ujedinio.

Ja: Što vi, kao mladi čitači, mislite o književnim susretima?

Đaci: Književni susreti su vrlo važni. Čitajući lektiru, autora upoznajemo kao pisca, kroz njegove junake iz knjige možemo zaključiti kakvi su mu pogledi na nas mlade, na svijet i dok pratimo junake iz knjige, pitamo se tko je zapravo ta osoba koja je napisala tu knjigu? Kakav je u stvarnom životu? Je li sebe opisao u nekom od likova? Bi

li on zaista tako riješio neki problem kako je opisao u djelu? Je li simpatičan kao neki likovi ili baš obratno? Je li iskren, živi li onako kako opisuje u svome djelu? Mislimo da se književnim susretom pisac približava nama, đaci-ma, djeci i kad nakon susreta čitamo neko drugo ili novo njegovo djelo, lakše se poistovjećujemo s knjigom, novim junacima jer ga poznajemo kao osobu, znamo zanimljivosti i detalje iz njegova života. Lakše nam je uočiti u knjizi kada je istina u pitanju, kao i moralna poruka koju nam daje. Odgovara li ono o čemu govori/piše u knjizi, načinu na koji sam naš pisac živi? Vjerodostojan književnik dobiva naše povjerenje. A to nas potiče na čitanje. Približava nam knjigu, kao izvor znanja i iskustva u životu.

Ja: He, he, vidim da ste se dobro pripremili. Bez onih čestih papirića s pitanjima na koja ponekad nailazim na književnim susretima. Što mislite o tome?

Đaci: Naše profesorice ili knjižničari, naravno, žele pripremiti đake na susret s književnikom. Da se ne bi pitanja ponavljala i da se dobiju odgovori kroz jedan susret, oni s đacima izaberu najzanimljivija pitanja. A vaše iskustvo?

Ja: Imao sam susreta gdje đaci nisu upoznati s mojim spisateljskim radom. Znalo se dogoditi da nisu poznavali niti

jednu moju knjigu. Ponekad je razlog nedostatak knjiga u knjižnici, ponekad izbor đaka koji kroz lektiru sami biraju naslove koje žele. Ponekad voditelji nisu zadužili barem dvoje đaka da pročitaju moj roman i pripreme pitanja. U takvim situacijama papirići s pitanjima pokazali su se kao spasonosno sredstvo: đaci su dobili svoje odgovore koji su se ticali mene, moje osobnosti, spisateljskog rada itd. Ponekad se na književnim susretima dogodi da većina đaka poznaje barem neki od mojih romana i onda imamo zanimljiv susret bez papirića, otvoren, iskren, poticajan i na kraju svi odlazimo zadovoljni. A što je vama važno na književnom susretu s autorom?

Đaci: Osobnost pisca... način na koji nam prilazi... je li se pripremio za susret, ili je došao samo kao figura, kazati nam par riječi, koju poruku, misao i je li nas doživljavao kao prave sugovornike o njegovu djelu. A to odmah primjećujemo. Ima onih koji baš i ne znaju voditi susret.

Ja: Kako to mislite?

Đaci: Pa, obično ih profesorica ili knjižničarka predstavi, onda oni govore, ali ostali su sjediti za stolom, ponekad s mikrofonom. Neki su

ozbiljni, bez osmijeha. I mi odmah osjetimo da su nam takvi nekako... daleko. Često smo i mi umorni, ako je susret umjesto zadnjeg sata. A to pisac mora znati ili uočiti i prilagoditi se, zar ne? A imali smo i susrete s piscima koji stoje pred nama, uživjeli su se u ono što nam govore, kreću se, znaju ubaciti šalu, i tako se mnogo bolje gradi odnos između nas i pisca. Takvi gosti pobuduju našu pažnju i ne događa se da se pojedini đaci zaborave i zbog dosade ili nezainteresiranosti počnu razgovorom i sličnim ometati susret. Jeste li imali koji takav susret?

Ja: Da. Nešto slično. Dočekali su me u školi u čijem je predvorju prazan, duboki plivački bazen, izvan funkcije, s redovima stolaca. Đaci su već sjedili, njih više od stotinu, dakle, dolje, rekli bismo na dnu bazena, a mene i voditelje stavili za velik stol izvan bazena, visoko... i daleko od đaka. Poput inkvizicije. Riješio sam to tako da sam ostavio voditelje za stolom, digao se i susret održao hodajući amo-tamo uz bazen kao trener plivanja, bliže đacima. Sve je ipak prošlo zanimljivo i korisno i za mene i za đake. Najmanju grupu imao sam s 15 đaka, a najveću s otprilike 260 đaka...

”

Dočekali su me u školi u čijem je predvorju prazan, duboki plivački bazen, izvan funkcije, s redovima stolaca. Đaci su već sjedili, njih više od stotinu, dakle, dolje, rekli bismo na dnu bazena, a mene i voditelje stavili za velik stol izvan bazena, visoko... i daleko od đaka. Poput inkvizicije. Riješio sam to tako da sam ostavio voditelje za stolom, digao se i susret održao hodajući amo-tamo uz bazen kao trener plivanja

Đaci: Uhh... potrebna je vještina zadržati njihovu pažnju, mir...

Ja: Upravo tako. Vjerujem da se vama, mladim čitačima najbolje može prići i predstaviti se izravnim, iskrenim kontaktom, uz inovativan nastup, da se u zajednički razgovor unese vedrina, osmijeh, male životne poruke koje neće biti nametane nego puštene između riječi kao iskustvo pisca. Sebe suspregnuti, a vama dati prostor i vrijeme da doznate ono što vas zanima, a opet, zadržati vašu pažnju i kontrolu nad grupom, to mi se čini kao pravi pristup.

Đaci: Sigurno onda postoje i pitanja koja vas nasmiju. Ili možda naljute?

Ja: Ne ljutim se nikad. Na susretu đaci znaju izgubiti pažnju, ponekad zbog umora, o čemu treba voditi računa i organizator susreta i gost pisac, a ponekad jer je prevelika grupa pa se ne čuju meni postavljena pitanja. Tako da se pitanja ponavljaju, ali ja to rješavam nastojeći govoriti glasno i dovoljno kako da me svi čuju i razumiju. I krećem se često među đacima i tako radim bolji kontakt i povjerenje između njih i mene. A počesto me znaju pitati i nasmijati jednim zanimljivim istim pitanjem, oni najmlađi osnovnoškol-

ci – Gospodine Horvat, među ostalim piscima, čitate li vi sebe? Kad bolje razmislim, svakako ima smisla, jer vjerujem da se pisci ponekad trebaju vratiti svojim prethodnim djelima provjeriti koje ime, podatak, pa i dijelove fabule, kako se ne bi ponavljali ili ušli u kliše... A da ja vas pitam: Koja se pitanja vama čine zanimljivima? Što biste vi željeli znati kad bih vam kojim slučajem ja došao u školu na književni susret?

Đaci: Uvijek nas zanima kada je pisac počeo pisati, što je napisao kao prvo djelo, pripovijetku, roman, pjesmu... Onda koje su mu navike, voli li pisati na računalu ili rukom... Kako vi pišete?

Ja: Ja se služim i računalom, ali kad imam veći rukopis, ipak pišem nalivperom, jer, mislim, ono što izade iz glave, odmah se neposredno preko mišića ruke pretvara u oblikovani tekst, ne moram obraćati pažnju na tehniku rada s računalom. Što biste još voljeli znati?

Đaci: Možemo li dobiti još turopoljske pite, ha, ha, ha?

I tako je moj susret s mladim čitateljima završio obostrano konstruktivno. Stradao je samo pekač s cijelom turopoljskom pitom.

Sirup protiv mačjeg kašlja

Silvija Šesto

OD SLIKE DO PRIČE I OBRATNO

Čovjek koji se igra ima najmanje izgleda biti nesretan

Za razliku od odraslih maleni sadržavaju princip slobode preispitivanja bez straha da će im se otvoriti nepočudna pitanja. Nije važno ako nacrtani junak nije ustrojen klasično grčkim modulom. Uostalom, u toj priči važan je trenutak uprizorenja spašavanja nesretnika

Davor ŠUNK

Prozračno jutro ukazivalo je na prozaičnu kompoziciju. S lijeva je stožac jabuka odbijao Sunčevu svjetlost, desno su smokve škrtimice posvajale to životno isijavanje a sredina je čuvala neutralni položaj svježih, domaćih, netom očišćenih oraha. S primjerene udaljenosti sjena šestinskog suncobrana dodaje mističnu vrijednost sočnoj kompoziciji i ni tren nisam slutio skrenuti pogled. Ovaj čvrsti i osmišljeni slog presjecaju letimični prolaznici i pas latalica u potrazi za bačenom hranom. Ipak, akcent kompoziciji daje dječak koji među prolaznicima zaljubljeno gleda u smokve bez namjere da ih kupi.

Posve običan dan na tržnici, na kojoj vreve potencijalno raste kako se Sunce diže, sveopći je urbani princip. Zagrebački Dolac fenomen je neokaljane i stamene sajmene prošlosti koji uvijek stvara priče ispočetka iako te priče poznajemo. Stvara i kompozicije nama znane ali opet drukčije, životne, bez preslika starih. Škripava kolica za prijevoz sanduka, bilo praznih ili punih voća i povrća, nepromašiva su zvuč-

na kulisa tržnice. Neizostavan je i žamor kupaca koji tu i tamo prekine povik veselog prodavača, zaigrane kumice ili zvon sa zvonika obližnje katedrale. Kao u kazalištu stvara se mizanscena u kojoj svatko zna svoju putanju unaprijed, ali svakako može i drukčije. Sloboda je zajamčena pa još ako se nešto proda/kupi ovo je mjesto primjer *Homo ludensa*.

Priča stvara sliku

Čovjek koji se igra ima najmanje izgleda biti nesretan. Dječak s tržnice nije svjestan principa ove igre iako je primjer *Homo ludensa*. Nije svjestan niti predočene mu kompozicije u prikazu jabuka, smokava i oraha, a ipak zaljubljeno u njih gleda. Osim što bi rado kušao sočne smokve, sigurno ga se snažno dojmio cijeloviti izgled sklopa, odbljesak Sunčevih zraka, tekstura voća i ostaće poetične senzacije. U teatru koji se oko njega događa dječakova sreća doseže kulminaciju u trku prema stubištu, k trgu. Nastavljam priču o dječaku s tržnice koji nestaje u gomili na stubištu, priču u kojoj dječak ulijeće doma uz mamino nevoljko klimanje glavom, ali sa smiješkom. U svojoj sobi dječak poseže za papirom i drvenim bojicama. Nije mu važno što je papir mjestimice

''

Genijalni Cezanne je otprilike kazao da umjetniku valja prikazati posve novi svijet, a ne ovaj postojeći. Djeca upravo to čine. I kada se trude uprizoriti na papiru Crvenkapicu, baš kako su to činili stari majstori crtači, djeca će simbolički nanovo odrediti fizionomiju lika

zgužvan, ali pomno odabire bojicu kojom će početi crtež. Izmenjivale su se bojice u dječakovoj ruci, okretao se papir, prstići su radosno pucketali. Nakon jedva sat vremena dječak je zadovoljno odložio crnu drvenu bojicu. Pred njim se ukazala kompozicija s tržnica. U njegovoj kompoziciji pas latalica zadovoljno je mahao repom držeći u gubici odbačenu jabuku.

Slika stvara priču

Naučeni smo da priča stvara sliku. Još u paleolitiku ljudi su proživiljavali čudesne priče, a potreba da se te priče zaustave u slikama na stijenama u pećinama poput one u Lascauxu imala je magičnu vrijednost. Vjerovao je čovjek paleolitika da ako naslika prizor ubijenog bivola, to će se sutradan zaista dogoditi. Nastranu onodobna magija, ali kompozicija i posvemašnji mar za anatomiju bili su začudjujući. Kao što je prodavač s tržnice pomno posložio voće na drvenom pultu, dajući potencijalnom kupcu do znanja o kakvoj je kvaliteti robe riječ, tako je i paleolitski čovjek, bez obzira na magijsko vjerovanje, postavljao vrstan sustav komunikacije. U svakoj igri pa i u ovim odnosima postoje pravila, proces i konačnica. Možda

je dječak crtajući prizor s tržnice dozivao sočne plodove prije nego što je majci kazao tu želju.

Moramo naučiti da isto tako slika stvara priču. Poput mnogih mališana dječak s tržnice nacrtao je postojeći prikaz, ističući priču crtežom. To je uvriježen i dobar pristup neizostavan u metodologiji učenja. Primjer paleolitskog čovjeka govori o svojevrsnoj inverziji. Povučen magijskim iskustvom, on je crtežom na stijeni pećine izrazio želju za uspjehom u lovnu stvarajući svoju potpuno novu priču u kojoj uspješno dobavlja hranu za cijelu obitelj. Nesretnik nije mogao znati sa stopostotnom sigurnošću hoće li se njegovo teatralno uprizorenje dogoditi, ali je čvrsto u to vjerovao, to je bio umirujući poticaj za sutrašnji lov. Možda nesvjesno, ali čovjek je uvučen u igru kreacije. Iz potrebe za preživiljavanjem, pa makar u magijskom obredu, nastale su rukoumotvorine koje i danas zadivljuju promatrača.

Nedogledna priča

Nakon stotina tisuća godina promatrači danas čitaju te slike, čitaju priče oblikovane crtačkim jezikom.

Dječji je crtež nedogledna priča. Iako zadana, tema će uvijek biti

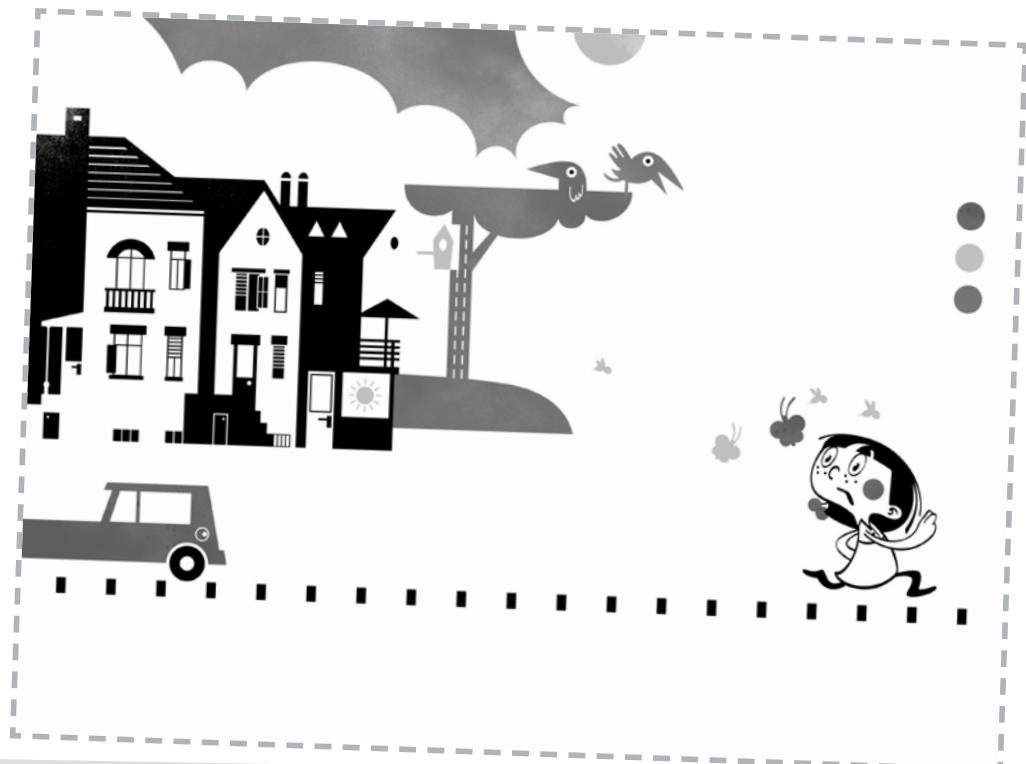
proširena u dječjoj glavi pa tako prenijeta na papir. Ta bezgraničnost ideja i mašte ponavlja ideju djeteta kao čovjeka igre. Iskusio sam to držeći brojne likovne radionice dugi niz godina. Za razliku od odraslih, maleni sadržavaju princip slobode preispitivanja bez straha da će im se otvoriti nepoćudna pitanja. Nije važno ako nacrtani junak nije ustrojen klasično grčkim modulom. Uostalom, u toj priči važan je trenutak uprizorenja spašavanja nesretnika. Snažni udovi junaka daju sigurnost nesretniku, a opako mrki pogled

ulijeva strah neprijatelju. Genijalni Cezanne je otprilike kazao da umjetniku valja prikazati posve novi svijet a ne ovaj postojeći. Djeca upravo to čine. I kada se trude uprizoriti na papiru Crvenkapicu, baš kako su to činili stari majstori crtači, djeca će simbolički nanovo odrediti fizionomiju lika. Sličnost će im imponirati, ali postojećem liku će dodati odobnost kakvu lik do tada nije imao. Možemo to dodati crtačkoj nevještini, ali ta je „nevještina“ posebnost koja ne sadrži strah. A strah je poguban čimbenik za kreativnost.

Sirup protiv mačjeg kašlja

Silvija Šesto

Anja i crna ovca

Ana Đokić

KROZ KNJIŽARE I KNJIŽNICE

Roman o frikovima koji su zagazili u prošlost

Roman 'Mali ratnik' dobitnik je nagrade Društva hrvatskih književnika za najbolji rukopis za djecu i mlade s temom Sigetske bitke. Događaji u Sigetu opisani su živo i zanimljivo, dinamično i dramatično, čineći budnima sva naša osjetila. Čujemo fijuk strijela, krike ranjenika, njištanje konja...

**Jasminka
TIHI-STEPANIĆ**

Tihomir Horvat (Zagreb, 1946.) prisutan je u hrvatskoj književnosti od 1974. godine. Osim romana, priča i igrokaza okušao se u pisanju radioigara, radiopriča i televizijskih scenarija koji su izvedeni u dramskom, dječjem i obrazovnom programu Hrvatskoga radija. Njegove dramske igre prikazane su na daskama profesionalnih i amaterskih kazališta, od kojih ističem kazalište Žar ptica. Iako piše i za odrasle, u hrvatskoj se književnosti Horvat etablirao prije svega kao pisac za djecu i mlade.

Njegovi prvi romani su „Tajna Gornjega grada“ (1993.), „Muki –

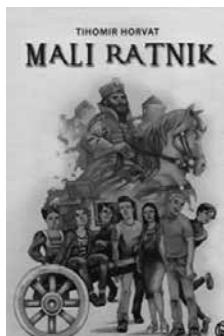
djetinjstvo Ivana Zajca“ (1994.) i „Vila Velebita“ (1995.), a sve što je poslije napisao ovjenčano je nekom prestižnom nagradom. Za roman „Frka u Šćitarjevu“ (1998.) dobio je nagradu „Mato Lovrak“, „Legenda o božićnom licitaru“ (2002.) nagrađena je nagradom „Grigor Vitez“, a „Pustolovine puha Ocija i djevojčice Tonke“ (2011.) Nagradom „Anto Gardaš“.

Rukopis romana „Mali ratnik“ (2016.) pobijedio je na natječaju Društva hrvatskih književnika za najbolji roman za djecu i mlade s temom Sigetske bitke, čija se 450. obljetnica obilježavala prošle godine. Tiskan je u nakladi Društva hrvatskih književnika iste godine.

U romanima Horvat afirmira svoju zaokupljenost ekologijom, hrvatskom poviješću i narodnim običajima, kao i okrenutost duhovnim vrijednostima koje želi približiti mlađim čitateljima, kao nadogradnju na neizbjježnu materijalnu stvarnost.

Kako 3D tehnologija premošćuje vrijeme

„Mali ratnik“ roman je koji povezuje 1566. i 2016. godinu čudesnim izumima koje bismo mogli staviti pod zajednički nazivnik virtualna stvarnost u koju lik može ući uz pomoć naočala *Oculus Rift* ili kacige pa, potpomognut slušalicama i senzorima, sudjelovati u događajima koji su izvan domaćaja realne stvar-

Mali ratnik

Tihomir Horvat,
Društvo hrvatskih književnika, Zagreb, 2016.

nosti. Tako će se u romanu „Mali ratnik“ na poprištu glasovite Sigetske bitke 1566. godine naći povijesne ličnosti koje su sudjelovale u bitci koja je značila prekretnicu u turskim pohodima na Europu, vojnici i običan puk koji je živio u Sigetu i branio ga te zagrebački gimnazijalac Danijel. No krenimo redom.

Na početku romana upoznajemo se s likovima koji su samo naizgled obični tinejdžeri. Svaki od njih ima neobične sposobnosti koje ga izdvajaju iz mnoštva vršnjaka, ali i životnu traumu koju će lječiti i izlječiti (ili barem zaliječiti) prijateljevanjem i zajedničkim projektom – radom na virtualnom filmu o Sigetskoj bitci koja će ih povezati, učvrstiti njihovo prijateljstvo i omogućiti im upoznavanje novih ljudi sličnih životnih pogleda, pomoći im da bolje razumiju stvarnost u kojoj žive i da spoznaju prošlost koja živi u pričama, zbirkama oružja i zapisima, operama, romanima, grbovima i zastavama.

Četiri glavna lika sami za sebe kažu, pomireni s mišljenjem okoline o sebi, da su frikovi. I doista! Mario, obilježen ožiljkom

kao posljedicom napada uličnih zlostavljača i dodatno traumatiziran time što ga je zbog toga ostavila voljena djevojka, posjeduje izvrsne mnemotehničke sposobnosti. Lana ima nesvakidašnju sposobnost telekineze, ali zbog toga dolazi u konflikt s vlastitom obitelji i okolinom koja je smatra čudakinjom. Danijel ima fotografasko pamćenje i talent za jezike i pisanje, ali muči ga to što je visok samo 168 centimetara. Tina posjeduje glazbeni talent i sposobnost određivanja tona i frekvencije za svaki zvuk, ali je njezin život osiromašen odrastanjem bez oca. Ljubav prema Danijelu tek čeka da bude uzvraćena.

Kada je Danijel u knjižnici upoznao gospodina Myunga iz Južne Koreje koji je vlasnik tvrtke koja radi filmove virtualne stvarnosti o bitkama koje su odredile tijek povijesti, zavrtjeli su se događaji koji će se događati na dvije razine – u realnoj stvarnosti i u virtualnoj stvarnosti. Svaki od likova upotrijebit će svoje sposobnosti da bi snimili film o Sigetskoj bitci za koju će scenarij napisati Danijel. Njega je gospodin

”

Živosti i autentičnosti priče o obrani i padu Sigeta pridonose dijalozi likova na jeziku kojim su se, prema Horvatovim istraživanjima i saznanjima, služili branitelji Sigeta, kao i podrobni urbanistički i arhitektonski opisi grada. Kao što se u Zagrebu Danijel kreće dobro poznatim ulicama i prostorima ucrtanim u plan grada, tako se u Sigetu nepogrešivo snalazi u prostorima triju Varoši i na bedemima grada

Myung nazvao „malim ratnikom“ i pustio ga da brani Siget od strašne vojske Sulejmana Veličanstvenog, omogućio mu da na gradskim bedemima upozna Cvitu u koju se zaljubio i koja mu uzvraća ljubav, povijesne ličnosti pa i samoga Nikolu Šubića Zrinskog, ali i da se vrati u stvarnost kada on to sam poželi.

U romanu se izmjenjuju događaji vezani za svakidašnjicu likova u kojoj se oni druže, jedu *pizzu* u omiljenoj *pizzeriji*, zaljubljuju, stječu prijatelje i gube ih, razgovaraju s roditeljima, šeću zagrebačkim ulicama i događaji iz virtualne stvarnosti vezani za Sigetsku bitku u kojoj sudjeluje Danijel. Rad na filmu pridonosi osnaživanju svakoga lika pa će, na kraju romana, oni postati dorasli problemima koji ih muče i nadvladati ih.

Roman završava slikom današnjega Sigeta koji je Danijel ugledao kada je avion, koji je cijelo društvo nosio u Seul na natjecanje proizvođača virtualnih filmova, nadlijetao taj madžarski grad.

Roman „Mali ratnik“ zanimljivo je djelo zbog teme i načina na koji ju je Horvat ostvario povezujući prošlost i sadašnjost. Osobito je zanimljiv prikaz prošlosti koji, uz napetu priču o opsadi i padu Sigeta i ljubavi između Danijela i Cvite, nudi mnogo podataka koje nam približavaju vrijeme o kojem se govori. Horvat se, pišući roman, opskrbio literaturom o Sigetskoj bitci. Služio se knjigom Andželka Mijatovića „Opsada Sigeta“ i zapisom Franje Črnka, komornika kneza Zrinskog. Čitatelj će, osim uživanja u priči, obogatiti svoje znanje nazivima oružja kojim su ratovali Hrvati i Turci, nazivima u vojnoj hijerarhiji, upoznat će se s uporabnim predmetima, odjećom i

glazbalima toga doba, arhitekturom Sigeta, načinima ratovanja, brigom za ranjenike i mnoštvom drugih pojedinosti koje se otkrivaju na stranicama „Maloga ratnika“.

Događaji u Sigetu opisani su živo i zanimljivo, dinamično i dramatično, čineći budnima sva naša osjetila. Čujemo fijuk strijela, krike ranjenika, njštanje konja, zapomaganje žena i djece; vidimo kako gore kuće, kako ratnici pripremaju oružje i kako ga koriste, junake na konjima, turske šatore kojima se zabijelio prostor oko Sigeta; do nosnica nam dopire miris paleži i dima; osjećamo na svojoj koži dodir metalnoga oklopa i hladnoću obrambenih zidina.

Živosti i autentičnosti priče o obrani i padu Sigeta pridonose dijalazi likova na jeziku kojim su se, prema Horvatovim istraživanjima i saznanjima, služili branitelji Sigeta, kao i podrobni urbanistički i arhitektonski opisi grada. Kao što se u Zagrebu Danijel kreće dobro poznatim ulicama i prostorima ucrtanima u plan grada, tako se u Sigetu nepogrešivo snalazi u prostorima triju Varoši i na bedemima grada. Svoju zagrebačku kajkavtinu, punu izraza iz svijeta suvremene tehnologije, u Sigetu zamjenjuje govorom sigetskih građana i vojnika. Svojoj dragoj obraća se riječima: „Cvita, ostani neko vrime totu dok ja ne vidim kadli ču uopće sa sobom. Ne morem ne činit ništar.“

Roman Tihomira Horvata „Mali ratnik“ zanimljivo je štivo za mlade čitatelje, ali i za one s malo ozbiljnijim životnim iskustvom. Dobar je posrednik između nas, ljudi 21. stoljeća, i onih koji su junački branili Siget sredinom 16. stoljeća jer afirmira vrijednosti koje se ne iscrpljuju u jednom vremenu - junaštvo, hrabrost, domoljublje i ljubav.

Knjiga o strahu

Osim što majstorski oblikuje likove, prije svega, prema njihovim reakcijama u međusobnim odnosima, a ne pukim opisima, autorica vješto gradi priču, čitatelj joj vjeruje od prve do posljednje stranice. Dijalozi su uz to kratki, precizni i duhoviti tako da je užitak čitanja ove knjige potpun

**Hrvoje
KOVAČEVIĆ**

Đurđicu Stuhlreiter zapazio sam 2004. kada je objavila svoju drugu knjigu, prekrasan, poetičan, tužni roman „Biseri iz Parka“ i od tada pratim njezin rad. Cijeli je opus („Gašpar i prijatelji“ sedma joj je knjiga) potvrđuju kao sjajnu autoricu za djecu i mlade, nadasve originalnu, čija su se promišljanja dječjeg svijeta kretala izvan svih struja i utjecaja.

Iako je 2007. za roman „Juma“ dobila nagradu „Mato Lovrak“, slobodno se može reći da je Đurđica Stuhlreiter dosad bila prilično nepoznata široj čitalačkoj publici, a i onima koji prate književnost za djecu. Razloga za tu neopravdanu zapostavljenost ima nekoliko. Osim spomenute autoričine ravnodušno-

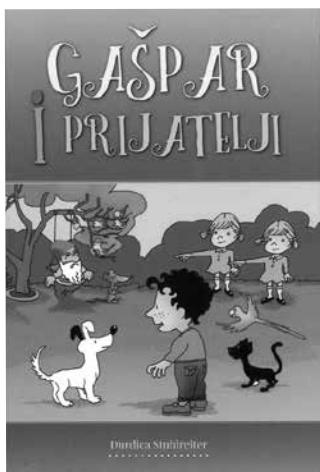
sti prema književnim trendovima, tu je nepovoljan trenutak pojavljivanja na književnoj sceni (2001. u kojoj je objavila svoju prvu knjigu nije bila godina sklona književnim debitantima), a ni to što živi u Osijeku i rijetko dolazi u Zagreb ne pridonosi osobito autoričinoj popularnosti.

Treba napomenuti kako slučaj Đurđice Stuhlreiter nije usamljen. Nije čak ni slučaj. Osobno poznam petnaestak spisateljica i pisaca raznih generacija koji su se pojavili u vrijeme kada su nakladnici zbog krize praktično prestali promovirati nove autore i čija su se djela unatoč vršnosti našla u rukama samo dvjesto ili tristo čitatelja.

Mali dječak, veliki problem

Glavni junak romana „Gašpar i prijatelji“ je – Gašpar, mali dječak za kojega njegovi roditelji misle da ima velik problem. S njegovim se roditeljima slažu i odrasli čitatelji. Naime, Gašpar nerado izlazi iz kuće, voli se igrati sam, a jedini su mu prijatelji papiga, pas i mačak. Autorica ga mudro ne smješta pred računalo, ali ga čitatelji lako mogu zamisliti izgubljenog u virtualnom svijetu videoigrica. Dječakova je izoliranost uzrokovana ili barem potencirana organskim problemom (slabo čuje, teško komunicira s nepoznatima unatoč slušnom aparatu koji nosi), ali se tijekom dobrog dijela radnje čini kako bi mogao imati i neku konkretnu dijagnozu.

Gašpar pak ne misli da ima

Gašpar i prijatelji

Đurđica Stuhlreiter,
Naklada Bošković,
2016.

Đurđica Stuhlreiter

nekih posebnih problema, lijepo mu je igrati se u kući i družiti se sa životinjama. S njim se slažu i njegovi prijatelji, papiga, pas i mačka, a i mali čitatelji. Svi oni vrtnog patuljka, kojega su roditelji nabavili kako bi u vrt privukli drugu djecu te tako socijalizirali sina, doživljavaju kao izrazitog negativca iako on zapravo samo želi da se život preseli iz kuće van, među ljude, među djecu.

Suvremene kvalitetne knjige za djecu imaju i razinu na kojoj ih čitaju odrasli. Ne pamtim da sam ikada

mačak i pas fino su profilirani kao i svi ostali likovi Đurđice Stuhlreiter, ali imaju i sličnosti – sve su tri životinje lijene, proždrljive i ne osobito hrabre, ni bistre. Gašpar ih voli upravo takve kakve jesu. Takav se dječakov životni stav pokaže mudrijim od životnog stava njegovih roditelja jer su mu ti prijatelji pomogli (istina, ne sasvim hotimično) da prevlada tu svoju fazu dječje izoliranosti i pronađe dvonožne prijatelje.

Osim što majstorski oblikuje

U središtu autoričine pozornosti je prijateljstvo... Papiga, mačak i pas fino su profilirani kao i svi ostali likovi Đurđice Stuhlreiter, ali imaju i sličnosti – sve su tri životinje lijene, proždrljive i ne osobito hrabre, ni bistre. Gašpar ih voli upravo takve kakve jesu. Takav se dječakov životni stav pokaže mudrijim od životnog stava njegovih roditelja

čitao knjigu u kojoj su perspektive odraslih i djece bile tako odvojene i čak suprotstavljene.

Kako se priča razvija, vrtni patuljak postaje antipatičan i odraslim čitateljima jer on više nije samo pokretač Gašparove socijalizacije, sve se više pretvara u mučni pritisak ostvarivanja želje roditelja da im sin bude savršeno normalan (kao da takvo dijete uopće postoji).

Užitak čitanja

U središtu autoričine pozornosti je prijateljstvo, kao što se to, uostalom, vidi i iz naslova knjige. Papiga,

likove prije svega njihovim reakcijama u međusobnim odnosima, a ne pukim opisima, autorica vješto gradi priču, čitatelj joj vjeruje od prve do posljednje stranice. Dijalozi su uz to kratki, precizni i duhoviti tako da je užitak čitanja ove knjige potpun.

Uz to je i završetak izrazito sretan što baš i nije bio slučaj u prethodnim djelima ove autorice.

Iskreno se nadam da će ova, sedma, knjiga stići do što više čitatelja i da će napokon Đurđici Stuhlreiter priskrbjeti položaj u hrvatskoj književnosti kakav zасlužuje.

Kulturološki kaleidoskop vremena i prostora

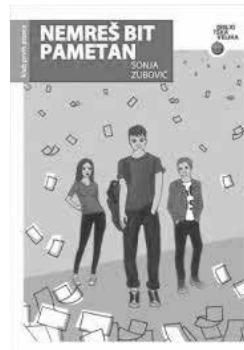
Strukturirajući roman tako da radnju pratimo iz vizure više sudionika, iz različitih očišta, Sonja lomi linearni ritam pripovijedanja da bi dobila na dinamici, ali tako dobiva i dimeziju više - dublji i intimniji pogled u tuđe različitosti, te razumijevanje za tuđe stavove i motive za njihovo djelovanje

**Snježana
BABIĆ VIŠNJIĆ**

Velik je izazov današnjim piscima za djecu da budu aktualni, zanimljivi i bliski djeci i njihovim preokupacijama te da nađu novi kut pod kojim će osvjetliti sadašnjicu i njene zamke. Naime, još nije utažena žeđ djece i mlađih za suvremenim, duhovitim i intrigantim štivom u čijem su središtu suvremena obitelj, u kojoj se nepovratno mijenjaju tradicionalni odnosi, i djeca, koja odrastaju u toj obitelji. Zonja Zubović je svojoj priči o naizgled tipičnoj hrvatskoj obitelji uspjela udahnuti više specifičnosti - od načina na koji je postavila likove i zaplet do toga kako ga raspleće uz pomoć paralelnih radnji. Jedna od spisateljskih metoda koja je u ovom romanu urodila zanimljivim plodom jest skretanje pozornosti čitatelju s glavne radnje na usporedne događaje i obratno. Naime, često se autori usredotoče na glavnu narativnu granu, na onaj slijed događaja koji vodi u zaplet, i prate potom do razrješenja smjerove koji iz toga zapleta proizlaze.

Sonju, međutim, jednako zanima ono između, trajanje, prije nego cilj, oni prostori između nosive konstrukcije glavne priče, na kojoj počiva roman. Oni nisu tu samo kako bi nadopunili ili dali uvjerljiviji prikaz doba u kojem se radnja zbiva nego su postavljeni

**Nemreš
bit
pametan**

Sonja Zubović,
Hrvatsko društvo
književnika za
djecu i mlađe,
Zagreb, 2016.

jednako čvrsto kao i osnovna linija priče u kojoj se cijela obitelj angažira kako bi njihova pokćerka i sestra Bruna, povrijedena slikom mlađića koji na Facebooku grli nepoznatu djevojku, vratila dečku istom mjerom.

Višestruke vizure

Strukturirajući roman tako da radnju pratimo iz vizure više sudionika, iz različitih očišta, Sonja lomi linearni ritam pripovijedanja da bi dobila na dinamici, ali tako dobiva i dimeziju više - dublji i intimniji pogled u tuđe različitosti, te razumijevanje, kako likova u romanu, tako i čitatelja, za njihova ograničenja i stavove, ali i motive za djelovanje. Tako svaki lik dobiva svoj romaneskni prostor da sebi, i nama, objasni što ga pokreće. Posebno je zanimljivo spisateljsko rješenje da problem disleksije, sve češći u suvremenom društvu, u romanu obradi nenametljivo, gotovo na način da se čitatelj iznenadi kad shvati što muči

jednog od glavnih junaka, Ivu. Takvim pomakom očišta proširuje prostore radnje, račva fabulu, ali ne tako da izgubimo iz vida osnovnu radnju nego tako da je čini njezinom sastavnicom. Autorica takvim postupkom kao da poručuje da se ne stavlja prevelik fokus na jednu specifičnost koja muči dječaka, zbog čega bi se on mogao osjetiti obilježeno, nego da se disleksija tretira kao osobina na kojoj se mora raditi da ne bi postala ono što sputava nečiji angažman u životu.

I kad ih tako promotrimo sa svih strana, svi su Sonjini likovi zapravo pozitivci, a problemi koji iskrasavaju pred njima nisu rezultat njihove zloće ili mane nego stjecaja okolnosti, više sile. Tako je i kad je riječ o disleksiji, poremećaju zbog kojeg „se slova ljudaju ka brodice na pučini“ koji sputava jednog od sinova u obitelji, ali samo u učenju, ne i u snovima i stremljenjima, ili jednostavno kad su nevolje posljedica zablude, manjkavosti suvremenih površnih načina komunikacije i navada današnjeg društva.

”

**U ovoj obiteljskoj priči
svi su likovi u službi
jedinoga glavnog junaka
ovog romana - obitelji,
zajednice ljudi koji
znaju pomiriti razlike i
pretvoriti ih u određenom
trenutku u prednost kako
bi zajednica napredovala.
Jer zajednica, obitelj, čini
nas onim što jesmo**

Sonja zahvaća u aktualni trenutak i kritizira površnost tehnologija i medija na koje se oslanjamо - poput Fejsa - koji nas naizgled spajaju, ali i razdvajaju jer su nepotpuni i nesavršeni, pa često poruku lišavaju konteksta, pa tako i punog značenja.

Detektiranje pa rješavanje

Zbog toga i prikaza društvenog stanja, odnosa u obitelji i širem prijateljskom krugu koji seže i do Beča, tradicionanoga kulturnog središta koje je uvijek bilo svojevrsni uzor ljudima iz ovih krajeva, Sonjino djelo postaje fragment u kulturološkom kaleidoskopu našeg vremena i prostora kroz koji se prelama sve što čini svakodnevno tkivo našeg trenutka.

Zanimljivo je kako nakon detektiranja problema počinje njegovo rješavanje, a to je možda i autoričin autobiografski doprinos: počinje s kolicima knjiga o nekom problemu, ovdje o muško-ženskim odnosima, koja majka Tanja dovozi iz knjižnice u kojoj radi, baš kao i autorica romana. Ali s tim knjigama samo započinje rješavanje problema, a nastavlja se s angažmanom bližnjih. Jer svi su glavni likovi jako svjesni jedni drugih, razmišljaju jedni o drugima i brinu se jedni o drugima. Stoga bi se moglo reći da je ključna riječ za pristup rješavanju problema u Sonjinu romanu - njihova rješivost, lakoća u teškoći koja proizlazi iz solidarnosti, empatije i prigljivanja tuđe nevolje kao svoje. To se može samo ako su jasno postavljene životne vrijednosti i prioriteti. A u ovoj Sonjinoj obiteljskoj priči svi su likovi u službi jedinoga glavnog junaka ovog romana - obitelji, zajednice ljudi koji znaju pomiriti razlike i pretvoriti ih u određenom trenutku u prednost kako bi zajednica napredovala. Jer zajednica, obitelj, nas čini onim što jesmo. Tamo pripadamo.

Sisak 'u mrtvom kutu' očima zavičajnog pisca

Za Ratka Bjelčića karakteristični su brzi i duhoviti dijalazi, mnoštvo aktualnih tema i motiva te dinamično odvijanje radnje što je prisutno i u ovome romanu. Zbog zavičajne tematike, sisačke knjižničarke zacijelo će ovaj roman često preporučivati korisnicima u dobi od deset do četrnaest godina

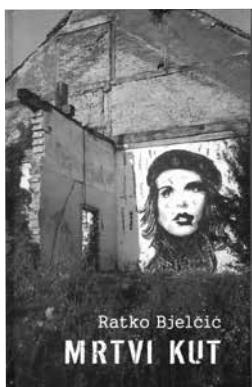
Iva DUŽIĆ

Godine 2014. prvi je put u Narodnoj knjižnici i čitaonici Vlado Gotovac u Sisku održan Festival SPPIKAPP (Sisački pjesnici i pisci kazuju poeziju i prozu). Pokrenut je s ciljem otvaranja prostora za izražavanje sisačkim piscima i pjesnicima, kako onima već potvrđenima, tako i onima koji još nisu svoj rad predstavili javnosti.

U skladu sa zvučnim ostvarenjem kratice SPPIKAPP, za otvorenje prvog festivala sisački knjižničari birali su autore dječjih knjiga čiji se status na književnoj sceni i dalje čini zanemarenim te potpuno neafirmirane autore koji se zbog lošeg stanja u izdavaštvu nemaju prigodu potvrditi kao umjetnici riječi.

Simbolično, otvorenje je održano

na Međunarodni dan dječje knjige, 2. travnja 2014. godine u Dječjem odjelu sisačke Knjižnice programom „Pisci su u gradu“. Tom je prigodom, među ostalima, mladoj publici predstavljen „novi pisac u gradu“, Ratko Bjelčić. Iako rođen u Zagrebu, sisačkim zavičajnim autorom postaje već doselivši se u Sisak i Lekenik. U Sisku je napisao i u vlastitoj nakladi objavio svoju trinaestu knjigu „Samo jedan korak“, a njegova sljedeća knjiga „Derbi: sportski grafiti“ najavljena je upravo na spomenutom predstavljanju. Naime, književni intervju s nagradnim kvizom (kako bismo mogli okarakterizirati taj susret pisca i mlade publike), završio je čitanjem rukopisa „Kad-tad!“. Autor je tada najavio da je riječ o budućoj knjizi koja je, uistinu, u studenome 2015. godine objavljena u Biblioteci „Velika“ Hrvatskog društva književnika za djecu i mlade. Roman „Derbi: sportski grafiti“ tog „posvojenog sisačkog pisca“ sisačkoj je publici predstavljen 2016. godine, a zanimljivo je da su predstavljanju nazočili učenici osnovne škole koja je smještena u dijelu grada gdje započinje radnja najnovijega romana Ratka Bjelčića „Mrtvi kut“ objavljenoga 2016. godine u Biblioteci Ljubavni koraci, u vlastitoj nakladi autora. Sisački toponiimi u ovome romanu, prve takvome za djecu i mlade, smještaju autora Ratka Bjelčića na zavičajnu književnu scenu za djecu i mlade koja je od '80-ih godina prošlo-

Mrtvi kut

Ratko Bjelčić,
Sisak, 2016.,
vlastita naklada

Ratko Bjelčić
MRTVI KUT

ga stoljeća iznjedrila mnoge književne bisere tematski obilježene Siskom, a „Mrtvi kut“ Ratka Bjelčića kronološki je posljednja knjiga, a prvi roman koji se dotiče sisačkih motiva.

Već sam omot knjige na kojem je fotografija Vesnice Lipovec koja prikazuje nedavno nastali mural Robin Abramović, sugerira suvremenost teme romana u današnjem, modernom Sisku. Roman prati dvije paralelne radnje, jednu koju pokreće skupina dječaka sa sisačkoga Zelenog Brijega i onu koja prati djevojčicu Jasnu iz Lekenika čiji dolazak u Sisak inicira vrhunac ove

u kontakt s potpunim strancem, što je gotovo dovelo do kobnih posljedica.

„Mrvki kut“ rođenog Zagrepčanina Ratka Bjelčića prvi je „sisački“ roman za djecu i mlade. Iako sisačke motive koristi kao toponime, pokretače radnje i dijelove usputnih, neobveznih dijaloga, vrijedno je što su uopće kao takvi spomenuti u romanu za djecu i mlade. Knjiga Ratka Bjelčića sigurno će potaknuti i ostale sisačke autore na približavanje bogate sisačke povijesti, kulturnih znamenitosti, prirodnih ljepota i nezadržive energije djece i mladih iz njihova okruženja čitatelji-

”

Već omot knjige na kojemu je fotografija Vesnice Lipovec, koja prikazuje nedavno nastali mural Robin Abramović, sugerira suvremenost teme romana u današnjem, modernom Sisku. Roman prati dvije paralelne radnje, jednu koju pokreće skupina dječaka sa sisačkoga Zelenog Brijega i onu koja prati djevojčicu Jasnu iz Lekenika

kriminalističke priče.

Za autora Ratka Bjelčića karakteristični su brzi i duhoviti dijalozi, mnoštvo aktualnih tema i motiva te dinamično odvijanje radnje što je prisutno i u ovome romanu. Zbog za vičajne tematike, sisačke knjižničarke zacijelo će „Mrtvi kut“ često preporučivati korisnicima u dobi od deset do četrnaest godina, a to bi moglo činiti i knjižničarke u drugim mjestima i gradovima zbog ključnih pojmoveva koji karakteriziraju ovu knjigu, a to su: dječačke družine, druženje s vršnjacima, obiteljski odnosi, otkrivanje zločina. Prisutna je i tema lakovjernog stupanja

ma vršnjacima u formi romana. Što se „Mrvoga kuta“ tiče, vrijedi ga „provjeriti“. Možda se u njemu krije i želja za čitanjem ostalih romana Ratka Bjelčića kao što su već spomenuti „Derbi: sportski graffiti“, „Moji graffiti“ za koji je zajedno sa suautorima Robertom Mlinarcem i Vladimirom Bakarićem primio nagradu „Mato Lovrak“ 2006. godine, roman „Služba reklamacija“ iz 2014. gdje autorstvo dijeli sa Silvijom Šesto ili neko drugo djelo ovoga autora s opsežnom bibliografijom koji je odnedavno, osim opće afirmacije, mjestom stanovanja, ali i posljednjim romanom i sisački zavičajni pisac.

Psi, mačke i jedan čarobnjak

Autorica kao da kreće od prepostavke da su čitatelji upoznati sa sadržajem prethodnog romana iz serijala („Tajna čokoladnih bombona“) pa se ne zamara uvodima, ni suvišnim opisima, nego svoje junake smješta baca u akciju. Takav pristup od čitatelja iziskuje da neprestano bude usredotočen

**Hrvoje
KOVAČEVIĆ**

„Mrak ili strah“ drugi je roman za djecu (treći ukupno) Nives Madunić Barišić u kojem je glavni junak detektiv Melkior. Autorica kao da kreće od prepostavke da su čitatelji upoznati sa sadržajem prethodnog romana iz serijala („Tajna čokoladnih bombona“) pa se ne zamara uvodima, ni suvišnim opisima, nego svoje junake smješta baca

”

Nives je u svojim romanima uspjela izgraditi poseban, originalan svijet koji ima svoju vlastitu, unutrašnju logiku i pravila koje čitatelj prihvata. Nakon pročitane knjige, ne pitamo se zašto životinje, ni zašto Merlin nego kada će se Melkior pojaviti i u trećoj pustolovini

u akciju. Takav pristup od čitatelja iziskuje da neprestano bude usredotočen, uz elemente kriminalističkog zapleta nastoji otkriti tko je tko u priči, a radnja od prve stranice do završnog poglavlja juri u šestoj brzini. I jedno, i drugo svakako je sjajno za privlačenje čitatelja jer današnje generacije djece sve brže razmišljaju.

Veselo okupljanje obitelji

„Merlin je nestao!“ objavila je Melkiorova desna ruka gospođa Greta u prvoj rečenici romana i od tada do početka raspleta Melkior i njegovi suradnici traže svoga učitelja, velikog čarobnjaka. Svi tragovi na koje nailaze upućuju na to da se dogodilo nešto doista misteriozno. Kada ga napokon pronađu, moraju se još obračunati sa zlom čarobnicom koja ga je zatočila.

Paralelno teče još jedna radnja – glavnom junaku zbog nadolazećeg rođendana u goste dolaze roditelji i brat. Melkior se tako strasno uživio u ulogu velikog detektiva da jednostavno nema ni volje, ni vremena biti sin i brat, pogotovo u okolnostiima kičaste proslave rođendana, pa veći dio radnje nastoji izbjegći susret s članovima svoje obitelji. I taj dio fabule ima izrazito sretan završetak – Melkiorov brat slučajno daje veliki doprinos u spašavanju Merlinu, pritom i sam upadajući u opasnost, pa se braća zbijše što će omogućiti veselo okupljanje obitelji.

Obje ove radnje, osim same

Mrak ili strah

Nives Madunić Barišić,
Mozaik knjiga, Zagreb,
2016.

strukture priče, povezuje velika tema koja je autoricu tijekom pisanja najviše i zanimala – strah. Slobodno se može reći da se veliki detektiv boji vlastite obitelji, strah kao signal za opasnost neprestano je nazočan i u brojnim kritičnim situacijama kroz koje prolazi, boji se i da će iznevjeriti svoga učitelja i svoje suradnike, a nadasve se boji ispodkrevetnog prostora, i to na posve djetinjasti način. Najvažniji trenutak epiloga je onaj u kojemu se veliki detektiv na nagovor ili čak prisilu brata i jedne djevojčice zavuče pod vlastiti krevet.

Humanoidne životinje

Melkior je pas, terijer, gospođa Greta je mačka, suradnici su im miš, krt, gušter, ivanjski rovaš, pojavljuje se čak i jedna vijetnamska svinja (doduše, na kraju ispadne da je to bio preruseni mačak). Sve

su životinje potpuno humanoidne, odijevaju se, imaju posao, stan, hodaju na stražnjim nogama (ako ih imaju), međusobno se sporazumijevaju nekim univerzalnim jezikom.

Osim Merlin, čarobnjaka starog nekoliko stotina godina, ljudski rod zastupaju djevojčica Tara i njezin djed Ivan. Njima je posve normalno okruženje u kojemu su se našli, razgovaraju sa životinjama, surađuju s njima, međusobno si pomažu. Unatoč svojim strahovima, Melkior je vođa, a ta se dominacija odnosi i na ljude.

I sve je to skupa čitateljima sasvim prihvatljivo, vjeruju autorići dok čitaju roman, kako odrasli, tako i djeca. Razlog za to je, prije svega, vještina pripovijedanja Nives Madunić Barišić, od prve stranice do epiloga održava našu znatiželju, nudi nam brojne obrate, nove likove uvodi u pravom trenutku, sjajno razvija odnose među njima, dijalazi su joj živahni i životni.

Nives je u svojim romanima uspjela izgraditi poseban, originalan svijet koji ima svoju vlastitu, unutrašnju logiku i pravila koje čitatelj prihvaca. Nakon pročitane knjige, ne pitamo se zašto životinje, ni zašto Merlin nego, kada će se Melkior pojaviti i u trećoj pustolovini.

Svakako treba spomenuti i vrijednog ilustratora Niku Baruna koji je užitak čitanja nadogradio veselim, dinamičnim ilustracijama, vješto izbjegavajući zamku disneyevskog pristupa temi.

Plava rapsodija satkana od riječi i dobrih namjera

Dječje vizije svijeta pravi su stroj za snove i ako ne možemo s čuđenjem gledati svijet, prestat ćemo mu se veseliti, poručuje nam autorica. Iako na kraju djeca izgube iluziju da imaju u rukama nešto posebno, dobiju još i više - otvorena vrata komunikacije s onima koji odlučuju o njima

**Snježana
BABIĆ VIŠNJIĆ**

Za razliku od prethodnih romana Nade Mihelčić, koji su realistični, ovaj je teško ne iščitavati u plavičastom, bajkovitom svjetlu iako posve pripada realističnoj prozi. Plavo je boja bajki. Svojedobno je biblioteka Stribor, nakladnika Znanje, plavim koricama obilježavala bajkovita djela, a realistična crvenosmeđim. Ta koder je svima znana Plava vila iz Pinochija koja ga treba pretvoriti u pravoga, ne plavog dječaka. Dojam bajkovitosti pojačan je plavim tonovima koji se probijaju iz djela samog - odbljescima s mora i s neba, do stakla koje je u središtu dječjeg zanimanja - i boje cijelo djelo.

Nada kao da je željela ovom pričom proniknuti u onaj tajanstveni smisao stvari i pojave koje postoje oko nas, a uzimamo ih zdravo za go-tovo, katkad posve nesvesni njihova djelovanja na sve nas.

Na primjer, sastavci koje djeca pišu u školi, osim što su tu da bi djeca vježbala izraziti se pismeno i naučila napisati tekst, postoje i zato da prenesu poruku u svijet odraslih iz svijeta malenih, ono što im se ne može reći u lice. Ta je poruka u romanu „Plavo staklo“ uspješno primljena i odmah je pokrenula provedbu djetetove želje u djelu. To je

**Plavo
staklo**

Nada Mihelčić,
Hrvatsko društvo
književnika
za djecu i mlade,
Zagreb, 2016.

ključni trenutak koji pokrene zaplet romana.

Naime, djevojčica je poželjela oca kojeg nikad nije upoznala. I kao po nekoj božanskoj intervenciji, vrlo brzo taj tata dolazi ruku punih darova, ali i - što je još važnije za maleno biće - otvorena uma i duha za sve što tišti malene, njegovu malenu i sve oko nje. Svojevrsni *deus ex machina* nije baš odlika Nadinih romana. No ovdje kao da se nije željela opterećivati stvarnošću više nego što je nužno. Stvarnost je na nekoliko trenutaka, točnije onoliko koliko nam treba da pročitamo roman, postala igralištem za ostvarivanje djetinjih snova.

Nada kao da je odustala od didaktičke note, ali, zapravo, nije ni morala jer djeca i ne postanu zločesta ako ih čujemo na vrijeme. Zato se na mahove čini kao da riječ o romanu koje je napisalo dijete. No strelicu upozorenja usmjerila je na odrasle, one koji okružuju dijete i katkad ostaju gluhi na njegove potrebe, što je utjelovljeno u liku Tončija,

najboljeg prijatelja glavne junakinje Ivane, kojem nitko ništa ne govori, a mijenja mu se život iz temelja. Zato je Tonči pobjegao od roditelja koji se rastaju djedu i baki. No tamo gdje zakažu najbliži, uskaču prijatelji, pa tako Ivana i njezin otac odigraju u Tončijevu životu ulogu donositelja svjetla i ublažavatelja grubosti života.

No osim s Tončijem, stvarnost prodire u ovu priču o djetinjstvu na različite načine, među ostalim i kad ljubomoran dječak otme dasku namijenjenu drugom, siromašnom dječaku i baci je u more. No i tada odrasli reagiraju kako treba da bi posljedice bile što manje, a djeca ostala što zaštićenija.

Zanimljivo je kako se Nada obračunava s nepoznanicama od početka romana prema njegovu kraju i nekako je upravo u tom neznanju koje postaje spoznaja ključ za iščitavanje romana. Nešto se ne zna jer je netko zatajio; otac ne zna da ima kćer, djevojčica ne poznaje oca, djeca misle da imaju blago.... No uvijek netko drugi zna više, pa je neznanje i njegovo postupno rasvjetljava-

nje jedna od silnica koja pokreće i raspliće radnju do kraja, i kao da se u trenutku razriješenja sreću dječji i svijet odraslih.

Roman se odlikuje i jezičnom ljepotom, i to ne samo zbog autorčina dorađena stila - nizanja riječi s preumišljajem jasnoće poruke koju neće pomutiti ljepota koja je sama sebi svrha – nego i zbog vođenja radnje na dvije razine koje čini različiti jezični idiom – pripovijedanje autorica vodi standardnim književnim jezikom, a dijaloge na čakavštini. Pišući za djecu na čakavskom, Nada Mihelčić trudi se očuvati i oživjeti dijalekt koji se pomalo gubi. Pri pisanju dijaloga pomogao joj je priatelj i kolega, šibenski pjesnik i skladatelj Aljoša Vuković.

Još je nešto posebno lijepo obrađeno u ovom romanu, a to je ljepota zablude, ponajprije ona koja proizlazi iz djetinje naivnosti udružene s maštom koja u dječjoj percepциji svijeta obavlja svaku svjetovnu pojавu. Djeca, naime, misle za komad plavog stakla koji su našla da je jedinstven i da prikazuje „pravu“ stvarnost te da će posve promijeniti svijet kad se otkrije za njega. Dječje vizije svijeta pravi su stroj za snove i ako ne možemo s čuđenjem gledati svijet, prestat ćemo mu se veseliti, poručuje nam autorica. Iako na kraju djeca izgube iluziju da imaju nešto posebno, dobiju još i više - otvorena vrata komunikacije s onima koji odlučuju o njima i dobro ih čuju, a to je recept za sreću. Nada je donekle izokrenula stvarnost - odrasli su postali mario-nete dječjih želja i svojevrsni eksperiment - što kad bi se to dogodilo. Pokuša Nada i vidi da je tako dobro... Stoga je najljepša poruka koju nam je mogla ostaviti nakon svoje prerane smrti: slušajte djecu, u sebi i oko sebe, i bit će dobro.

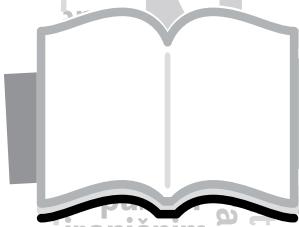
”

**Još je nešto posebno
lijepo obrađeno u ovom
romanu, a to je ljepota
zablude, ponajprije ona
koja proizlazi iz djetinje
naivnosti udružene s
maštom koja u dječjoj
percepциji svijeta obavlja
svaku svjetovnu pojavu**

Prijatelji Šumskog Sokola

Hrvoje Kovačević

NAGRADE

ZVONKO, NAGRADA ZA NEOBJAVLJENI RUKOPIS

Roman u kojem se sretan kraj logično nametnuo

Pobjednik trećeg natječaja za neobjavljeni roman 2016. suvremena je priča 'O ljubavi, spletkama i svemu pomalo' Vlaste Golub, vješto posložena priča o mladima u kojoj se kombinira proza s dramskim tekstrom, u kojoj optimizam nadvlada sve životne teškoće

**Snježana
BABIĆ VIŠNJIĆ**

I ove je godine Hrvatsko društvo književnika za djecu i mlade – Društvo prvih pisaca zavrtjelo novo, treće kolo nagrade Zvonko za najbolji neobjavljeni rukopis za djecu i mlade. Prigoda je to da se svake godine prisjetimo prerano preminulog pisca Zvonka Todorovskog, autora mnogih nagrađenih knjiga za najmlađe po kojem je nagrada i dobila ime.

Na natječaj iz godinu u godinu dolaze deseci neobjavljenih rukopisa poznatih, potvrđenih i još neafirmi-

ranih autora, željnih da se u konačnici čuje za njihovo djelo i da nađu put do čitatelja. U situaciji kad je izdavačka aktivnost za djecu i mlade gotovo pa svedena na okvire lektire, za koju su izdavači sigurni da će se prodavati po knjižnicama i školama, teško je neafirmiranim piscu naći put do čitatelja, a još teže dobiti povratnu informaciju o svom djelu. Dominacija stranih hitova, nametnuta dobro vođenim marketinškim kampanjama, osjeća se i u nas.

Inovativni nepoznati pisci

Čak je stvoreno i svojevrsno uvjerenje da nema novih zanimljivih autora u nas, te da je bolje okrenuti

se „inovativnijim“ stranim piscima. No na tri natječaja Zvonko pristiglo je gotovo dvjesto neobjavljenih rukopisa, najrazličitijih žanrova i preokupacija, tako da stilska i žanrovska raznovrsnost nikako nisu zamrli u našem podneblju. Posebna je vrijednost tog natječaja što je drugi put uspio naći novoga, svježeg autora, točnije autoricu, koji još nije izdao knjigu, i to izvan Zagreba, a uspjesi odabranih autora i naslova nastavljaju se i nakon nagrade, potvrđujući opravdanost i nužnost njena postojanja. Najbolji je primjer za to spisateljica iz Krapine Nena Lončar. Skrenula je pozornost na sebe suvremenim romanom „Šest guba čarolija i jedan užas na kvadrat“, koji je osvojio žiri prvog natječaja Zvonko. Na drugi je natječaj poslala roman „Bio sam pas i ostao sam pas“ pod pseudonimom Pepa Puh i opet osvojila medalju nagrade Zvonko, ponovno potvrđujući vrsnost.

Posao iz snova

Opravdanost nagrade potvrdio je i žiri nagrade „Grigor Vitez“ koji je uvrstio taj Zvonkom ovjenčani rukopis u uži izbor za nagradu, a inovativne kompozicija, stil i tema, te tužna, duhovita, na mahove groteskna, ali i potresna priča o psu Van Dogu ispričana iz pseće perspektive nominirala je rukopis i za međunarodnu nagradu „Mali princ“ gdje je bio drugo plasiran. Svi su se složili da su neobičan rakurs i pseće tumačenje našeg ljudskog svijeta svježa pojava u literaturi za djecu. Kao dvostruka dobitnica dobila je prigodu i čast i sama sudjelovati u odabiru ovogodišnjeg laureata.

- Kao strastvenoj čitateljici, koja se među knjigama osjeća kao dijete u slastičarnici, iščitavanje mnogobrojnih rukopisa došlo je kao posao iz snova. Daleko od toga da su svi ti rukopisi bili sjajni, ali dobre stvari i onako dolaze u sasvim malim dozama. Tragom toga,

O ljubavi, spletkama i svemu pomalo

Vlasta Golub

među mnoštvom je rukopisa, poput krijesnica u noći, zasyjetlucalo samo nekoliko njih. Među njima je svakako rukopis pod nazivom „Prva klupa do prozora“ Sonje Smolec, u kojem se obraduje vrlo teška tema – anoreksija, i to iz perspektive do tada bezbrž-nog dječaka Igora, čija nježna i krhka školska simpatija Ema postaje žrtvom te podmukle bolesti. Zatim „Pošta za Li“ Elizabete Končić Trlek, melankolična priča o usamljenoj djevojčici sklonoj sanjarenju koja se neprestano, posve sama suočava s vršnjačkim nasiljem. Zanimljiv je i bajkovit rukopis „Na putu do snova“ Nine Vadić, koja na to-pao i maštovit način opisuje jedan čudesan mikrosvijet, smješten na rubu snova. I naravno, dinamičan pobjedi-nički rukopis „O ljubavi, spletkama i svemu pomalo“ Vlaste Golub, rukopis u kojem je vješto kombiniran prozni tekst s dramskim, a među ostalim govori o neugodnom incidentu koji je djevojčica Jaga doživjela u školi, ali još više govori o ljubavi za kojom, osobito mlada bića, imaju nasušnu potrebu kao za zrakom kojeg udišu – podijelila je Nena Lončar dojmove sa žiriranja, ali i prisjetila se vlastitih sretnih trenutaka:

- Nagrade Zvonko značile su mi veliku prekretnicu u životu, odnosno odskočnu dasku koja me lansirala

u svijet književnosti, a za to moram ponajprije zahvaliti urednici Silviji Šesto, ali i ostalim članovima tadašnjeg žirija koji su prepoznali kvalitetu mojeg prvog, a potom i drugog rukopisa. Iskreno se nadam da će i Ministarstvo kulture isto tako prepoznati natječaj Zvonko kao hvalevrijedan projekt koji otkriva nove zvijezde na književnom nebu i financijski ga poduprijeti.

Tko je smjestio Jagi

Ovogodišnji žiri, u sastavu Silvije Šesto, predsjednica Kluba prvih pisaca, Nena Lončar, dvostruka dobitnica nagrade Zvonko, i Snježana Babić Višnjić, urednica izdanja Hrvatskog društva književnika za djecu i mlade, odlučio je da je pobjednik natječaja za neobjavljeni roman 2016. suvremena priča „O ljubavi, spletkama i svemu pomalo“ Vlaste Golub.

U obrazloženju žirija obećaje se da je pred nama djelo koje neće moći ispustiti iz ruku nitko tko započne s čitanjem prije nego što dozna tko je napisao Jagi fatalno pismo za Valentino-vu. Autorica je osvojila žiri svježinom,

dorađenim rečenicama, uvjerljivim situacijama koje prate odrastanje i optimizmom koji nadvladava svako razočaranje i vrlo porazne situacije s kojima se tinejdžeri susreću tijekom odrastanja. No odrastanje je samo jedan od višestrukih slojeva tog romana, i to ne samo fabulativnih nego i stilskih. Roman bi se, zapravo, mogao opisati kao torta s višestrukim slojevima od kojih svaki ima svoj dominantan miris i okus. Jedan je narativni sloj odrastanja u vršnjačkoj grupi, koji se odlikuje trpkim i nesigurnim tonovima, ispitivanjima mogućnosti novih i drukčijih načina ponašanja među vršnjacima koji se uče zauzimanju određenih mesta u društvu i bore se za svoje mjesto u njemu. U tom sloju dominira zaljubljenost glavne junakinje jer pokušaji da privuče pozornost momka koji joj se sviđa upravljaju njezinim postupcima.

Najzabavniji je narativni sloj u kojem se opisuje dinamika obitelji glavne junakinje. Roditelji su glumci koji su ležerniji u ponašanju i razmišljanju nego roditelji kako ih inače zamišljamo u nekom konvencionalnom smislu, a tu je i baka, pouzdana, inteligentna žena koja se ne ustručava prigovoriti sinu i snahi zbog neuredna načina života. Bila bi tipična baka da samo prigovara, ali ona je i nositeljica načela mudrosti koje pomaže likovima u njezinu okruženju.

Igrokaz iz života mladih

Posebno je zanimljiv dio, još jedan sloj torte, u kojem glavna junakinja piše igrokaz iz života mladih u koji pretače svoja iskustva. Igrokaz je zanimljiv jer nije doslovna preslika stvarnosti nego prerađen na način da bude zanimljiv. Odstupanja od stvarnosti postat će ključan dio rješenja problema glavne junakinje, ali su i obrazac mladima da shvate kako se književnost nikad ne smije doslovno iščitavati.

“

Međugeneracijska komunikacija i iskustvo starijih koji se uključe u rješavanje problema mladih ključni su mehanizam koji pokreće rasplet prema pozitivnom razrješenju i jedan su od vrednijih trenutaka ovog romana

''

‘Kao mogući odgovor na probleme koji tište mlade, željela sam naglasiti važnost komunikacije, a osobito one između roditelja i djece. Tako u mojoj romanu okolina uspijeva detektirati problem i tako se sretan kraj logično nametnuo. Željela sam mladim ljudima u vrlo ranjivom dobu dati nadu’, poručila je autorica pobjedničkog romana

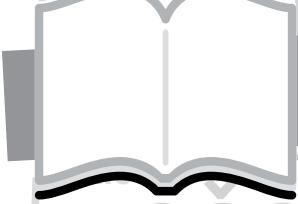
Međugeneracijska komunikacija i iskustvo starijih koji se uključe u rješavanje problema mlađih ključni su mehanizam koji pokreće rasplet prema pozitivnom razrješenju i jedan su od vrednijih trenutaka ovog romana.

- Kao majka dvoje djece koji su još donedavno bili tinejdžeri, puno sam razmišljala o problemima što tište mlađe ljude na pragu odrastanja. Situacije s kojima smo se svakodnevno susretali tijekom godina njihova sazrijevanja nudile su pregršt tema na temelju kojih bi se dalo pisati knjige. Međutim, incident koji se dogodio mojoj kćeri kada joj je bilo trinaest godina bio je glavni okidač za nastanak ovoga romana. Ponukana tim konkretnim slučajem željela sam napisati roman u kojemu ću ispitati onu kritičnu točku kada jedan takav izrazito neugodan događaj vrlo lako može iskliznuti u nešto puno ozbiljnije, ali, nažalost, ne i manje često, a to je vršnjačko nasilje psihološkog tipa. Kao mogući odgovor na probleme koji tište mlade, željela sam naglasiti važnost komunikacije, a osobito one između roditelja i djece. Tako u mojoj romanu okolina uspijeva detektirati problem i tako se sretan kraj logično nametnuo. Željela sam mladim ljudima u jednom vrlo ranjivom dobu dati nadu da je mo-

guće prebroditi svaku poraznu situaciju ako su okruženi pozitivnim ljudima i iskrenom ljubavlju i prijateljstvom – rekla nam je sretna autorica pobjedničkog romana Vlasta Golub.

Nagrađenoj je autorici tiskana knjiga te joj je dodijeljena medalja i 60 primjeraka otisnutog i ukoričenog romana. Svečana dodjela nagrade održana je 3. prosinca 2016. u Knjižnici i čitaonici Božidara Ogrizovića u Zagrebu, na pravom malom slavlju dječje književnosti.

Klub prvih pisaca tako nastavlja sa svojom misijom otkrivanja novih pisaca i iznošenja pod svjetla reflektora i na police knjižnica vrijednih radova nastalih u svim sjenama i zakucima Lijepa Naše, koji bi možda tamo i ostali zbog slabe izdavačke aktivnosti da nema našeg Zvonka. Stoga je neizmjerno važno da mjerodavne institucije prepoznaju vrijednost natječaja i finansijski poduprnu ove napore, jer i u novo kolo potrage za novim rukopisom Društvo hrvatskih književnika za djecu i mlade ulazi vođeno samo entuzijazmom. A uz ove knjige naši najmladi neće ostati zakinuti za domaću inspirativnu knjigu u doba kada im je ona najpotrebnija i kad se stvaraju čitatelske navike i slike koje će ih pratiti cijeli život.

IZLOG KNJIGA

izlog knjiga

‘Čokoladne godine’

Pisci često doba djetinjstva znaju okititi epitetima poput „zlatno“, „sretno“ i slično, a Mladen Kopjar je našao svoj epitet – „čokoladno“ i tako pridružio priči o najranijim danima života ono što je za te dane i jako karakteristično. Baš kao što i naslućujemo iz naslova, pred nama je duhovita poslastica ispisana šarmantnim stilom koji je kombinacija dječjeg pogleda na svijet i autorove lucidnosti. U ovom djelu autor progovara iz perspektive glavnoga junaka, dječaka Darka, kojeg prati od trenutka kad je ugledao svijet do desete godine života. „Dobrim poznavanjem dječjih interesa i značajkim pristupom mladom čitatelju Mladen Kopjar je knjigom ‘Čokoladne godine’ stvorio zaista dobru literarnu poslasticu za čitatelje“, stoji na stranicama Naklade Ljevak, nakladnika koji je izdao Kopjarovu knjigu.

‘Tko se to tamo gura?!’

„Riječ je o zbirci priča Zorana Pongrašića o dva brata jednojedana blizanca, toliko međusobno slična da ih i njihovi vlastiti roditelji često brkaju (za što su podsta i sami krivi, jer ih odijevaju u identičnu odjeću!), a zna im se dogoditi da ponekada ni oni sami ne znaju koji je od njih koji. Što nas dovodi do niza sasvim specifičnih situacija, na primjer, prilikom obveznog školskog cijepljenja kojom prilikom se jedan od njih na prijevaru izvuče dok onaj drugi dobije dvostruku porciju cjepiva; ili, na primjer, u vrijeme maškara kada im se obojici napokon pruži prilika da ne sliče jedan drugome kao jaje jajetu (prilika, koju njih dvojica propuste, jer se na kraju maskiraju identičnim maskama!) (...) Sve je obogaćeno zanimljivim, duhovitim, nerijetko i iznenadujućem pronicljivim šarmantnim zapažanjima, promišljanjima i zaključcima djetinjeg pripovjedača“, stoji na stranicama Hrvatskog društva književnika za djecu i mlade.

‘Vrt plavog božura’

Gimnazijalci (Jelena, Sanja, Tamara i Goran), zaokupljeni svakodnevnim školskim obvezama i raznim osobnim problemima, uvučeni su u neobične događaje nakon što im profesorica biologije dodijeli teme za referate koji će im pomoći da poprave ocjene. Jelena nevoljko počinje istraživati temu ljekovitog bilja, ali ubrzo otkriva da je to područje mnogo zanimljivije nego što je mislila. Posuđuje Enciklopediju ljekovitog bilja i odluči prošetati do rubnih dijelova gradića u kojemu živi (Stubica) kako bi istraživala na terenu. Na kraju Duge ulice zastaje pred neobičnim dvorištem ogradienim niskim zidom obraslim bršljanom i drugim bujnim penjačicama. Privučena raznolikim biljem i neobičnim cvijećem koje raste u vrtu, preskače ogradu kako bi izbliza promotriila neobičan plavi cvijet... tako počinje mistični roman Nade Mihaljević koji će poželjeti pročitati i oni koji vjeruju samo onome što vide i mogu opipati, jer možda čitanjem otkrijete kako se može sprječiti rasap prostorovremenskog kontinuiteta.

‘Morčić’

„U prići ‘Morčić’ Miro Gavran se književno poigrava na temu morčića, danas jednoga od najprepoznatljivijih simbola i suvenira Rijeke, Kvarnera i Hrvatskoga primorja... U Gavranovoju prići postaje dječak koji sam živi na otoku i kojemu su umrla oba roditelja. Amblem omiljenosti u svim društvenim slojevima pretvara se u nerazdruživu ljubav dvojice dječaka, Morčića i Karla, dječaka koji je ostao bez majke, sina Kapetana broda. Lucidnom tematskom intervencijom Gavran suvenir i simbol Međunarodnoga riječkog karnevala, povjesnu tradiciju i zlatarsku rukotvorinu, pretvara u figuru dobrog agensa ili aktera dobrote, dječaka u u tojloj prići koja u dalekim naznakama odrasle čitatelje može podsjetiti na legendno-legendarno podrijetlo iz 16. stoljeća.“, napisala je, među ostalim, dr. Mira Muhoberac o slikovnici koju je oslikao Davor Šunk, a izdalo Hrvatsko društvo književnika za djecu i mlade.

‘Iščen bicve’

„Zbirku pjesama Tatjane Pokrajac Papucci čini pedesetak pjesama namjenjenih djeci i odraslima.

Pjesme su to kojima je cilj nježno i jednostavno uvesti djecu među stvari i pojave koje ih okružuju, čas u svijet prirode, svijet boja, mirisa i zvukova, čas u tradiciju, čas im provlačenjem kroz svijet mašte u nostalgičnom odmaku pokazati radost i ljepotu svega što ih okružuje... Ovi su stihovi namijenjeni razmišljanju najmlađih, otvaraju poneko pitanje, daju poneki odgovor. Pjesme su pisane čakavicom, što je rijetka pojava, ali i iznimna prilika da djeca koja čakavicu znaju i dalje njeguju i bivaju poticana na taj izričaj, a oni kojima nije bliska da prošire spoznaje o bogatstvu hrvatskog jezika“, stoji na stranicama Kluba prvih pisaca.

‘Usvojili smo djeda i baku’

Nena Lončar osvojila je od prve malene čitatelje svojim romanima „Sedam guba čarolija i jedan užas na kvadrat“ i poglavito „Bio sam pasi i ostao sam pas“, kojima je dvije godine za redom osvojila i nagrade Zvonko za neobjavljeni roman. U novom naslovu, za koji odmah možemo reći da će biti poseban, baš kao i njezina prethodna djela, mnogo je britkih opisa šaljivih kućanskih i obiteljskih situacija. Priča „Usvojili smo djeda i baku“ prati prijateljstvo djevojčice Latice i njezine prijateljice Petre te njihove dvije obitelji u kojima se, kao i u mnogima drugima, događaju i svakodnevne i one drukčije stvari.

‘Milijunaši’

Novi roman naše nagrađivane autorice za djecu i mlade Maje Brajko Livaković govori o suočavanju mladih s roditeljima koji su se ogriješili o zakon. U tom djelu, koje je izašlo u nakladi Alfe, autorica se „ne vodi osjećajima osude ili osvete, nego traži temelje za očuvanje obitelji i za vraćanje posrnulih u normalan život. Roman je pun akcije, neizvjesnosti i događaja, blizak mladima, a uz to nabijen emocijama pa se doima kao uzbudljivi film“, napisano je na internetskim stranicama izdavača.

NARUDŽBENICA

Tel. 00385 1 4816 931

Faks: 00385 1 4816 959

e-mail: dhk@dhk.hr, knjizevnostidijete@dhk.hr

Pretplate se uplaćuju na žiro račun br. HR 5223600001101361393

Poziv na broj: 01114-3207714-2017

(Društvo hrvatskih književnika – za Književnost i dijete)

Ime / naziv naručitelja

OIB

Adresa (ulica, broj, mjesto)

Telefon

KNJIŽEVNOST I DIJETE

ČASOPIS ZA DJEČJU KNJIŽEVNOST

I KNJIŽEVNOST ZA MLADE

	Cijena	broj primjeraka
1 broj	30 kn	
Dvobroj	50 kn	
Godišnja pretplata	100 kn	

U , god.

Način plaćanja

virmanom

potpis i pečat

ISSN 1848-5618

9 771848 561008 >

Cijena: 30 kuna
ISSN 1848-5618